



VANDA STAD UTVÄRDERINGSBERÄTTELSE 2024

REVISIONSNÄMNDEN 29.4.2025

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
1 UTFALLET AV MÅLEN	8
1.1 UTFALLET AV DE BINDANDE MÅLEN 2024 I MODERSTADEN	8
1.2 SAMMANFATTNING AV DE ÅRLIGA STRATEGISKA MÅLEN 2022–2024	18
1.3 UTFALLET AV DE MÅL SOM STADSFULLMÄKTIGE STÄLLT FÖR KONCERNBOLAGEN	22
2 STADENS OCH KONCERNENS EKONOMI	27
2.1 STADENS EKONOMI OCH UTFALLET AV DE EKONOMISKA MÅLEN	27
2.2 MODERSTADENS EKONOMI OCH BOKSLUT	29
2.3 STADSKONCERNENS EKONOMI	32
2.4 INVESTERINGAR	34
2.5 JÄMFÖRELSE MELLAN DE STORA STÄDERNA	36
2.6 OSÄKERHETSFAKTORER I EKONOMIN	39
3 STADSSTRATEGI OCH LEDNING	40
3.1 STADENS UPPHANDLINGAR OCH SERVICEENHETEN FÖR UPPHANDLING	40
3.2 LIVSKRAFTSTJÄNSTERNA OCH ARBETET FÖR ATT FRÄMJA STADENS LIVSKRAFT	46
3.3 KOMMUNFÖRSÖK MED SYSSELSÄTTNING OCH FÖRBEREDELSENA INFÖR AN-REFORMEN	52
3.4 INTEGRATIONSTJÄNSTER OCH INTEGRATIONSFRÄMJANDE	61
4 FOSTRAN OCH LÄRANDE	69
4.1 GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING	69
4.2 STÖD FÖR ELEVER MED FRÄMMANDE MODERSMÅL I FINSKSPRÅKIGA GRUNDSKOLOR	76
5 STADSKULTUR OCH VÄLFÄRD	85
5.1 AKTIVA VANDA	85
5.2 SKOLAN I RÖRELSE	91
5.3 FÖREBYGGANDE AV SEGREGATIONEN AV BOSTADSOMRÅDEN MED HJÄLP AV MEK-PROGRAMMET	94
5.4 VANDA STADS FÖREBYGGANDE RUSMEDELSARBETE	99
6 STADSMILJÖN	105
6.1 KOLLEKTIVTRAFIKEN I VANDA	105
6.2 VANDASPÅRAN	109
7 BEREDSKAP FÖR EXTREMA VÄDERFENOMEN	114
8 VANTAAN TILAPALVELUT VANTTI OY	119
9 UPPFÖLJNING AV IAKTTAGELSENA I UTVÄRDERINGSBERÄTTELSEN 2023	125
10 REVISIONSNÄMNDENS UPPGIFTER OCH VERKSAMHET	129
FÖRKORTNINGAR:	133
BILAGA 1	136
BILAGA 2	137

VANDA STAD

04/2025

Revisionsnämnden/extern revision

Omslagsbild: Alisa Kaukio, Aviapolis station

SAMMANFATTNING:

1. Staden ställde upp 45 mål för år 2024. Enligt rapporteringen hade 87 procent av målen genomförts i sin helhet eller delvis. Mål som inte uppnåddes rörde bland annat minskande av mobbning, utveckling av läsfärdigheterna samt minskande av arbetslösheten. En del av dessa mål nåddes inte heller året innan. Positivt var att läsfärdigheterna bland sjundeklassare hade förbättrats hos både elever som har finska som modersmål och elever som läser finska som andra språk. Målen som ställts för de stora dotterbolagen nåddes på det hela taget något bättre än året innan.
2. För fullmäktigeperioden 2022–2025 uppställdes sammanlagt 154 strategiska årsmål. Över 80 procent av målen för fullmäktigeperioden har i slutet av 2024 uppnåtts helt eller delvis. Revisionsnämnden har haft en avvikande åsikt om det rapporterade utfallet för eller framfört anmärkningar på 35 mål.
3. Vanda stads och stadskoncerns ekonomiska resultat försämrades tydligt jämfört med föregående år och de ekonomiska målen uppnåddes inte. På det svaga ekonomiska resultatet inverkade det dåliga ekonomiska läget i hela landet. Exempelvis var skatteinkomsterna klart under prognos och byggbranschens lågkonjunktur sänkte tydligt avkastningen från markförsäljning och byggande. Framöver kommer staden att göra en granskning av utgifts- och inkomststrukturen och under den nya strategiperioden försöker man säkerställa att stadens ekonomi fås i balans och att balansen kan upprätthållas.
4. Hanteringen och övervakningen av verksamhetsområdenas upphandlingskontrakt effektiviserades under ledning av serviceenheten för upphandling under 2024 och arbetet fortsätter tillsammans med verksamhetsområdena under 2025. Utnyttjandet av artificiell intelligens i små upphandlingar testades med ett nytt verktyg och utnyttjandet av artificiell intelligens i upphandlingar ska utvidgas ytterligare. Eftersom alla verksamhetsområden har beslutanderätt i upphandlingar, är det viktigt att alla verksamhetsområden också ser till att de har tillräcklig upphandlingskompetens och att den upprätthålls.

5. Serviceområdet för livskraftstjänster koordinerar tillväxt- och livskraftsprogrammet som omfattar hela staden. De flesta åtgärderna som ingår i programmet har framskridit enligt plan, och en åtgärd har framskridit snabbare än väntat. En tredjedel av åtgärderna är försenade, vilket bland annat beror på grund av satsningarna på beredningen av AN-reformen. Kommande personalökningar gör det möjligt att utveckla verksamheten systematiskt. Stadens livskraftsledning får större vikt efter att stadsstyrelsens livskrafts- och sysselsättningssektion inleder sin verksamhet i början av år 2025. Att utnyttja stadens livskraftspotential till fullo förutsätter aktiva satsningar från hela stadsorganisationen.
6. Ansvaret för att ordna sysselsättningstjänsterna övergick från staten till kommunerna i början av 2025. I och med reformen är Vanda stad ett av 45 sysselsättningsområden. Från staten gick ett stort antal arbetstagare och kunder inom sysselsättningstjänsterna över till sysselsättningsområdet. Kommunerna fick även större ansvar för finansiering av arbetslöshetsförmåner. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att serviceutbudet för kunderna tryggas och att man säkerställer att anslagsposten till lönesubventioner och startpenning är tillräckligt stor. I det tidiga skedet trodde man att införandet av informationssystemen skulle bli den mest utmanande delen av reformen, men detta gick bättre än väntat.
7. Serviceenheten för internationella kunder samordnar tjänsterna för integration och invandring på hela stadens nivå. Personalstyrkan inom tjänsterna för integration är dimensionerad för ett bättre konjunkturläge än det rådande. Den svaga konjunkturen har gjort att antalet kunder och kunddimensioneringen per arbetstagare har stigit. Effekterna av statens nedskärningar av finansieringen väcker oro. En god integration är nyckeln till sysselsättning och därigenom till ökad livskraft för kommunerna. Detta ökar betydelsen av städernas intressebevakningsarbete, till exempel för att kunna trygga en tillräcklig statlig finansiering för tjänsterna. Samarbetet med välfärdsområdet är viktigt för att trygga en smidig kundhandledning.
8. Utmaningar för serviceområdet för den grundläggande utbildningen var den tydliga försämringen av läsfärdighetsresultaten för elever i årskurs 2 och ökningen av mobbningserfarenheter hos eleverna. För att förbättra läsfärdigheterna och

minska mobbningen har man ständigt sökt nya metoder och arbetet fortsätter. Utifrån test- och enkätresultat som fått kan stödåtgärderna framöver riktas ännu kraftigare till de skolor som behöver dem.

9. Över 30 procent av eleverna i de finskspråkiga grundskolorna i Vanda har ett främmande modersmål och antalet växer. Man har försökt beakta de olika behoven hos eleverna med främmande modersmål i lärandet av finska och olika stödåtgärder för lärandet används. I den senaste mätningen hade läsfärdighetsresultaten försämrats betydligt i synnerhet hos elever i årskurs 2 med främmande modersmål. Nya stödåtgärder har satts in och arbetet för att förbättra samarbetet mellan föräldrarna till eleverna med främmande modersmål och skolorna fortsätter.
10. Syftet med verksamheten Aktiva Vanda är att minska barns och ungas marginalisering genom att erbjuda alla grundskoleelever i Vanda öppna, mångsidiga och kostnadsfria hobbymöjligheter i samarbete med grundskolorna och regionala aktörer. Genom verksamheten skapades under läsåret 2024–2025 över 4 000 startplatser i olika slags hobbyer. I planeringen av hobbyerna tas hänsyn till barns och ungas önskemål och de får även vara delaktiga i planeringen av innehållet i hobbyerna. Verksamheten utvecklas kontinuerligt utifrån responsen som fås och forskningsrön. Ett nära samarbete mellan stadens egna aktörer och deras engagemang i verksamhetsmodellen är förutsättningen för att verksamheten ska lyckas.
11. Med verksamheten Skolan i rörelse har man redan i flera år främjat en fysiskt aktiv verksamhetskultur i skolorna och genom verksamheten stöds också målen för Vandas rörlighetsprogram som godkändes 2024. I verksamheten deltog under läsåret 2023–2024 ungefär 6 000 elever och närmare 300 lärare. Skolan i rörelse omfattar olika slags utbildningar, verkstäder och kampanjer kring temat fysisk aktivitet. Man har dessutom med hjälp av delprojekt tagit kostnadsfri motionshandledning och -rådgivning till skolorna och väglett skolelever till idrotts-hobbyer. Eftersom målgruppen är stor och förnyas hela tiden, är ett av målen att utveckla kommunikationen för att på så sätt fortsättningsvis nå alla målgrupper så omfattande som möjligt.

12. Med Handlingsprogrammet för positiv särbehandling (MEK) har man ökat de tväradministrativa arbetssätten i arbetet mot segregation. Inom ramen för programmet har man testat nya, innovativa handlingsätt, som sedermera införlivats i den etablerade verksamheten. Utmaningen har varit att projekten som genomförts inom ramen för programmet har varit just projektartade. I årsskiftet 2025 startade ett tvåårigt handlingsprogram för förebyggande av segregation som samlar de separata programmen till en helhet. Arbetet görs på hela stadens nivå tillsammans med välfärdsområdet, polisen samt organisationer och andra aktörer i området.
13. Efter välfärdsområdesreformen har stadens förebyggande rusmedelsarbete lidit av resursbrist. Uppgiften har skötts parallellt med det övriga arbetet för främjande av hälsa och välfärd och på två år har det inte funnits möjlighet att systematiskt utveckla stadens förebyggande rusmedelsarbete. Revisionsnämnden konstaterade resursbristen redan i sin utvärderingsberättelse för 2023 i samband med bedömningen av arbetet i kontaktytan med välfärdsområdet. Revisionsnämnden betonar fortsättningsvis vikten av att trygga tillräckliga resurser för det förebyggande rusmedelsarbetet.
14. Användningen av kollektivtrafiken i Vanda ökade år 2024. Passagerarmängden överskred nivån under året före pandemin, 2019, med ungefär sex procent. För planeringen och ordnandet av samt passagerarinformationen om kollektivtrafiken sköts av samkommunen HRT, som upprättar de viktigaste kollektivtrafikplanerna i samarbete med medlemskommunerna. Betydande faktorer som kommer att påverka kollektivtrafiken i Vanda i fortsättningen är bland annat uppdateringen av kollektivtrafikens planeringsanvisning tillsammans med HRT samt planeringen och genomförandet av de trafikarrangemang som krävs för Vandaspårans bygghfas.
15. Vandaspåran är en 19 kilometer lång tvärgående spårvägsförbindelse från Mellungsbacka metrostation i Helsingfors via Håkansböle, Dickursby och Aviapolis till flygplatsen. Vandaspåran genomförs enligt en alliansmodell. De två allianspartner som valts ut inledde i oktober 2024 samarbetet under utvecklingsfasen som omfattar utveckling av planeringslösningarna och finjustering av planerna, och enligt tidsplanen är avsikten att i september 2025 gå vidare till bygghfasen. Projektet är

viktigt för Vanda både ekonomiskt och trafikmässigt. Centrala element med tanke på projektets framgång är riskhanteringen, att tidsplanen och kostnadskalkylen håller samt tillräcklig information och rapportering till beslutsfattarna.

16. I den gemensamma utvärderingen mellan städerna i huvudstadsregionen utredes städernas situation i fråga om anpassning till och beredskap för extrema väderfenomen. Baserat på utvärderingens resultat har städerna förberett sig på extrema väderfenomen på det operativa planet, men mellan städerna finns skillnader i hur uppdaterade riktlinjerna och planerna för anpassningen och beredskapen är. Extrema väderfenomen är lokala, och därför måste även beredskapen vara lokal. I och med att extrema väderfenomen ökar och blir kraftigare måste åtgärderna prioriteras och effekten, resurserna och kostnaderna kartläggas.

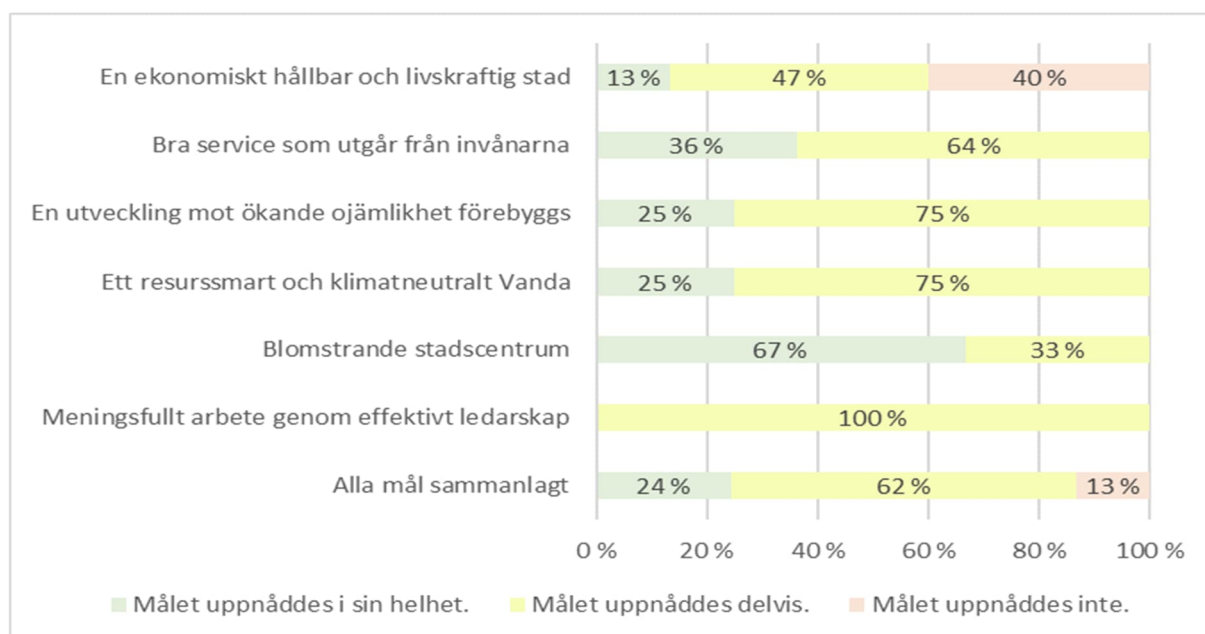
17. Vantti som ägs av Vanda stad producerar måltids-, renlighets- och fastighets-tjänster samt receptions- och säkerhetstjänster för Vanda stad. Bolaget strävar i sin verksamhet efter att aktivt främja de mål som fullmäktige ställt för det. Målen som ställdes för år 2024 har i huvudsak uppnåtts. Köksnätsplanen, som är central med tanke på bolagets verksamhetsförutsättningar, kommer i fortsättningen att vara en del av stadens servicenätsplan.

1 UTFALLET AV MÅLEN

1.1 Utfallet av de bindande målen 2024 i moderstaden

För år 2024 hade det ställts 45 bindande mål. I figuren nedan visas målutfallen enligt bokslutsrapporteringen per tyngdpunktsområde och utfallet som helhet.

Figur: Rapporteringen av de bindande målen i bokslutet för 2024.



Enligt rapporteringen uppnåddes 24 procent av målen i sin helhet, 62 procent av målen delvis och 13 procent inte alls. Målutfallet är något bättre än året innan.

En ekonomiskt hållbar och livskraftig stad		
Bindande mål 2024	Rapportering i bokslutet	Revisionsnämnden
1.1 Utvecklingen av driftsekonomin utgifter sker kontrollerat	Målet uppnåddes inte.	
1.2 Produktivitets- och tillväxtprogrammet genomförs enligt planerna	Målet uppnåddes inte.	
1.3 Nettoinkomster i fråga om marköverlåtelser och markanvändningsavtal för år 2024 är 32,5 milj. euro.	Målet uppnåddes inte.	

1.4 Försäljningen av social- och hälsovårdens och räddningsväsendets fastigheter, bostadsegendom och fastigheter på andra orter går framåt med beaktande av marknadsläget	Målet uppnåddes delvis.	
1.5 Främjande av helhetsplanen för koncerninnehaven när det gäller en koncentrerad av koncernstrukturen med beaktande av marknadsläget	Målet uppnåddes delvis.	
2.1 Arbetslösheten minskar under ekonomiplanperioden 2024–2027 till samma nivå som år 2019 innan coronapandemin	Målet uppnåddes inte.	Observera
2.2 Företagens lönesumma ökar	Målet uppnåddes delvis.	
2.3 Antalet beslut om förläggning eller expanderings i Vanda som gäller företag eller andra organisationer med en betydande andel arbetsplatser (>50 arbetsplatser) ökar	Målet uppnåddes delvis.	
2.4 Ny fastställd service för företagsförsäljning och för att locka investeringar används före årets slut	Målet uppnåddes i sin helhet.	Uppnåddes delvis.
2.5 Bättre identifiering av potentiella tillväxtföretag	Målet uppnåddes i sin helhet.	Uppnåddes delvis.
3.1 MBT-målsättningarna förverkligas	Målet uppnåddes inte.	
3.2 Antalet färdigställda småhusbostäder uppgår till 600 bostäder	Målet uppnåddes inte.	
3.3 Vandas 50-årsjubileum förbättrar Vandas stadsidentitet	Målet uppnåddes delvis.	
3.4 Vanda som en evenemangsstad blir allt starkare	Målet uppnåddes delvis.	
3.5 Vandas anseende och attraktionskraft förbättras och kännedomen om staden ökar	Målet uppnåddes delvis.	Observera

Bindande mål 2.1 Arbetslösheten minskar under ekonomiplanperioden 2024–2027 till samma nivå som år 2019 före coronapandemin.

Revisionsnämndens uppmärksamhet riktas till rapporteringen av målet. I utvärderingsberättelsen 2023 önskade revisionsnämnden att mätarna som beskriver arbetslösheten ska kompletteras så att den procentuella andelen arbetslösa visas parallellt med siffrorna. Revisionsnämnden anser att detta tillägg ger en mer omfattande bild av arbetslösheten som helhet. I budgeten för 2024 har mätarna för arbetslösheten kompletterats med de nämnda procentuella andelarna.

Uppnåendet av målet mäts med antalet och andelen av långtidsarbetslösa, arbetslösa under 30 år och arbetslösa med främmande modersmål. Under 2024 ökade arbetslösheten i alla ovan nämnda grupper. Den totala arbetslöshetsnivån Vanda i slutet av 2024 var 13,5 procent. Arbetslösheten har fortsatt att öka även i början av 2025. Situationen är liknande också i exempelvis Helsingfors och Esbo. Ökningen av långtidsarbetslösheten har varit kraftigast i Vanda jämfört med Helsingfors och Esbo. En bakomliggande faktor är det svåra konjunkturläget. Antalet lediga jobb i Vanda har minskat kraftigt jämfört med för ett par år sedan. I Tammerfors, Åbo och Uleåborg har den totala arbetslösheten börjat minska något i januari 2025. Mer information om sysselsättningsfrågorna finns i utvärderingsberättelsens avsnitt [3.3 Kommunförsök med sysselsättning och förberedelserna inför AN-reformen](#).

Bindande mål 2.4 Ny fastställd service för företagsförsäljning och för att locka investeringar används före årets slut.

Revisionsnämnden har en avvikande åsikt om genomförandet av målet och fäster uppmärksamhet vid rapporteringen av målet.

Till målet finns en mätare:

- Arbetet med att utreda en verksamhetsmodell för styrning av etableringen har utförts och utvecklingsåtgärderna har vidtagits.

Enligt målnivån för 2024 skulle verksamhetsmodellen för styrning av etableringen vara etablerad och konkreta mål vara uppställda för den. Dessutom skulle antalet så kallade leads när det gäller etableringar öka med 50 procent. Enligt rapporteringen är verksamhetsmodellen för styrning av etableringen färdig, men antalet leads när det gäller etableringar saknas. Revisionsnämnden anser att målet uppnåddes delvis.

Bindande mål 2.5 Bättre identifiering av potentiella tillväxtföretag.

Revisionsnämnden har en avvikande åsikt om genomförandet av målet och fäster uppmärksamhet vid rapporteringen av målet.

Till målet finns en mätare:

- En modell för att identifiera potentiella tillväxtföretag skapas.

Enligt målnivån för 2024 skulle en modell för att identifiera potentiella tillväxtföretag ha skapats. Enligt rapporteringen har arbetet för att skapa modellen precis inletts,

men det har inte rapporterats hur långt man kommit med den. Revisionsnämnden anser att målet uppnåddes delvis.

Bindande mål 3.5: Vandas anseende och attraktionskraft förbättras och känndomen om staden ökar.

Revisionsnämnden fäster uppmärksamhet vid mätarna för målet och rapporteringen av utfallet.

Till målet finns tre mätare:

- Enkät om anseende (områdets livskraft: attraktions- och hållkraft, organisationens anseende: anseende och förtroende, hur välkänd Vanda är).
- Enkät om anseende (resultat av betald reklam, till exempel engagemang)
- Följning i media och på sociala medier (antalet positiva omnämnanden och potentiell tillgänglighet ska förbättras med 10 procent).

Mätarna för detta mål och rapporteringen av utfallet är inte speciellt tydliga till alla delar. I den första mätaren ingick två delområden. Målnivåerna och utfallsrapporteringen för den första mätaren är konsekventa, dock har resultatet för invånarnas förtroende inte rapporterats. Om den andra mätarens delområde har det konstaterats att det inte finns en lämplig mätare. I rapporteringen av den andra mätaren konstateras att invånarnas och potentiella invånares föreställningar om Vanda har blivit positiva. Utöver detta rapporteras också antalet lyssningar av podcastserien Vantastic, som är marknadsföringens huvudkampanj, och dess placering i Spotifys podcastkategori. Jämförelsedata och en utgångsnivå mot vilka man hade kunnat bedöma mätarens utfall fattas i rapporteringen. Om den tredje mätaren konstateras i rapporteringen att den positiva mediesynligheten har minskat.

Revisionsnämnden konstaterar att det är svårt att mäta anseende och attraktionskraft. Baserat på de nuvarande mätarna och rapporteringen av dem är det svårt att bedöma målets genomförande. Målet och mätarna har förtydligats i budgeten för 2025.

Bra service som utgår från invånarna		
Bindande mål 2024	Rapportering i bokslutet	Revisionsnämnden
4.1 Kundenservicens ledningssystem på stadsnivå har beskrivits i programarbetet Kundenservice 2030 enligt målen	Målet uppnåddes i sin helhet.	
4.2 Vandabornas fysiska aktivitet ökar	Målet uppnåddes delvis.	Måluppfyllelsen kan inte bedömas.
4.3 Utveckling av hobbyplatser	Målet uppnåddes delvis.	
5.1 Samarbetet med välfärdsområdet fungerar smidigt, båda organisationerna förverkligar gemensamma mål och följer strategiska riktlinjer	Målet uppnåddes delvis.	Observera
6.1 Läsfärdigheterna och de matematiska färdigheterna hos alla grundskoleelever förbättras	Målet uppnåddes delvis.	Uppnåddes inte.
6.2 Praktikplatsgaranti för grundskolans PRAO-period och andra stadiets studerand	Målet uppnåddes delvis.	
7.1 Strukturen i fråga om stödet inom utbildningen på andra stadiet svarar på förlängningen av läroplikten	Målet uppnåddes i sin helhet.	
7.2 Flerspråkiga elevers inlärningsfärdigheter och kunskaper i finska (svenska) förbättras från och med småbarnspedagogiken upp till andra stadie	Målet uppnåddes delvis.	Observera
7.3 Inom projektet Dickursby kompetenscampus utvecklar man gemensamt nya tjänster för livslångt lärande	Målet uppnåddes i sin helhet.	
7.4 Vandabornas kompetens stärks	Målet uppnåddes i sin helhet.	
8.1 DigiOne-serviceplattformen som stöder lärandet och undervisningen har testats och införandet i pilotprojektskolorna har förberetts. I gymnasierna har man börjat testa DigiOne.	Målet uppnåddes delvis.	

Bindande mål 4.2 Vandabornas fysiska aktivitet ökar.

Till målet finns två mätare:

- Motionsaktiviteten bland personer i arbetsför ålder, äldre och personer med rörelse- eller funktionshinder. En strategisk plan för anpassad motion som är under beredning och planens mätare.
- Den fysiska aktiviteten ökar i alla åldersgrupper. 1. Samma mätare som ska införas i motionsprogrammet kan användas. 2. Enligt åldersgrupp: Barn, unga: Move! -mätningar, personer i arbetsför ålder, äldre: välfärdsområdets uppgifter från undersökningen Hälsosamma Finland.

De två mätarna för det bindande målet är entydiga. Enligt rapporteringen har man ingen jämförelsedata för den första mätaren och staden har inte heller tillgång till Vanda stads resultat från undersökningen Hälsosamma Finland. Således kan genomförandet av mätarens första del inte bedömas. Enligt rapporteringen av den andra mätaren uppnåddes målnivån delvis. Mätarnas begriplighet försämras av att i resultaten från undersökningen Hälsosamma Finland rapporteras personer i arbetsför ålder och äldre personer på två olika mätare, där den enda skillnaden är att den första mätaren också omfattar personer med rörelse- eller funktionshinder. Ett annat problem är att Vanda stads resultat från undersökningen inte är tillgängliga. Uppnåendet av den första mätaren kan inte bedömas. Den andra mätaren uppnåddes delvis och uppnåendet av mätarens andra del kan inte bedömas. Revisionsnämnden anser att måluppfyllelsen som helhet inte kan bedömas.

Bindande mål 5.1 Samarbetet med välfärdsområdet fungerar smidigt, båda organisationerna förverkligar gemensamma mål och följer strategiska riktlinjer.

Revisionsnämnden fäster uppmärksamhet vid målnivån och uppföljningen av den.

Till målet finns en mätare:

- Uppföljning av förverkligandet av planer och avtal vad gäller kontaktytorna samt gemensamma mål och strategiska riktlinjer.

Målnivån var att förverkligandet av alla planer och avtal som gäller kontaktytorna har följts upp och att alla eventuella problemområden har behandlats vid ledningens forum samt att alla gemensamma mål och strategiska riktlinjer har behandlats vid ledningens forum. Enligt revisionsnämndens uppfattning är målnivån utmanande, och hittills har den varit svår att uppnå. Kontaktytorna och deras funktion ska följas upp kontinuerligt och man ska upprätthålla en uppdaterad lägesbild. Viktiga aspekter i uppföljningen är huruvida man har identifierat potentiella problempunkter och hur man har löst dem.

Bindande mål 6.1 Läsfärdigheterna och de matematiska färdigheterna hos alla grundskoleelever förbättras.

Till målet finns två mätare:

- Testet Lukuseula (årskurs 2 och årskurs 7).
- Testet Funa som mäter de matematiska färdigheterna (årskurs 3 och årskurs 7).

Mätarna för det bindande målet är entydiga. Enligt rapporteringen har resultaten i Lukuseula-testet, alltså den första mätaren, försämrats hos både de elever i årskurs 2 som läser finska som modersmål och de elever i årskurs 2 som läser finska som andraspråk. Hos eleverna i årskurs 7 hade resultaten i Lukuseula förbättrats. Målet för den första mätaren uppnåddes delvis. Om den andra mätaren konstateras i rapporteringen att inga Funa-bedömningar gjorts år 2024. Eftersom mätningarna saknas, kunde utvecklingen av de matematiska färdigheterna, det vill säga utvecklingen av den andra mätaren inte bedömas. Eftersom målet för den första mätaren uppnåddes delvis och den andra mätaren inte kan bedömas, har målet i sin helhet inte nåtts alls. Målet behandlas också i avsnitt [4.1 Grundläggande utbildning](#) och [4.2 Stöd för elever med främmande modersmål i finskspråkiga grundskolor](#).

Bindande mål 7.2 Flerspråkiga elevers inlärningsfärdigheter och kunskaper i finska (svenska) förbättras från och med småbarnspedagogiken upp till andra stadiet.

Revisionsnämndens uppmärksamhet riktas till målets mätare.

Till målet finns en mätare:

- Programmet för utveckling av flerspråkiga elevers lärande.

Målnivån för 2024 var bland annat att flerspråkiga barns deltagandegrad i olika tjänster inom småbarnspedagogiken ökar. I rapporteringen beskrivs deltagandegraden för barn i småbarnspedagogiks- och förskoleåldern, men det finns ingen utgångsnivå och därmed inte heller någon jämförelsepunkt. Eftersom detta är ett nytt mål, kan det hända att de resultat som rapporteras nu bildar jämförelsepunkten och utgångsnivån för framtiden. För att kunna bedöma i vilket riktning utvecklingen går, är det viktigt att ange en jämförelsepunkt eller utgångsnivå. I fortsättningen är det viktigt att ta fram en mätare för uppföljning av kunskapsutvecklingen.

Förebyggande av ojämlikhet		
Bindande mål 2024	Rapportering i bokslutet	Revisionsnämnden
9.1 Barns och ungas sociala och emotionella färdigheter förbättras och mobbningen minskar. Välbefinnandet hos studerande förbättras i samarbete med välfärdsområdet.	Målet uppnåddes delvis.	Observera
9.2 Antalet NEET-ungdomar minskar	Målet uppnåddes i sin helhet.	

9.3 Staden skapar en programhelhet och mätare för att ingripa i och förebygga utvecklingen av gängbildning och ungdomsvåld. Effekterna av åtgärderna följs upp.	Målet uppnåddes delvis.	
10.1 En färdplan för förebyggande av differentiering och segregation utarbetas för stadsmiljöns verksamhetsområde inför nästa fullmäktigeperiod	Målet uppnåddes delvis.	
11.1 En ny modell för utveckling av uppföljningen av differentiering (ersätter det socioekonomiska indexet)	Målet uppnåddes delvis.	
12.1 Ojämligheten i bostadsområdena avtar	Målet uppnåddes delvis.	
13.1 Demokratin stärks	Målet uppnåddes i sin helhet.	
14.1 Stadens alla tjänster och verksamhetsområden bidrar till integrationen	Målet uppnåddes delvis.	

Bindande mål 9.1 Barns och ungas sociala och emotionella färdigheter förbättras och mobbningen minskar. Välbefinnandet hos studerande förbättras i samarbete med välfärdsområdet.

Revisionsnämnden oroar sig för utvecklingsriktningen.

Till målet finns en mätare:

- School Day och enkäten Hälsa i skolan: Antalet elever som upplevt mobbning.

Målnivån för 2024 var bland annat att antalet elever som upplevt mobbning varje vecka ska minska. Enligt resultaten från enkäten Hälsa i skolan 2023 som ingår i rapporteringen har antalet elever som upplevt mobbning varje vecka ökat i alla årskurser som ingår i jämförelsen, både inom den grundläggande utbildningen och inom gymnasie- och yrkesutbildningen. I School Day-resultaten från hösten 2024 hade mobbningen ökat något jämfört med resultaten från hösten 2023. Eleverna upplevde dock att ingripandet i mobbning blivit något bättre jämfört med resultaten från hösten 2023. Revisionsnämnden konstaterar att utvecklingen där fler elever upplevt mobbning är oroväckande. Ingripande i mobbning behandlas också i avsnitt [4.1 Grundläggande utbildning](#).

Ett resurssmart och klimatneutralt Vanda		
Bindande mål 2024	Rapportering i bokslutet	Revisionsnämnden
18.1 Åtgärderna för att minska utsläppen främjas så att klimatneutralitet kan uppnås senast år 2030	Målet uppnåddes delvis.	Observera

20.1 Man främjar naturens mångfald genom åtgärderna i filen Mångfald i naturen i Färdplanen för resurssmarthet	Målet uppnåddes i sin helhet.	
22.1 Arbetet med att göra Vanda till en spårvagnsstad framskrider på ett heltäckande sätt i enlighet med de ramvillkor som stadsfullmäktige godkänt	Målet uppnåddes delvis.	
22.2 Andelen hållbara färdssätt ökar	Målet uppnåddes delvis.	

Bindande mål 18.1 Åtgärderna för att minska utsläppen främjas så att klimatneutralitet kan uppnås senast år 2030.

Revisionsnämnden fäster uppmärksamhet vid uppnåendet av målet.

Till målet finns en mätare:

- Växthusgaserna minskar. I beräkningen beaktas utsläppen från uppvärmning, el, trafik, industri och arbetsmaskiner, avfallshantering och jordbruk. Uppföljning görs i anslutning till de totala utsläppen och kolbudgeten i Färdplanen för resurskloket. Utsläppsdata för föregående år fås i början av juni.

En av målnivåerna för 2024 var att de totala utsläppen skulle uppgå till högst 609 kiloton koldioxidekvivalenter (CO₂-ekv.), vilket ett mått som används för att jämföra olika växthusgasers uppvärmande effekt på klimatet. Utfallet för de totala utsläppen för 2024 kan vid tidpunkten för bokslutet ännu inte rapporteras, eftersom utsläppsdata fås först i början av juni. I rapporteringen har man använt den senaste uppgiften som är från 2023. Enligt den har växthusgasutsläppen minskat med 7,8 procent. Vad gäller uppnåendet av kolneutralitetsmålet minskar de totala utsläppen inte i den takt som önskas.

Blomstrande stadscentrum		
Bindande mål 2024	Rapportering i bokslutet	Revisionsnämnden
24.1 Vandabornas känsla av trygghet i det egna bostadsområdet förbättras	Målet uppnåddes delvis.	
27.1 Stadscentrumen görs attraktivare	Målet uppnåddes i sin helhet.	
27.2 Aviapolis 2040-visionen bereds tillsammans med utsedda intressegrupper	Målet uppnåddes i sin helhet.	

Meningsfullt arbete genom effektivt ledarskap		
Bindande mål 2024	Rapportering i bokslutet	Revisionsnämnden
28.1 Den coachande ledarskapskompetensen fördjupas och förstärks	Målet uppnåddes delvis.	
29.1 Välbefinnandet i arbetet förbättras	Målet uppnåddes delvis.	
29.2 Åtgärderna i åtgärdsprogrammet för tillgång för år 2024 har vidtagits	Målet uppnåddes delvis.	
30.1 Sjukfrånvaro i sin helhet och särskilt andelen frånvaro på grund av psykisk ohälsa ökar inte	Målet uppnåddes delvis.	

Slutsatser:

Revisionsnämnden hade en avvikande åsikt om utfallet av tre mål. Dessutom anser revisionsnämnden att måluppfyllelsen av ett mål inte går att bedöma. Nämnden framförde också anmärkningar på sex mål. Revisionsnämnden ger beröm för den goda preciseringen av mätaren som beskriver arbetslösheten, tack vare vilken också den procentuella andelen arbetslösa i målgrupperna nu beaktas i beskrivningen av arbetslösheten. De övriga anmärkningarna rörde avsaknad av jämförelsedata, avsaknad av uppdaterade utfallsvärden som beskriver situationen för 2024 samt den oroväckande utvecklingsriktningen för mobbning. Antalet bindande mål var relativt stort, men för år 2025 har målen minskats med en tredjedel. I måluppställandet är det bra att fokusera på de mål som är viktigast med tanke på verksamheten och satsa på fastställandet av mätare för dem. I mätare som påverkas av befolkningstillväxten vore det bra att relatera målnivåerna till befolkningstillväxten.

Baserat på den information som fåtts från målrapporteringen oroar sig revisionsnämnden också för mobbningen och försämringen av läsfärdigheterna hos elever i årskurs 2. Mobbningen har inte minskat på det sätt som eftersträvades. Läsfärdigheterna har inte utvecklats enligt målet till alla delar. I årskurs 2 har läsfärdigheterna trots satsningar försämrats på ett oroväckande sätt. Positivt var att läsfärdigheterna bland eleverna i årskurs 7 hade förbättrats hos både elever som har finska som modersmål och elever som läser finska som andraspråk.

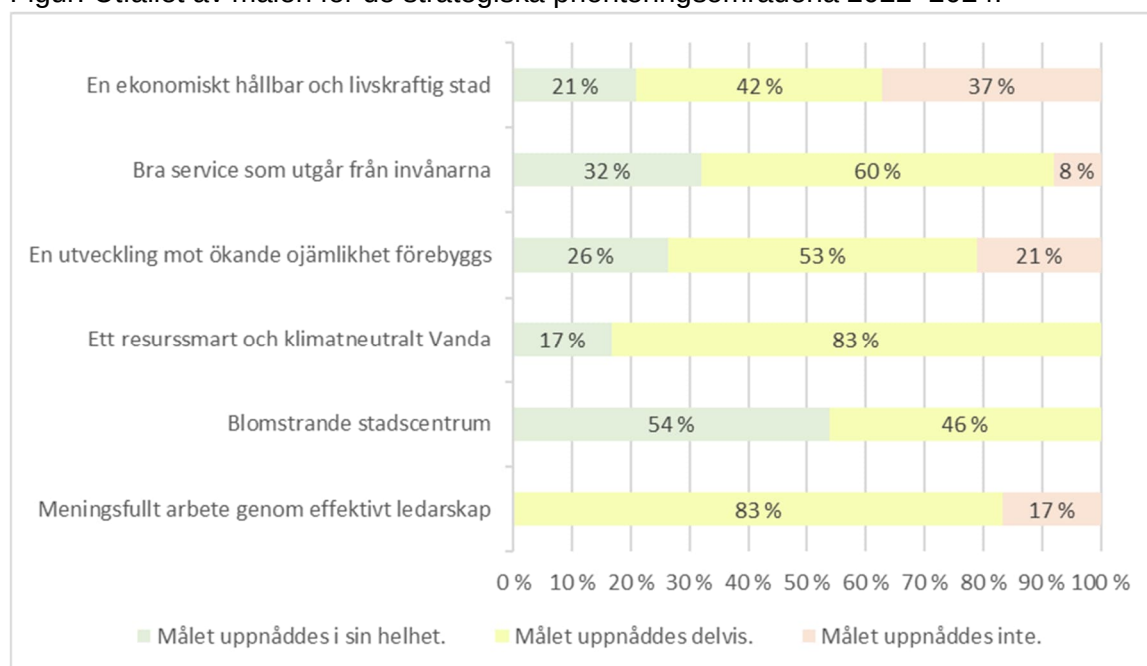
1.2 Sammanfattning av de årliga strategiska målen 2022–2024

Enligt 37 § i kommunallagen ska kommunen ha en kommunstrategi, i vilken fullmäktige beslutar om de långsiktiga målen för kommunens verksamhet och ekonomi.

Vanda stads kommunstrategi för fullmäktigeperioden 2022–2025 bereddes i ett nära samarbete mellan den politiska ledningen och tjänstemannaledningen. Under strategiarbetets gång kartlades också synpunkter från invånare, Vandabaserade företag och påverkansorgan. Stadsstrategin genomförs med hjälp av bindande mål på fullmäktigenivå samt verksamhetsområdenas mål och resultatkort. De bindande målen är operativa och ekonomiska mål enligt 110 § i kommunallagen. Med de bindande målen främjas genomförandet av fullmäktigeperiodens strategiska mål. För alla strategiska mål uppställs inte bindande årsmål, men även dessa mål främjas med hjälp av serviceområdenas egna mål och resultatkort. Fullmäktige följer upp utvecklingen av de bindande målen tre gånger per år i anslutning till delårsöversikterna och bokslutet.

Stadsfullmäktige uppställde sammanlagt 30 strategiska mål för fullmäktigeperioden 2022–2025 för omsättning av stadsstrategin Innovationernas Vanda. Målen är uppdelade på sex prioriteringsområden. Målen för fullmäktigeperioden eftersträvades med hjälp av bindande årsmål. Antalet årsmål under strategiperioden var 30–45 och för målen fanns 40–68 mätare. För vissa mål fanns flera mätare. Eftersom mandatperioden för den fullmäktige under vars mandatperiod utvärderingsberättelsen togs fram upphör sommaren 2025, är det ändamålsenligt att i samband med detta göra en mellangranskning av strategiperiodens mål. I slutet av 2024 har allt som allt 26 procent av årsmålen uppnåtts i sin helhet, 55 procent delvis och 19 procent inte alls. I figuren nedan visas måluppfyllelsen enligt bokslutsrapporteringarna per prioriteringsområde i slutet av 2024.

Figur: Utfallet av målen för de strategiska prioriteringsområdena 2022–2024.



Ungefär 68 procent av mätarna uppnåddes helt eller delvis, 29 procent av mätarna inte alls. För två mätare kunde utfallet inte bedömas. Coronapandemin förändrade verksamhetsmiljön kraftigt under 2020 och 2021 och detta hade en tydlig inverkan på att vissa mätare inte uppnåddes. Att målnivåerna för mätarna för främjande av sysselsättning, ökad användning av kollektivtrafiken och begränsning av ökningen av stadens utgifter inte uppnåddes var till stor del följd av de förändringar i verksamhetsmiljön som coronapandemin orsakat. Det allmänna konjunkturläget efter coronapandemin har påverkat framför allt sysselsättningen och stadens ekonomi. Målen för social- och hälsovårdsväsendet är med fram till slutet av 2022. Dessa lämnades bort från kommunens måluppställande när välfärdsområdena inledde sin verksamhet i början av 2023.

Utfallet av de bindande strategiska målen 2022–2024

För åren 2022–2025 uppställdes sammanlagt 154 bindande mål. I den vidstående tabellen visas antalet mål under de olika prioriteringsområdena i strategin. År 2025 ingår i den innevarande strategiperioden och rapporteras därför i tabellen.

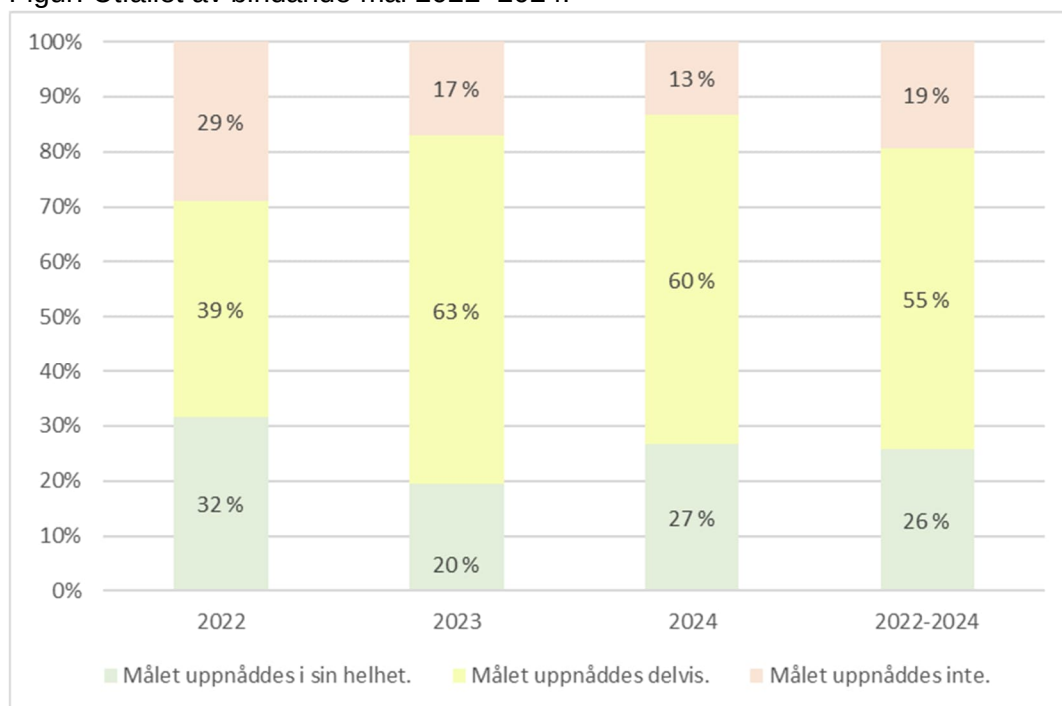
Tabell: Antalet mål per prioriteringsområde i strategin.

Strategiska prioriteringsområden	2022	2023	2024	2025	Sammanlagt
En ekonomiskt hållbar och livskraftig stad	12	16	15	9	52
Bra service som utgår från invånarna	8	6	11	4	29
Förebyggande av ojämlikhet	5	6	8	9	28
Ett resurssmart och klimatneutralt Vanda	3	5	4	4	16
Blomstrande stadscentrum	5	5	3	2	15
Meningsfullt arbete genom effektivt ledarskap	5	3	4	2	14
Alla sammanlagt	38	41	45	30	154

Antalet mål varierade något under olika år och var störst år 2024 (45). Under fullmäktigeperioden uppställdes flest mål i prioriteringsområdet "En ekonomiskt hållbar och livskraftig stad, först i prioriteringsområdet Meningsfullt arbete genom effektivt ledarskap".

I figuren nedan visas utfallet för de årliga bindande målen enligt bokslutsrapporteringen för åren 2022–2024.

Figur: Utfallet av bindande mål 2022–2024.



Av hela fullmäktigeperiodens mål rapporterades att till slutet av 2024 hade en fjärdedel uppnåtts i sin helhet, hälften delvis och ungefär en femtedel inte alls. En kontrollerad utveckling av driftsekonomin utgifter uppnåddes inte under 2022–2024. Målen för nettoinkomsterna från marköverlåtelser och markanvändningsavtal, minskningen av arbetslösheten och antalet färdigställda småhusbostäder uppnåddes inte under 2023–2024.

Revisionsnämndens utvärdering av utfallet för årsmålen 2022–2024

I tabellen nedan visas antalet och andelen mål för 2022–2024 där revisionsnämnden hade en avvikande åsikt om utfallet eller andra anmärkningar. Procenttalet inom parentes anger på en hur stor del av målen det gjorts anmärkningar.

	2022	2023	2024	Sammanlagt
Avvikande åsikt/anmärkning	14 (27 procent)	11 (27 procent)	10 (22 procent)	35 (28 procent)

Revisionsnämnden hade en avvikande åsikt om det rapporterade utfallet av sju mål och revisionsnämnden anser att det inte går att bedöma måluppfyllelsen för tre mål. Anmärkningarna på rapporteringen rörde inexakt eller bristfällig rapportering, avsaknad av jämförelsedata eller till exempel att man inte rapporterat utfallet för varje mätare separat.

Slutsatser:

Vandas strategiprocess genomfördes med samma metoder som under tidigare fullmäktigeperioder. Stadsstrategin utarbetades i ett nära samarbete mellan tjänsteinnehavare och förtroendevalda och även kommuninvånare och företag i området involverades. Med de strategiska årsmålen sträcktes fullmäktigeperiodens strategi till att omfatta alla nivåer i stadsorganisationen. Alla verksamhetsområden och serviceområden och de flesta serviceenheterna utarbetade egna resultatkort, där man delade upp målen på hela stadens nivå till mål för det egna verksamhetsområdet eller serviceområden eller den egna serviceenheten.

För hela fullmäktigeperioden definierades sex prioriteringsområden och för dessa 30 strategiska mål. För åren 2022–2025 uppställdes sammanlagt 154 bindande mål. Enligt bokslutsrapporteringarna hade före utgången av 2024 över 80 procent av dessa mål uppnåtts helt eller delvis. Ungefär 19 procent av målen uppnåddes inte. En kontrollerad utveckling av driftsekonomin utgifter uppnåddes inte under 2022–2024. Målen för nettoinkomsterna från marköverlåtelse och markanvändningsavtal, minskningen av arbetslösheten och antalet färdigställda småhusbostäder uppnåddes inte under 2023–2024.

Revisionsnämnden hade en avvikande åsikt om det rapporterade utfallet eller andra anmärkningar i ungefär 28 procent av målen. Anmärkningarna rörde i de flesta fallen rapporteringen av och mätarna för målen, men i vissa fall även otydligheten hos dessa. Mellanranskningen sträcker sig till slutet av 2024.

Rekommendationer:

Det är bra att fortsättningsvis fästa uppmärksamhet vid rapporteringen av och mätarna för målen. Ett mål som inte hade uppnåtts alls till slutet av 2024 rörde den kontrollerade utvecklingen av driftsekonomin utgifter. Inte heller målen för nettoinkomsterna från marköverlåtelse och markanvändningsavtal, minskningen av arbetslösheten och antalet färdigställda småhusbostäder uppnåddes under två på varandra följande år.

1.3 Utfallet av de mål som stadsfullmäktige ställt för koncernbolagen

Kommunfullmäktige godkände 13.11.2023 de operativa och ekonomiska målen för dottersammanslutningarna som ställs i samband med stadens budget. Samtliga mål reviderades 2021. I budgeten för 2024 har målen förenhetligats och förenklats ytterligare. Syftet har varit att göra ägarstyrningen och rapporteringen tydligare och mer förutsägbar för koncernbolagen.

I tabellen nedan visas utfallet för de stora dotterbolagens operativa och ekonomiska mål för 2024 enligt bokslutet. Under tabellen behandlas måln utfallet närmare per bolag.

Tabell: Målutfallet i de stora dotterbolagen.

Bolag	Målet uppnåddes i sin helhet	Målet uppnåddes delvis	Målet uppnåddes inte	Ingen information	Mål totalt
Vanda Energi	3 (43 %)	4 (57 %)			7
VAV	8 (67 %)	3 (25 %)	1 (8 %)		12
Vantti	8 (73 %)	2 (18 %)	1 (9 %)		11
VTK	4 (66 %)	1 (17 %)		1 (17 %)	6
Mercuria	9 (90 %)	1 (10 %)			10
Totalt	32 (70 %)	11 (24 %)	2 (4 %)	1 (2 %)	46

Stora dotterbolag

Målen för de stora dotterbolagen har delats in i ekonomiska mål samt mål för den operativa förmågan och kvaliteten, personalen och ansvarsfullheten. Alla stora bolag har under 2023 tagit fram ett eget ansvarsprogram baserat på de ägarpolitiska riktlinjerna. I ansvarsprogrammen skulle stadens färdplan för resurskloket och kolneutralitetsmål 2030 beaktas.

För **Vanda Energi** hade det fastställts sju mål. Målen för ekonomi och personal uppnåddes i sin helhet. Av målen för den operativa förmågan och kvaliteten uppnåddes målet som rörde kunskapsbaserad ledning och dataanalys i sin helhet, medan målet för arbetssäkerhet endast uppnåddes delvis. Arbetsolycksfallen minskade inte enligt målet, men samtidigt skedde inte heller någon ökning jämfört med föregående år. Alla tre ansvarsmål uppnåddes delvis. I stävjandet av klimatförändringen skedde utveckling jämfört med föregående år, men man låg en bit under målet. Energieffektivitetsmålet som ingick i materialeffektivitetsmålet uppnåddes, men förbrukningen av spädvatten i fjärrvärmen minskade inte som önskat. Målet för förmånlig uppvärmning uppnåddes, men utsläppskalkylen kommer att färdigställas först senare. I energileveransernas pålitlighet uppnåddes de uppställda målen i fråga om både el- och värmeleveranser. I uppföljningen av biodiversitetsmålen gjordes framsteg, men arbetet fortsätter de kommande åren.

För **VAV Yhtymä Oy** hade det ställts tolv mål. Målen för personal och ansvarsfullhet uppnåddes i sin helhet. Personalens arbetstillfredsställelse överskred målnivån. Sjukfrånvaro låg under målet, men ökade något jämfört med föregående år. Målet för ansvarsfullhet, som mätte den genomsnittliga hyran i förhållande till marknadshyrorna, uppnåddes med god marginal. Klimatfärdplanen färdigställdes enligt målet. Förbrukningen av uppvärmningsenergi underskred målnivån. Ansvarskriteriet har använts i alla upphandlingar i enlighet med målet. Av de tre ekonomiska målen uppnåddes soliditetsmålet i sin helhet. Enligt bokslutsrapporteringen uppnåddes bostadsproduktionsmålet delvis, men man låg långt under målnivån. Likaså var utfallet för bostadsproduktionen lägre än året innan. Kostnaderna för fastighetsunderhållet ökade mer än kostnadsindexet för fastighetsunderhållet, medan målet var en ökning som högst motsvarar indexhöjningen. Detta mål uppnåddes således inte. Av de tre målen för den operativa förmågan och kvaliteten uppnåddes brandsäkerhetsmålet helt. Målet för bibehållandet av bostadsbeståndets värde och uthyrningsbarhet uppnåddes delvis.

För **Vantaan tilapalvelut Vantti Oy** hade det ställts elva mål. De ekonomiska målen och målen för den operativa förmågan och kvaliteten uppnåddes i sin helhet. Räkenskapsperiodens resultat överskred målet; resultatet var 1,3 procent av omsättningen. Kundnöjdheten förbättrades mer än målet och kostnadseffektivitetsmålet för renhållningstjänsterna överskreds. Personalmålen uppnåddes delvis. I personalnöjdheten uppnåddes inte det ställda målet, utan denna sjönk något jämfört med föregående år. Sjukfrånvaro låg något över målet, men sjönk jämfört med föregående år på önskat sätt. Av de fem ansvarsmålen uppnåddes fyra i sin helhet. Mängden bioavfall per måltidsgäst minskade mer än målet. Målen för minskning av koldioxidutsläpp och arbetstagarnas rekommendationsgrad (NPS) uppnåddes. Antalet fortbildningar för utveckling av personalens yrkeskunskaper överskred det uppställda målet med god marginal. Införandet av en mätare för matproduktionens koldioxidavtryck införs sköts upp till år 2025; med andra ord uppnåddes inte målet för detta 2024. Mer information om bolagets mål, mätarna och utfallet finns i utvärderingsberättelsens kapitel [8 Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy](#).

För **VTK Kiinteistöt Oy** hade det ställts sex mål. De ekonomiska målen som ställts för bolaget uppnåddes i sin helhet. VTK-koncernens soliditet och resultat samt uthyrningsgraden för externa uthyrningsobjekt överskred målnivån. I de två sistnämnda målen skedde positiv utveckling jämfört med föregående år. Ett av målen för den operativa förmågan och kvaliteten, sunda, trygga och trivsamma lokaler, uppnåddes i sin helhet. Av koncernens omsättning användes för ombyggnationer den andel som bestämts. Det andra målet för den operativa förmågan och kvaliteten kan inte bedömas för år 2024, eftersom kundnöjdheten mäts först 2025. I personalens arbetshälsa uppnåddes den nivå som eftersträvades. Ett av ansvarsmålen var åtgärder enligt energisynen, och dessa genomfördes enligt plan. Målet för genomförande av ansvarsprogrammet däremot uppnåddes endast delvis.

För **Mercuria kauppaoppilaitos Oy** hade det ställts tio mål, varav nio uppnåddes i sin helhet. Bolagets nettoresultat överskred den målnivå som ställts i budgeten och de årliga åtgärderna enligt den långsiktiga åtgärdsplanen för byggnader genomfördes på ett kolneutralt och resurssmart sätt med beaktande av byggnadernas kommande bruksålder. Antalet målinriktade studerandeår, som har en koppling till den operativa förmågan och kvaliteten, samt responsen från studeranden och arbetslivet överskred målnivån och utvecklades positivt från föregående år, med undantag för responsen från studeranden som minskade med ett poäng. I personalens nöjdhet uppnåddes målet men var 0,1 poäng lägre än året innan. I ansvarsmålen mättes de studerandes nöjdhet med utbildningen samt stämning och välbefinnande. Vidare fanns ett ansvarsmål som rörde främjandet av jämställdheten mellan könen. Dessa mål uppnåddes i sin helhet. Arbetet för att ta fram en mätare för beräkning av koldioxidavtrycket, som hänför sig till hållbar konsumtion, fortsätter. Målet är att etablera beräkningsmetoden före 2030. Detta ansvarsmål uppnåddes delvis.

Målen för fastighetsbolagen

Fastighetsbolagen har delats in i tre grupper i budgeten. Budgetmålen fastställs enligt dessa grupper. Den första gruppen består av vanliga fastighetsbolag, och för dessa var det första målet att stävja fastigheternas underhållskostnader så att den relativa utvecklingen av underhållskostnaderna inte överstiger förändringen av Statistikcentralens kostnadsindex för fastighetsunderhåll från föregående år. Vid tidpunkten för rapporteringen hade man inte tillgång till indexuppgifterna för hela året. Enligt

den senaste uppgiften som publicerats uppnåddes målet i sin helhet i sex fastighetsbolag och inte alls i sju fastighetsbolag. I de sist nämnda ökade underhållskostnaderna mer än indexhöjningen. För ett bolag hade detta mål inte ställts. Situationen har blivit bättre jämfört med föregående år. Det andra målet var att genomföra de årliga åtgärderna i den långsiktiga underhållsplanen på ett koldioxidneutralt och resurssmart sätt och att ta hänsyn till byggnadernas livslängd i planen. Alla bolag förutom ett uppnådde målet. Det tredje målet var att genomföra laddinfrastruktur för elbilar för de bolag, i vars fastigheter detta är ändamålsenligt enligt kartläggningen som gjordes 2023. Målet uppnåddes i sin helhet i tre bolag. Tio bolag berördes inte av detta mål och i ett bolag är planeringen av genomförandet av laddinfrastruktur för elbilar i gång.

Ett ytterligare mål för parkeringsbolagen som bedriver verksamhet på marknaden var ett vinstresultat tack vare hållbar och ansvarsfull ekonomisk förvaltning senast i slutet av 2024. Inget av de två bolagen uppnådde målet.

För fastighetsbolag som befinner sig i slutet av sin livscykel hade det ställts tre ansvarsmål. Det första ansvarsmålet var att främja cirkulär ekonomi genom element för hållbar rivning samt återanvändning och återvinning av rivningsmaterial. Det andra ansvarsmålet var att inleda åtgärder för att uppnå det nya användningsändamålet för en fastighet till exempel genom planläggning. Det tredje ansvarsmålet var att genomföra den långsiktiga underhållsplanen för den återstående delen av livscykeln för en byggnad på ett resurssmart sätt. Målet att inleda åtgärder i anslutning till fastighetens nya användningsändamål uppnåddes helt i ett bolag och inte alls i ett bolag. Målet att genomföra den långsiktiga underhållsplanen för den återstående delen av en byggnads livscykel på ett resurssmart sätt uppnåddes i två bolag.

Slutsatser:

Målen som ställts för de stora dotterbolagen uppnåddes på det hela taget väl. Av de sammanlagt 46 målen uppnåddes 32 stycken (70 procent) i sin helhet, elva stycken (24 procent) delvis och två stycken (4 procent) inte alls. För ett mål kunde ingen utvärdering göras. Utfallet för de mål som staden ställt för sina fastighetsbolag var något sämre än året innan. De flesta målen (71 procent) uppnåddes i sin helhet.

2 STADENS OCH KONCERNENS EKONOMI

2.1 Stadens ekonomi och utfallet av de ekonomiska målen

I de vidstående tabellerna har man sammanställt siffror som avser driftsekonomin, skattefinansieringen och investeringar. Siffrorna kommer från budgeten, ändringsbudgeten och bokslutet för 2024 och för jämförelsens skull visas motsvarande siffror från bokslutet för 2023.

Tabell: Driftsekonomi, budget och bokslut, i tusen euro.

	Ursprunglig budget 2024	Ändringsbudget 2024	Bokslutet 2024	Bokslutet 2023
Intäkter	342 993	319 837	337 932	333 561
Utgifter	-1 032 407	-1 073 474	-1 054 371	-1 007 611
Verksamhetsbidrag	-689 415	-753 637	-716 440	-674 050
Skatteintäkter	612 000	612 000	585 163	638 679
Statsandelar	182 000	182 000	179 142	179 656
Finansiella kostnader och intäkter	5 026	5 026	10 972	17 703
Årsbidrag	109 611	45 389	58 837	161 988
Avskrivningar och nedskrivningar	-115 785	-115 785	-114 183	-111 844
Extraordinära inkomster och kostnader	0	0	-3 446	0
Räkenskapsperiodens resultat	-6 174	-70 397	-58 793	50 143
Ändring av avskrivningsdifferens och reserver	1 313	1 313	-2 461	-2 456
Räkenskapsperiodens överskott (underskott)	-4 861	-69 084	-61 253	47 678

I ändringsbudgeten förberedde sig staden på bland annat större kostnader för hyrpersonal än vad som prognostiserats samt på en svag utveckling av markförsäljningsintäkter och andra intäkter i anslutning till byggverksamhet till följd av byggbranschens lågkonjunktur. Dessutom höjdes anslagen till att motsvara kommunandelarna

av arbetsmarknadsstödet, som blivit högre. De utgiftsökningar och inkomstminskningar som beräknats i ändringsbudgeten föll ut mindre än väntat och det ekonomiska resultatet enligt bokslutet var bättre än vad som prognostiserats i ändringsbudgeten. Jämfört med den ursprungliga budgeten var intäkterna ungefär 5 miljoner euro under budget och kostnaderna ungefär 22 miljoner euro över budget.

Tabell: Skattefinansiering 2024, budget och bokslut, i tusen euro.

	Ursprunglig budget 2024	Ändringsbudget 2024	Bokslutet 2024	Bokslutet 2023
Kommunal inkomstskatt	407 000	407 000	398 766	431 249
Fastighetsskatt	119 000	119 000	111 625	112 094
Samfundsskattens intäktsandel	86 000	86 000	74 772	95 336
Skatteintäkter totalt	612 000	612 000	585 163	638 679
Statsandelar	182 000	182 000	179 142	179 656
Skattefinansiering totalt	794 000	794 000	764 305	818 335

År 2024 utföll de ackumulerade inkomsterna från varje skatteslag sämre än beräknat och skatteinkomsterna var 26,8 miljoner euro lägre än beräknat. Också statsandelarna var 2,9 miljoner euro mindre än beräknat. Skatteutfallet för 2023 respektive 2024 är inte direkt jämförbara, eftersom år 2023 betalades till kommunerna kommunskatt och samfundsskatt som ackumulerats 2022, den så kallade skattesvansen, med de högre inkomstskattesatserna och samfundsskatteandelarna som föregick social- och hälsovårdsreformen.

Tabell: Investeringar, budget och bokslut 2024, i tusen euro.

	Ursprunglig budget 2024	Ändringsbudget 2024	Bokslutet 2024	Bokslutet 2023
Bruttoinvesteringar	198 370	199 320	149 551	166 819
Nettoinvesteringar	192 370	196 320	144 855	159 916

Bruttoinvesteringsutgifterna är de sammanlagda investeringsutgifterna och nettoinvesteringsutgifterna är investeringsutgifterna efter avdrag av investeringarnas finansieringsandelar och intäkterna från försäljning av anläggningstillgångar. Investeringsutgifterna var klart lägre än beräknat i ändringsbudgeten och även under anslagsberäk-

ningen i den ursprungliga budgeten. I investeringsutgifterna gjordes besparingar (ungefär 31 miljoner euro) i synnerhet för att tidpunkten för genomförandet av bygginvesteringar ändrades och också för att vissa projekt kunde genomföras till en lägre kostnad än vad som beräknats.

De bindande ekonomiska målen för 2024 och utfallet av dem sammanställs i tabellen nedan. Som det framgår av tabellen, uppnåddes de ekonomiska målen inte alls. Orsakerna till detta är huvudsakligen den svaga ekonomiska konjunkturen som lett till att arbetslösheten har ökat, bostadsbyggandet stannat av och skatteinkomsterna minskat.

Tabell: Utfallet av de ekonomiska målen

Mål	Mätarens målnivå	Utfallet
Utvecklingen av driftsekonomins utgifter sker kontrollerat	Verksamhetsbidrag -6,7 procent jämfört med budget 2023	Verksamhetsbidraget försämrades -11,1 procent jämfört med budget 2023
Produktivitets- och tillväxtprogrammet genomförs enligt planerna	Årsbidraget uppgår till minst 110 miljoner euro	Årsbidraget 58,8 miljoner euro
Nettoinkomster i fråga om marköverlåtelse och markanvändningsavtal	Nettoinkomsterna totalt 32,5 miljoner euro år 2024	15,9 miljoner euro

2.2 Moderstadens ekonomi och bokslut

I tabellerna nedan granskas stadens ekonomiska situation och uppkomsten av det ackumulerade över-/underskottet samt nettokassaflödet från den egentliga verksamheten och investeringarna åren 2018–2024. Granskningen baserar sig på uppgifter som sammanställts från boksluten för de aktuella åren. Särskilt granskas tillräckligheten av de internt tillförda medlen (årsbidraget). Årsbidraget anger beloppet av internt tillförda medel som återstår för investeringar efter att de löpande utgifterna har betalats.

Tabell: Uppkomsten av det ackumulerade överskottet, i miljoner euro.

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Verksamhetsbidrag	-1 072,5	-1 176,9	-1 226,3	-1 246,1	-1 394,0	-674,1	-716,4
Årsbidrag	112,6	49,1	166,8	166,6	123,6	162,0	58,8
Avskrivningar och nedskrivningar	-108,7	-115,2	-111,8	-105,2	-110,6	-111,8	-114,2
Bokslutsresultat + extraordinära inkomster	3,9	-62,7	55,1	61,3	13,0	50,1	-58,8
Bokslutsdispositioner	1,2	0,2	-0,4	0,1	-0,9	-2,5	-2,5
Under-/överskott	5,2	-62,6	54,6	61,4	12,1	47,7	-61,3
Ackumulerat över-/underskott från tidigare räkenskapsperioder och den innevarande räkenskapsperioden	467,3	404,7 (404,6)	459,3 (460,2)	521,6 (540,5)	552,6 (555,5)	603,2 (604,2)	542,9

Tabell: Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde.

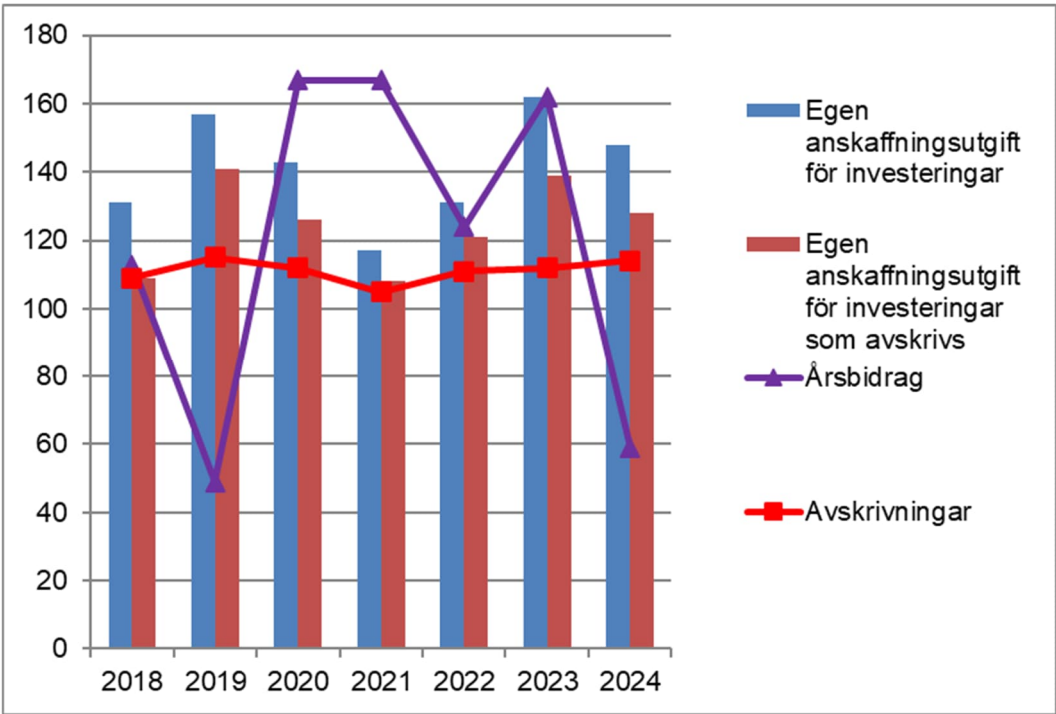
År	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Årsbidrag	112,6	49,1	166,8	166,6	123,6	162,0	58,8
Extraordinära poster	0,0	3,3	0,1	0,0	0,0	0,0	-3,4
Korrektivposter till internt tillförda medel	-40,9	-16,8	-31,4	-57,4	-46,4	-10,6	-9,7
Investeringar							
Investeringar i anläggningstillgångar	-134,8	-157,6	-144,9	-120,6	-140,0	-166,8	-149,5
Finansieringsandelar för investeringar	3,9	0,9	2,1	4,0	8,7	4,4	2,0
Överlåtelseinkomster från tillgångar som hör till bestående aktiva	66,7	26,9	40,0	75,9	62,2	13,1	15,7

Verksamhetens och investeringarnas penningflöde	7,6	-94,2	32,6	68,6	8,2	2,0	-86,1
---	-----	-------	------	------	-----	-----	-------

Stadens ekonomiska situation försämrades och det ackumulerade överskottet (inom parentes ackumulerat överskott från tidigare räkenskapsperioder efter korrigering av överskottet efter bokslutet) minskade, men är även efter underskottet från 2024 ännu nästan 543 miljoner euro. Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde blev nu klart negativ. Inga av de gränsvärden för inledning av utvärderingsförfarandet, de så kallade kriskommunkriterierna, som fastställs i kommunallagen uppfylls i Vanda.

Nedan granskas stadens ekonomi åren 2018–2024 utifrån investeringar, årsbidrag och avskrivningar. Investeringarna är angivna som den egna anskaffningsutgiften, det vill säga efter avdrag av finansieringsandelarna som erhållits för investeringarna. Med investeringar som avskrivs avses de årliga investeringsutgifterna efter avdrag av finansieringsandelarna och av investeringsutgifter som inte avskrivs, med andra ord investeringsutgifterna för markområden och aktier.

Figur: Investeringar, årsbidrag och avskrivningar 2018–2024.



År 2024 täckte årsbidraget endast hälften av avskrivningarna och omkring 40 procent av investeringarna. Tillsammans med år 2019 var år 2024 var det klart sämsta året.

Slutsatser:

Vanda stad gjorde ett klart negativt ekonomiskt resultat 2024. Nyckeltalen för både den interna finansieringen och skuldsättningen försämrades. De bindande ekonomiska målen uppnåddes inte. Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde var negativt. Bakom det svaga resultatet fanns flera orsaker. Byggbranschens lågkonjunktur minskade tydligt markförsäljningsintäkterna och övriga intäkter från byggbranschen, skatteutfallet var klart sämre än beräknat och av utgiftsposterna var dessutom kostnaderna för personaluthyrning och arbetsmarknadsstödet kommunandel klart större än beräknat.

2.3 Stadskoncernens ekonomi

I följande tabeller jämförs moderstadens och hela koncernens bokslutsuppgifter och viktiga bokslutsnyckeltal från 2024. Siffrorna per invånare har beräknats med hjälp av Statistikcentralens förhandsuppgifter om Vandas invånarantal i slutet av 2024 (251 405 invånare).

Hur stadens och hela koncernens resultat bildades:

<i>Miljoner euro</i>	<i>Staden</i>	<i>Koncernen</i>
Verksamhetsintäkter	146,2	767,9
Verksamhetskostnader	-862,7	-1 291,3
Andel i intressebolags vinst och förlust	-	7,6
Verksamhetsbidrag	-716,4	-515,8
Skattefinansiering (inkluderar statsandelar)	764,3	766,3
Finansiella intäkter och kostnader	11,0	-39,4
Årsbidrag	58,8	219,0

Avskrivningar och nedskrivningar (inkl. avskrivningar enligt plan, differenser vid eliminering och nedskrivningar)	-114,2	-222,2
Extraordinära poster	-3,4	-3,4
Årets resultat	-58,8	-7,6
Ökning av reserver		
Ökning av fonder Bokslutsdispositioner	-2,5	-2,4
Räkenskapsperiodens skatter		-9,0
Kalkylmässig skatt	-	-0,9
Minoritetsandelar		-18,4
Räkenskapsperiodens över-/underskott	-61,3	-38,3

Jämförelse mellan stadens och hela koncernens viktiga nyckeltal, värdet för 2023 inom parentes:

	Staden	Koncernen
Årsbidrag, % av avskrivningarna	51,5 (144,8)	98,3 (151,0)
Internt tillförda medel för investeringar, %	39,9 (99,7)	38,0 (79,5)
Ackumulerat överskott, euro/invånare	2 159,5 (2 437,6)	3 623,5 (3 830,2)
Lånestock, euro/invånare	3 425,7 (3 199,1)	8 357,0 (7 609,8)
Låneskötselbidrag	0,6 (1,0)	1,0 (1,3)
Relativ skuldsättning %	108,1 (94,2)	168,8 (145,9)
Lån och hyresansvar (milj. euro)	1 257,5 (1 127,2)	2 417,8 (2 261,2)

I moderstaden täckte den interna finansieringen ungefär hälften av avskrivningarna och andelen investeringar med internt tillförda medel låg på strax under 40 procent. I koncernen täckte den interna finansieringen avskrivningarna nästan helt, men även i koncernen var andelen investeringar med internt tillförda medel bara 38 procent. Nyckeltalet för låneskötselbidraget var 0,6 för staden och 1,0 för koncernen. Nyckeltalet visar att koncernens interna finansiering var tillräcklig för att betala räntorna på

och amorteringarna av det främmande kapitalet, medan för stadens del räckte den endast till 60 procent av dessa poster under 2024. Den relativa skuldsättningen anger en hur stor andel av driftsinkomsterna som skulle ha behövts för återbetalning av det främmande kapitalet år 2024. Detta nyckeltal försämrades tydligt i moderstaden och koncernen jämfört med 2023. Moderstadens och koncernens skuldbörda fortsatte att öka under 2024. Underlaget för siffrorna per invånare är Statistikcentralens förhandsuppgifter om Vandas invånarantal i slutet av 2024, 251 405 invånare.

Slutsatser:

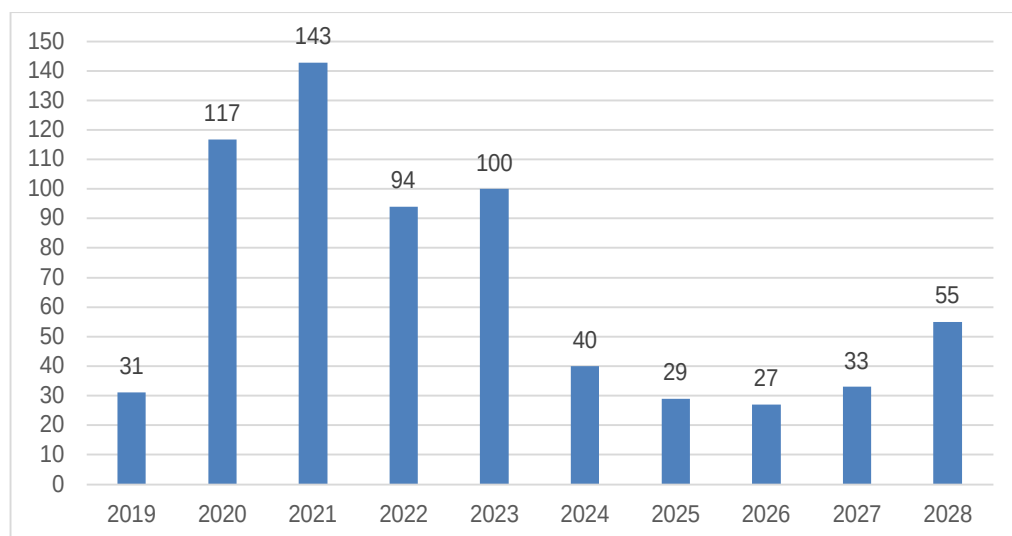
Koncernens resultat för 2024 var svagt negativt och moderstadens resultat visade ett tydligt underskott. Moderstadens interna finansiering räckte inte till för att täcka investeringarna. I koncernen täckte den interna finansieringen ännu avskrivningarna nästan helt, men bara strax under 40 procent av investeringarna. Lånestocken ökade hos både moderstaden och koncernen.

2.4 Investeringar

Procentuell andel av investeringar med internt tillförda medel

Det vidstående diagrammet visar en hur stor andel av Vanda stads investeringar som finansierats med internt tillförda medel åren 2019–2028. År 2024 blev andelen investeringar med internt tillförda medel låg (ungefär 40 procent). Siffrorna från och med år 2025 baserar sig på prognoser.

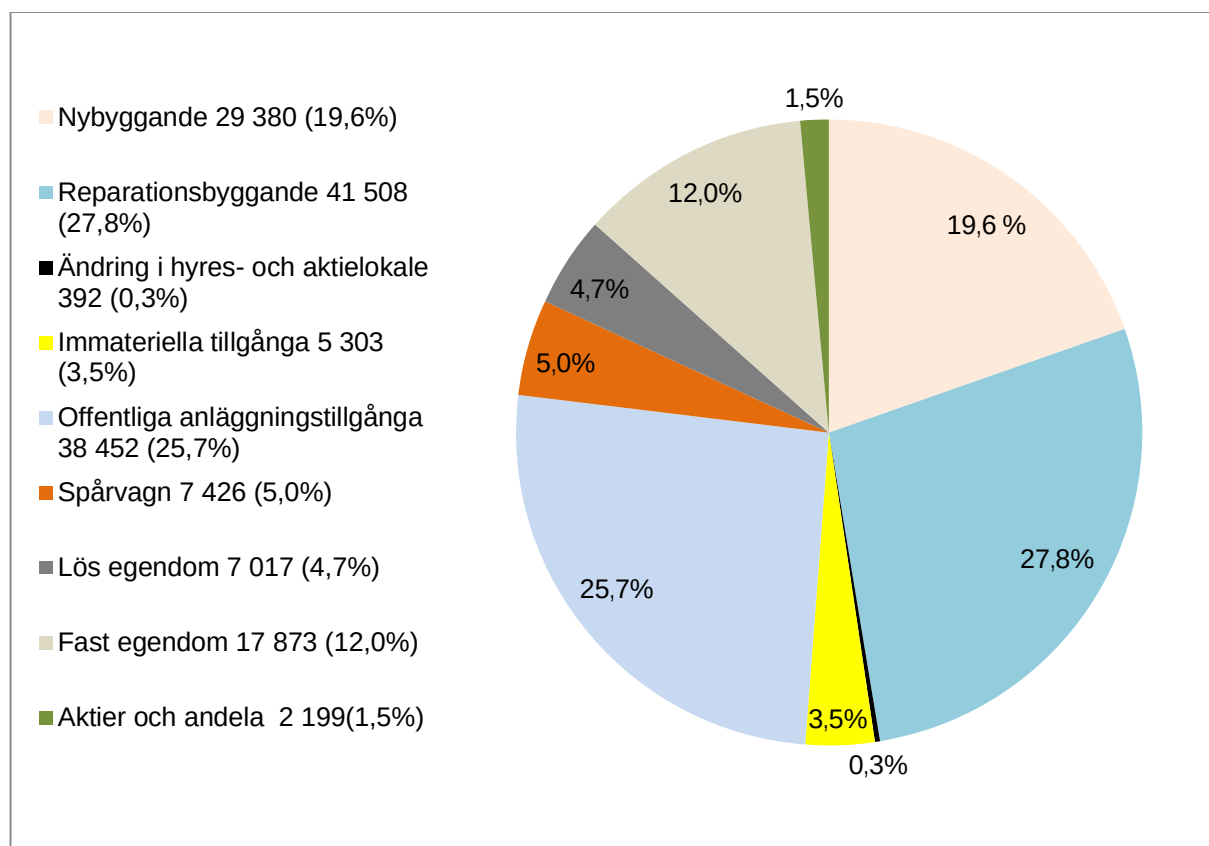
Figur: Stadens investeringar med internt tillförda medel i procent 2019–2028.



Fördelning av investeringar 2024

Intill beskrivs utfallet av stadens bruttoinvesteringar och fördelningen enligt investeringsslag under 2024. Siffrorna är i tusen euro. Investeringarna i byggandet (nybyggande och reparationsbyggande) och investeringarna i anslutning till de offentliga anläggningstillgångarna (till exempel anläggning av trafik-, idrotts- och rekreationsområden) stod för ungefär 78 procent av de sammanlagda investeringsutgifterna. Spårvägen hör till investeringarna till offentliga anläggningstillgångar, men visas som en egen andel i figuren.

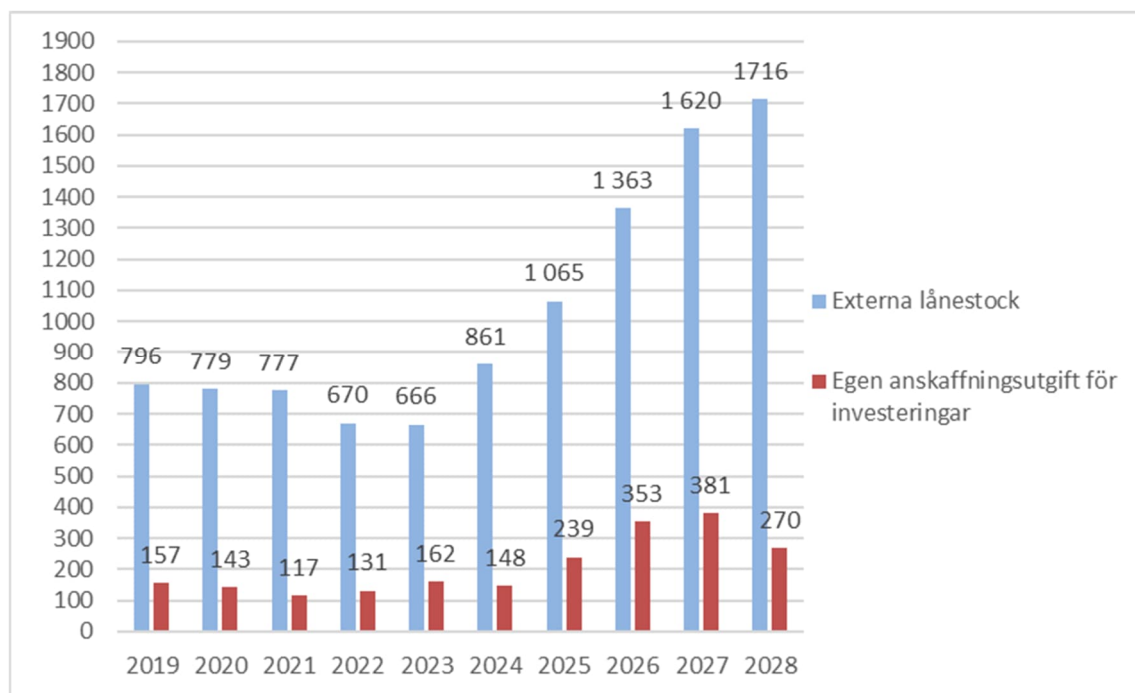
Figur: Utfallet av stadens bruttoinvesteringar enligt investeringsslag 2024.



Lånestock och investeringar

I det följande beskrivs utvecklingen av stadens långfristiga lån och egna anskaffningsutgifter för investeringar 2019–2028 (siffrorna är i miljoner euro). Siffrorna från och med år 2025 avser prognoser enligt ekonomiplanen för 2025–2028.

Figur: Utvecklingen av de långfristiga lånen och de egna anskaffningsutgifterna för investeringar 2019–2028.



Slutsatser:

Den egna anskaffningsutgiften för investeringar uppgick till ungefär 148 miljoner euro år 2024. Stadens internt tillförda medel täckte ungefär 38 procent av investeringarna. Den egna anskaffningsutgiften för investeringar åren 2025–2028 uppskattas ligga på 239–381 miljoner euro. En stor investering under denna period är Vandaspåran, vars byggfas inleds hösten 2025. Stadens långfristiga lån kommer enligt prognoser att öka med över 800 miljoner euro åren 2025–2028. När lånen ökar, ökar också räntekostnaderna, vilket skapar ytterligare en utmaning för balansering av ekonomin.

2.5 Jämförelse mellan de stora städerna

Nedan jämförs de viktigaste ekonomiska nyckeltalen för de sex största städerna för 2023 och 2024. Nyckeltalen har hämtats från städernas bokslut för 2024 som stadsstyrelserna har behandlat. För varje stad anges sju nyckeltal, sammanlagt visas alltså 42 nyckeltal. Klassificeringen av nyckeltalen baserar sig på Kommunförbundets definition. Under nyckeltalet för 2024 visas värdet för samma nyckeltal för 2023 inom parentes.

Tabell: Klassificeringen av nyckeltalen som beskriver den interna finansieringens tillräcklighet.

Nyckeltalen som beskriver den interna finansieringens tillräcklighet			
	Årsbidrag av avskrivningar	Procentsats för den interna finan- sieringen	Ackumulerat över-/underskott/invå- nare
God	>130 %	>80 %	>300
Nöjaktig	70–130 %	55–80 %	0–300
Svag	<70 %	<55 %	<0

Tabell: Nyckeltal för den interna finansieringen i de sex största städerna 2023–2024.

	Esbo	Helsingfors	Uleåborg	Tammerfors	Åbo	Vanda
Årsbidrag % av avskrivningarna	152	194	107	77	111	52
	(236)	(227)	(113)	(142)	(146)	(145)
Internt tillförda medel för inve- steringar %	93	92	50	35	38	40
	(156)	(102)	(56)	(82)	(56)	(100)
Ackumulerat över- skott, euro/invå- nare	4 489	11 826	4 700	3 267	1 343	2 160
	(4 221)	(11 465)	(4 703)	(2 605)	(1 334)	(2 438)

Tabell: Klassificeringen av nyckeltalen som beskriver skuldsättningen.

Nyckeltalen som beskriver skuldsättningen				
	Lånestock euro/invå- nare	Låneskötselbi- drag	Relativ skuldsätt- ning, i procent	Koncernens låne- stock euro/invånare
God	<1 600	>2	<33	<4 000
Nöjaktig	1 600–3 000	1–2	33–60	4 000–8 000
Svag	>3 000	<1	>60	>8 000

Tabell: Nyckeltal som beskriver skuldsättningen i de sex största städerna 2023–2024.

	Esbo	Helsingfors	Uleåborg	Tammerfors	Åbo	Vanda
Lånestock, euro/invånare	2 840	1 245	3 134	3 624	4 494	3 426
	(3 018)	(1 343)	(3 109)	(3 347)	(4 276)	(3 199)
Låneskötselbi- drag ¹	5,5	9,5	2,9	1,4	0,6	0,6
	(7,5)	(11,8)	(3,6)	(2,3)	(1,0)	(1,0)
Relativ skuld- sättning %	69	35	103	107	134	108
	(68)	(40)	(99)	(97)	(125)	(94)
Koncernens (inkl. staden) lå- nestock euro/in- vånare	11 783	12 036	4 182	9 559	8 557	8 357
	(12 273)	(10 988)	(4 309)	(8 765)	(7 909)	(7 610)

Nyckeltalen för de stora städerna försämrades från 2023 till 2024. Nyckeltalen som beskriver den interna finansieringens tillräcklighet försämrades tydligt och även nyckeltalen för skuldsättning i viss mån. Av nyckeltalen var 29 stycken oförändrade från år 2023, ett nyckeltal utvecklades positivt och tolv nyckeltal negativt. Av nyckeltalen låg nu 14 stycken på nivån god (20 år 2023), 7 nyckeltal på nivån nöjaktig (9 år 2023) och 21 nyckeltal på nivån svag (13 år 2023). I Vanda och Åbo utvecklades fyra nyckeltal negativt, i Tammerfors tre och i Uleåborg ett. I Esbo utvecklades ett nyckeltal positivt och för Helsingfors del var nyckeltalen oförändrade från år 2023.

Sju av de nyckeltal som beskriver den interna finansieringens tillräcklighet försämrades. I Tammerfors, Åbo och Vanda försämrades två nyckeltal i denna kategori, i Uleåborg ett. Av de nyckeltal som beskriver den interna finansieringen var nu fem stycken, det vill säga 28 procent, på nivån svag. År 2023 var inga nyckeltal i denna kategori på nivån svag.

¹ Åbo anger i sitt bokslut endast det kalkylmässiga låneskötselbidraget.

Av nyckeltalen som beskriver skuldsättningen utvecklades fem nyckeltal negativt och ett positivt. För Helsingfors och Uleåborgs del hölls sig nyckeltalen för skuldsättningen oförändrade från år 2023, medan i Esbo utvecklades ett nyckeltal positivt. I Tammerfors och Åbo försämrades ett nyckeltal i denna kategori och i Vanda två. Av nyckeltalen som beskriver skuldsättningen var nu 15 stycken (ungefär 65 procent) på nivån svag, medan år 2023 var 13 stycken (ungefär 54 procent) på nivån svag.

Slutsatser:

De ekonomiska nyckeltalen i de stora städerna försämrades från föregående år. Av nyckeltalen som beskriver den interna finansieringen var nu 27 procent på nivån svag, medan år 2023 var inga nyckeltal i denna kategori på nivån svag. Även nyckeltalen som beskriver skuldsättningen försämrades något. Allt som allt var 50 procent av nyckeltalen på nivån svag. År 2023 var ungefär 31 procent av nyckeltalen på nivån svag.

2.6 Osäkerhetsfaktorer i ekonomin

I början av år 2025 syntes vissa försiktigt positiva utsikter för ekonomins del. Sysselsättningsutvecklingen förväntades vända mot det bättre och pris- och räntenivåerna sjunka. Samtidigt förväntade man sig också en begynnande återhämtning i byggbranschen, men detta kommer dock att ta tid. Allt detta skulle ha en positiv inverkan på kommunekonomin, men i bakgrunden för de positiva förväntningarna finns riskfaktorer, såsom effekterna av situationen för kriget i Ukraina och oron kring den globala handelspolitiken, som även kan vända situationen mot det sämre. Centrala faktorer för en positiv ekonomisk utveckling för Vandas del skulle vara en ökning av skatteinkomsterna och markförsäljningsintäkterna, sysselsättningsutveckling och begränsning av utgiftsutvecklingen. I samband med beredningen av Vandas fullmäktigestrategi för nästa mandatperiod görs en granskning av utgifts- och inkomststrukturen, med vilken man strävar efter att begränsa utvecklingen av utgifterna, söka möjligheter att öka inkomsterna för att på så sätt försöka säkerställa att ekonomin fås i balans under nästa fullmäktigeperiod.

3 STADSSTRATEGI OCH LEDNING



Bild: Pertti Raami, Vanda stadshus

3.1 Stadens upphandlingar och serviceenheten för upphandling

Under 2023 använde Vanda stad 266,5 miljoner euro på köp av tjänster och 44,3 miljoner euro på materialanskaffningar. Därutöver gjordes anskaffningar i anslutning till investeringar till ett värde om 166,8 miljoner euro.

Beslutanderätt i upphandlingar

I Vanda stads förvaltningsstadga har beslutanderätt i upphandlingar fördelats till verksamhetsområdena och tjänsteinnehavare. Verksamhetsområdena har i regel beslutanderätt i upphandlingar av tjänster för sitt eget uppgiftsområde. Vid upphandling av material (material, förnödenheter och varor) ansvarar serviceenheten för upphandling för upphandlingar som överstiger EU:s tröskelvärde (221 000 euro) och för bestämda upphandlingar av tjänster som görs centraliserat (till exempel måltids- och mattjänster, receptions- och säkerhetstjänster och renhållningstjänster). De flesta upphandlingarna av material är så kallade centraliserade upphandlingar, där serviceenheten för upphandling har konkurrensutsatt ett eller flera upphandlingskontrakt för staden, från vilka alla verksamhetsområden kan göra beställningar.

Bestämmelser om upphandlingarna vid sammanslutningar som ingår i stadskoncernen finns i stadens koncerndirektiv. Enligt direktivet ska dottersammanslutningar, på vars verksamhet bestämmelser om offentlig upphandling ska tillämpas, följa Vanda stads upphandlingsanvisning, med undantag för de delar i anvisningen som rör det kommunala beslutsförfarandet. Övriga dottersammanslutningar ska i sina upphandlingar följa Vanda stads upphandlingsanvisning till tillämpliga delar. När staden konkurransutsätter upphandlingar för hela koncernen, är en dottersammanslutning förpliktad att delta i den gemensamma upphandlingen om den använder de varor och tjänster som är föremål för upphandlingen i en omfattning som är mer än obetydlig. Dessa bestämmelser tillämpas på dottersammanslutningar som verkar på marknadsvillkor. Anvisningarna om små upphandlingar i stadens upphandlingsanvisning tillämpas inte på koncernbolag.

Serviceenheten för upphandling

Serviceenheten för upphandling ingick 2024 i verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning och där i serviceområdena för personal- och koncernservice (från början av 2025 i verksamhetsområdet för koncernledning och livskraft och serviceområdet för koncernservice).

Enheten ansvarar för att utveckla stadens upphandlingsväsen samt för att styra upphandlingar och utfärda anvisningar om upphandlingar. Enheten har tagit fram Vanda stads upphandlingsanvisning, vars senaste uppdatering godkändes av stadsstyrelsen 9.10.2023. Vanda stads upphandlingsanvisning är en allmän anvisning för de personer vid staden som gör upphandlingar. I anvisningen behandlas upphandlingslagstiftningen, upphandlingsförfarandet i olika situationer, såsom vid upphandlingar som överstiger det nationella tröskelvärdet och EU:s tröskelvärde, samt lyfts fram olika aspekter som måste beaktas i konkurransutsättningen, när upphandlingsbeslut fattas och när upphandlingskontrakt ingås. Serviceenheten för upphandling ansvarar också för konkurransutsättningen av centraliserade upphandlingar och för kontrakthanteringen och producerar en upphandlingsservice för serviceområdena och stadens dottersammanslutningar.

Förutom de centraliserade upphandlingarna konkurrensutsätter serviceenheten för upphandling på begäran även upphandlingar av tjänster för verksamhetsområdena. Det finns dock ingen officiell riktlinje om att konkurrensutsättningar ska koncentreras till serviceenheten för upphandling. Till exempel stadsmiljöns verksamhetsområde konkurrensutsätter sina entreprenader själv. Serviceenheten för upphandling betjänar verksamhetsområdena också med tjänster för och rådgivning om små upphandlingar och konkurrensutsättningar av dessa. Serviceenheten för upphandling deltog i 167 konkurrensutsättningar under 2024. Under året slutfördes 73 konkurrensutsättningar och om 15 konkurrensutsättningar konstaterades att ingen konkurrensutsättning behövdes.

Hanteringen och övervakningen av upphandlingskontrakt åligger den som fattat beslut om den aktuella upphandlingen. Serviceenheten för upphandling hanterar och övervakar de upphandlingskontrakt som hör till upphandlingsdirektörens beslutanderätt. Verksamhetsområdenas hantering och övervakning av kontrakt för tjänster är verksamhetsområdenas uppgift. Alla kontrakt inom upphandlingar måste upprättas i det elektroniska systemet för konkurrensutsättning och kontraktshantering Cloudia och även gamla kontrakt måste föras in i systemet. Det är viktigt att få in alla kontrakt i systemet, eftersom detta gör det tekniskt lättare att hantera, övervaka och följa upp kontrakten.

Ett av målen för serviceenheten för upphandling för 2024 var att effektivisera kontraktshanteringen och övervakningen. Överföringen av gamla kontrakt till Cloudia var en del av detta. Enheten ordnade under 2024 utbildning om användningen av systemet för verksamhetsområdena, men dessa har ännu inte haft möjlighet att föra in alla gamla upphandlingskontrakt i systemet. Under 2025 ska enheten ordna ytterligare utbildning om kontraktshantering och övervakning samt om användningen av Cloudia, och arbetet för att föra in de gamla kontrakten i systemet fortgår parallellt med detta.

Personalen vid serviceenheten

Serviceenheten för upphandling leds av upphandlingsdirektören. Vid enheten finns teamet för konkurrensutsättning (14 befattningar + 2 personer som flyttats över från NTM-centralen), inköpsteamet (10 befattningar) och teamet för utveckling av upp-

handlingar (4 befattningar). Teamet för konkurrensutsättning ansvarar för konkurrensutsättning av upphandlingar, kontraktshantering och utbildningar om upphandlingsändringen. Inköpsteamet ansvarar för centraliserade beställningar, rådgivning om och stöd för beställningar samt för organisering av måltids- och renhållningstjänsterna samt receptions- och säkerhetstjänsterna. Personalomsättningen bland upphandlingsexperter i teamet för konkurrensutsättning var hög under 2024. Det har varit utmanande att hålla kvar upphandlingsexperterna vid enheten, eftersom dessa personer ofta går vidare till andra ställen efter att ha lärt sig arbetsuppgifterna. Orsaken till att man byter arbetsplats är ofta att lönenivån är lägre jämfört med de andra städerna i huvudstadsregionen eller arbetsgivare i den privata sektorn.

Aktuellt

I och med reformen av arbets- och näringstjänsterna som genomfördes i början av 2025 fick Vanda 147 nya upphandlingskontrakt i anslutning till detta uppgiftsområde, vilka överfördes till Cloudia i samarbete med sysselsättningstjänsterna, kommunerna i huvudstadsregionen och aktörer från staten. I fortsättningen kommer nya kontrakt för tjänster att konkurrensutsättas vid Vanda stads serviceenhet för upphandling, dit också två personer från NTM-centralen överfördes.

Upphandlingslagen kommer att ändras. En av ändringarna påverkar kommunernas användning av anknutna enheter. I betänkandet om lagen föreslås att varje delägare till en anknuten enhet ska äga minst en andel på tio procent av den anknutna enheten. Tidsfristen som angetts för avslutande av de nuvarande tidsbundna avtalen är 30.6.2028. För Vanda innebär detta att tjänsterna inom personalförvaltningen som köps av Sarastia Oy inom någon tidsram sannolikt måste konkurrensutsättas på nytt. Vandas ägarandel i Sarastia Oy är omkring 0,15 procent. Vanda har också köpt ICT-lösningar för serviceplattformen DigiOne från in house-bolaget Tiera Oy som ägs av kommunala aktörer och välfärdsområden. Vandas ägarandel i Tiera Oy är omkring 0,75 procent. Säkerställandet av den fortsatta användningen av DigiOne kräver förhandlingar och nya ägararrangemang. Den nya lagen kommer också att innehålla bestämmelser kring marknadskartläggningen, uppdelningen av upphandlingar och skyldigheten att förnya konkurrensutsättningen i situationer där man bara har fått in ett anbud.

För upphandlingarna ska det inrättas en strategisk styrgrupp under 2025. Målet är att med hjälp av gruppen förbättra delningen av information om upphandlingar, ta fram en modell för ledning och styrning av upphandlingar, förtydliga rollerna och ansvaren vid upphandlingar samt utveckla planeringen av upphandlingar. Den kunskapsbaserade ledningen av upphandlingar kommer att utvecklas kontinuerligt och förankringen i verksamhetsområdena av det nya AI-verktyget HankintaHeimo som tagits fram för små upphandlingar ska effektiviseras.

Slutsatser:

Upphandlingarna av tjänster och material bildar en utgiftspost på över 300 miljoner euro i stadens driftsekonomi. Beslutanderätten i upphandlingar delas i förvaltningsstadgan till olika instanser och verksamhetsområdena sköter till stor del själva sina egna upphandlingar av tjänster och ansvarar för upphandlingskontrakten i samband med dessa. Anvisningar om upphandlingar finns i Vanda stads upphandlingsanvisning som uppdaterades 2023.

Serviceenheten för upphandling ansvarar för att utveckla stadens upphandlingsväsen samt för att styra upphandlingar och utfärda anvisningar om upphandlingar. Enheten ansvarar i stor utsträckning även för stadens upphandlingar av material som överskrider det nationella tröskelvärdet och för vissa upphandlingar av tjänster. Enheten producerar också en tjänst för konkurrensutsättningar för stadens andra verksamhetsområden, men det finns ingen officiell riktlinje om att konkurrensutsättningarna ska koncentreras till serviceenheten för upphandling. Till exempel stadsmiljöns verksamhetsområde sköter konkurrensutsättningarna av sina entreprenader själv.

Under 2024 hade serviceenheten för upphandling som mål att effektivisera hanteringen och övervakningen av kontrakt i anslutning till upphandlingar. Avsikten var att föra över gamla upphandlingskontrakt till det elektroniska systemet för konkurrensutsättning och kontraktshantering Clodia. För detta ordnades utbildning i användningen av systemet för verksamhetsområdena och enheterna. Alla gamla upphandlingskontrakt har ännu inte kunnat till överföras till systemet och därmed kommer användarutbildningarna och överföringen av kontrakt att fortsätta under 2025. Också utnyttjande av artificiell intelligens i upphandlingar utreddes och AI-verktyget HankintaHeimo som används för små upphandlingar testades.

Under 2025 ska det inrättas en strategisk styrgrupp för upphandlingarna. Målet är att med hjälp av gruppen förbättra delningen av information om upphandlingar, ta fram en modell för ledning och styrning av upphandlingar, förtydliga rollerna och ansvaren vid upphandlingar samt utveckla planeringen av upphandlingar. Den kunskapsbaserade ledningen av upphandlingar kommer att utvecklas kontinuerligt och förankringen av verktyget HankintaHeimo i verksamhetsområdena ska effektiviseras.

De ändringar till upphandlingslagen som rör upphandlingar via anknutna enheter kräver att Vanda gör ändringar till upphandlingarna av tjänster via in house-bolagen. När lagen träder i kraft måste Vanda sannolikt på nytt konkurrensutsätta tjänsterna inom personalförvaltningen före tidsfristen (30.6.2028). Också ägarförhållandena i in house-bolaget Tiera Oy som ägs av kommunala aktörer och välfärdsområden måste ändras för att kunna köpa ICT-tjänster av bolaget som anknuten enhet även efter övergångsperioden.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden betonar vikten av en god hantering av upphandlingshelheten för att kunna genomföra upphandlingsprocesserna smidigt och uppnå lösningar som är ekonomiskt effektiva och tjänar kommunens verksamhet på bästa sätt.

Nämnden anser att utvecklingsmålen för serviceenheten för upphandling för 2024 är lämpliga. Målet att föra över alla upphandlingskontrakt till det elektroniska systemet för konkurrensutsättning och kontraktshantering är ett viktigt mål med tanke på såväl övervakningen och uppföljningen av upphandlingar som upphandlingsverksamhetens transparens. Verksamhetsområdenas engagemang i målet måste stärkas under 2025. Också framtagandet av modellen för ledning och styrning av upphandlingarna som planerats för 2025, för att därigenom förtydliga rollerna och ansvaren vid upphandlingar, är enligt nämnden viktigt. Det är viktigt att varje verksamhetsområde ser till sin personals inköps- och upphandlingskompetens och upprätthållandet av den och för vidare kunskaperna till nya medarbetare.

Nämnden lyfter också fram den höga omsättningen bland upphandlingsexperter vid serviceenheten för upphandling, som innebär att värdefull sakkunskap och erfarenhet lämnar staden. Staden har samma problem även i andra tjänster där man lider av

brist på experter. Man borde därför på hela stadens nivå söka nya sätt och stärka de befintliga sätten att öka hållkraften.

3.2 Livskraftstjänsterna och arbetet för att främja stadens livskraft

Livskraftstjänsternas långsiktiga mål är att utveckla stadens attraktions- och hållkraft för att locka invånare, företag och investeringar till Vanda. Tidvis uppstår det möjligheter att genom extern finansiering genomföra projekt som stöder livskraften. Serviceområdet strävar efter att hjälpa stadens verksamhetsområden i att identifiera dessa möjligheter och ansöka om extern finansiering. Inom livskraftstjänsterna bedrivs dessutom många samarbeten på nationell och huvudstadsregionens nivå för att förbättra konkurrenskraften i hela regionen.

År 2024 hade livskraftstjänsterna en personalstyrka på elva ordinarie anställda och tio anställda med tidsbundna anställningsförhållanden. År 2025 kommer serviceområdets personalstyrka att stiga till 45 anställda, varav 29 ordinarie. Resursökningen gör det möjligt att utveckla verksamheten systematiskt. Målet är bland annat att samla in information om det lokala näringslivets behov och om möjligheterna att förbättra företagens verksamhetsförutsättningar med hjälp av åtgärder från stadens sida. Informationen sammanställs i ett system för företagsinformation på stadens nivå som tas i bruk sommaren 2025.

Budgetmålen var kopplade till företagande

År 2024 fanns det fem budgetmål som var direkt riktade till serviceområdet. Målen rörde ökning av företagens lönesumma, placering eller etablering av företag eller andra organisationer med ett betydande antal arbetsplatser i Vanda, bättre identifiering av potentiella tillväxtföretag samt en praktikplatsgaranti för grundskolans PRAO-period och studerande på andra stadiet. Dessutom var målet att skapa en verksamhetsmodell för att locka nya företag och investeringar till Vanda.

Enligt bokslutsrapporteringen har målen uppnåtts antingen helt eller delvis. Enligt redogörelsen som fåtts mäter de nuvarande målen inte livskraften tillräckligt omfattande. Livskraftens kärninnehåll har inte definierats hittills, men arbetet för att definiera det pågår nu. Avsikten är att utveckla uppställandet av mål och mätarna så att de i fortsättningen ska bättre motsvara den definition av livskraft som används i Vanda.

Verksamhetsmiljön

Vanda har blivit en stor stad på en relativt kort tid. Vandas styrkor är den snabba tillväxten, den unga befolkningen och stadens centrala läge som ett nav för logistiken och en flygplatsstad. Stadens utmaningar är det låga antalet lediga jobb, befolkningens försämrade köpkraft, imagefaktorer, lockandet av investeringar till Vanda samt det geopolitiska läget. Stadens alla attraktionsfaktorer har ännu inte utnyttjats till fullo.

AN-reformen är den största kända förändringen i stadens verksamhetsmiljö, och den kommer för egen del också att påverka verksamheten inom livskraftstjänsterna. Antalet lediga jobb i Vanda har minskat kraftigt jämfört med för ett par år sedan och samtidigt råder det brist på kunnig arbetskraft. Dessutom möts inte kompetenskraven för de lediga jobben och kompetensen hos den arbetskraft som finns tillgänglig. Man kan tala om ett matchningsproblem på arbetsmarknaden.

Vanda har ett relativt gott anseende bland företag. Vanda har ett bra läge, det är relativt enkelt att röra sig i staden och det finns parkeringsplatser för dem som åker bil. Dessutom är trafiklederna tillräckligt breda även för tunga fordon. En omständighet som försvårar företagets placering i Vanda är det dåliga utbudet av företagstomter. Under det gångna året identifierades 50 potentiella investeringar, men bara två av dessa kunde erbjudas en tomt som lämpar sig för verksamheten. Överlag är utbudet av stora tomter i Vanda för närvarande mycket litet. Vid en tomtöverlåtelse måste staden ta hänsyn bland annat till sysselsättningseffekten av de företag som är intresserade av tomten.

Stadsfullmäktiges beslut om byggande av Vandaspåran är betydande med tanke på stadsutvecklingen. En spårväg är en fast och beständig struktur jämfört med bussförbindelser, vilket gör att fler företag vågar investera längs spårvägen. Längs spårvägen förväntas ett betydande antal investeringar. Också spårvägens byggskede har en positiv inverkan på sysselsättningssituationen i området.

Stadsupplevelsen, alltså hur människor upplever Vanda, är en viktig livskraftsfaktor. Det vore bra att långsiktigt samla in information om orsakerna till att människor flyttar från Vanda; om till exempel en upplevelse av otrygghet eller den nya hemstadens

bättre anseende är faktorer som påverkar beslutet. Samtidigt vore det bra att granska Vandas attraktionsfaktorer och förstärka deras effekt, så att Vanda blir förstahandsvalet för invånare, företag och arbetstagare.

Investeringsefterfrågan i stadsområdena har förändrats avsevärt under de senaste 5–10 åren. Tidigare var efterfrågan på lokalfastigheter stor, medan det i dagsläget finns knappt någon efterfrågan alls, varför finns det ett stort antal tomma kontorsfastigheter i huvudstadsregionen. Också kraven som ställs på lokalbyggandet har ändrats under åren och för närvarande verkar efterfrågan vara störst i trivsamma miljöer. Den digitala och gröna omställningen kommer att leda till en förändring av de verksamheter som är intresserade av att etablera sig i stadsområdet jämfört med tidigare. I dagsläget är det moderna industrier, vars produktion är ren och vars verksamhet kräver relativt lite utrymme och logistik, som har intresse av att etablera sig i stadsområdet. Stadens markanvändning och planläggning har haft svårt att hålla jämna steg med förändringen, eftersom den gått så snabbt. I planläggningen av lokaler försöker man tillgodose näringslivets föränderliga behov genom att planlägga företagstomter på olika håll i staden i samarbete med företag. Planläggning är en process med flera skeden som styrs av en strikt lagstiftningsram och omfattar olika slags samråd och påseenden. Att i planläggningen beakta de föränderliga behoven agilt och smidigt passar dåligt in i detta regulativa ramverk.



Bild: Sakari Manninen, Portparken

Genomförandet av tillväxt- och livskraftsprogrammet 2022–2025

Det pågående tillväxt- och livskraftsprogrammet är redan det tredje i ordningen. Åtgärderna i programmet har planerats tillsammans med olika ansvariga instanser och partner. Programmet har tre huvudteman: kontinuerligt lärande och proaktiv kompetens, arbetsplatser och företagande, mångsidig attraktions- och hållkraft samt trivsel. De flesta åtgärderna har framskridit enligt plan, en åtgärd snabbare än väntat. En tredjedel av åtgärderna är försenade, vilket bland annat beror på grund av satsningarna på beredningen av AN-reformen. I det följande beskrivs kortfattat hur programmet huvudteman har framskridit.

1) Kontinuerligt lärande och proaktiv kompetens

Vanda utsågs 2021 till Europas innovationsstad på framfart. Som en del av det pågående genomförandet av tillväxt- och livskraftsprogrammet ska det skapas en permanent verksamhetsmodell för delaktiggörande innovationsverksamhet i Vanda. Detta genomförs i ett omfattande samarbete med högskolor och forskningsinstitut samt genom att bygga samarbetsnätverk mellan olika aktörer. Temat omfattar sju åtgärder. Fyra av åtgärderna framskrider enligt plan. Åtgärden för att stärka den delaktiggörande innovationsverksamheten framskrider till och med snabbare än planerat. Åtgärderna för att locka och utnyttja internationell kompetens samt att stärka innovationsmiljön har blivit försenade.

2) Jobb och företagande

En av de viktigaste flaskhalsarna i ökandet av livskraften i Vanda är problemen med tillgång på kunnig arbetskraft. Utöver problemen med tillgången på arbetskraft finns ett betydande matchningsproblem. För att lösa detta problem behövs samarbete mellan den offentliga och privata sektorn, sysselsättnings- och arbetskraftsaktörer, social- och hälsovårdsaktörer samt utbildningsaktörer. Temat omfattar sju åtgärder. Sex av åtgärderna framskrider enligt plan. Åtgärden som avser en marknadsplats för nystartad företagsverksamhet är försenad.

3) Mångsidig attraktions- och hållkraft samt trivsel

En central faktor i Vanda med tanke på livskraften är stadsmiljöns trivsel. Ett mångsidigt kultur- och motionsutbud, tillsammans med en smidig vardag och smidiga transportmöjligheter, är viktiga. Framför allt stora evenemang har förutom betydande

områdesekonomiska effekter även en betydande påverkan på anseendet. Temat omfattar sju åtgärder. Tre av åtgärderna framskrider enligt plan, fyra är försenade. De åtgärder som är försenade är kopplade till att attrahera stora evenemang och stödet till dessa, att stärka tillväxten av de kreativa branscherna, säkerställa Aviapolisområdets attraktionskraft i den förändrade verksamhetsmiljön samt servicelöftet till företag i Vanda.

Samarbete och kontaktytor

Samarbete har stor betydelse på hela stadsorganisationens nivå. I synnerhet samarbetet med sysselsättnings- och integrationstjänsterna har planerats utifrån tanken om mycket nära samverkan. Stadens olika funktioner påverkar varandra i stor utsträckning. Till exempel kommer sådana nya jobb i Vanda som kräver investeringar inte att realiseras om man inte lyckas locka investeringar till Vanda. Vidare kan investeringarnas effekter på sysselsättningen spilla över till grannstäderna om det inte går att hitta kunniga Vandabor som kan anställas till de lediga jobben som skapas. På samma sätt söker resenärer som inkvarterat sig i Vanda tjänster i andra städer om de inte hittar det de vill ha i Vanda.

I Vanda finns en mängd utvecklingsmöjligheter. För att utnyttja möjligheterna krävs emellertid förändringar även i stadens egen verksamhet och ett större samarbete mellan verksamhetsområdena i stadens viktiga utvecklingsobjekt. Centrala utvecklingsobjekt är exempelvis integrationen av invånare med främmande modersmål genom sysselsättning samt tillräckliga investeringar i den privata sektorn i förhållande till stadens tillväxt.

Stadens livskraftsledning

Enligt stadens förvaltningsstadga har stadsstyrelsen en livskrafts- och sysselsättningssektion. Stadsfullmäktige väljer för en mandattid som motsvarar stadsstyrelsens mandattid minst sju av stadsfullmäktiges och stadsstyrelsens ledamöter till ledamöter i livskrafts- och sysselsättningssektionen samt lika många personliga ersättare. Den första livskrafts- och sysselsättningssektionen inledde sin verksamhet i början av år 2025.

Sektionen svarar för främjande av stadens livskraft, integration, sysselsättning och företagande. Sektionen svarar också för främjande av internationell verksamhet, marknadsföring av staden samt turism och evenemangsproduktion, samarbete med högskolor och läroanstalter, styrning och uppföljning av stadens strategiska projekt, bistående av stadens strategiska partner samt samarbete med anordnarna av yrkesutbildning och invandrarutbildning. Sektionen bereder bland annat markanvändningens näringspolitiska principer till stadsstyrelsen för beslut och följer upp genomförandet av dem. En tillräcklig reserv av företagstomter som motsvarar behoven är förutsättningen för att locka företag till Vanda och för företagens placering i Vanda.

Slutsatser:

Fullmäktige har fastställt fem budgetmål som direkt riktas till livskraftstjänsterna. Målen rörde ökning av företagens lönesumma, placering eller etablering av aktörer med ett betydande antal arbetsplatser i Vanda, bättre identifiering av potentiella tillväxtföretag samt en praktikplatsgaranti för grundskolans PRAO-period och studerande på andra stadiet. Dessutom var målet att skapa en verksamhetsmodell för att locka investeringar till Vanda. Genomförandet av målen har framskridit bra. Enligt redogörelsen som fåtts mäter de nuvarande målen inte livskraften på ett optimalt sätt. Avsikten är att utveckla uppställandet av mål och mätarna i fortsättningen.

Fullmäktige godkände det nuvarande tillväxt- och livskraftsprogrammet i december 2022. Programmet har tre huvudteman som rör kompetens, arbetsplatser och företagande, attraktions- och hållkraft samt trivsel. De flesta åtgärderna har framskridit enligt plan, en åtgärd snabbare än väntat. En tredjedel av åtgärderna är försenade, vilket bland annat beror på grund av satsningarna på beredningen av AN-reformen. Livskraftstjänsternas personalstyrka kommer att växa under 2025. Resursökningen gör det möjligt att utveckla verksamheten systematiskt.

Livskraft och ledning av livskraften är en mångskiftande helhet där många ärenden och aktörer sammanlänkas. Vandas livskraftspotential är mycket större än vad man hittills har varit i stånd att utnyttja. För att utnyttja möjligheterna till fulla krävs förändringar även i stadens egen verksamhet, samtidigt som ett mer omfattande samarbete mellan verksamhetsområdena får större betydelse.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden konstaterar att faktorerna som påverkar stadens livskraft är mycket mångskiftande. Hela stadsorganisationen måste aktivt delta i främjandet av livskraften i enlighet med sina respektive ansvarsområden. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att livskraftsarbetet koordineras centraliserat och att man får ytterligare resurser till detta arbete under 2025. I fortsättningen är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid att ställa upp mål som genuint främjar livskraften och att ta fram mätare som lämpar sig för målen. Det är tillrådligt att även i fortsättningen följa upp utvecklingen av stadens livskraft.

3.3 Kommunförsök med sysselsättning och förberedelserna inför AN-reformen

Fullmäktige har satt som mål för ekonomiplanepérioden 2024–2027 att arbetslösheten ska minska till samma nivå som före coronan, alltså till 2019 års nivå. År 2019 var arbetslöshetsnivån i Vanda ungefär 8,5 procent. Genomförandet av målet mäts med antalet och andelen av långtidsarbetslösa, arbetslösa under 30 år och arbetslösa med främmande modersmål. Under 2024 ökade arbetslösheten i alla ovan nämnda grupper. Den totala arbetslöshetsnivån Vanda i slutet av 2024 var 13,5 procent.

Kommunförsöket för främjande av sysselsättningen

Kommunförsöket för främjande av sysselsättningen inleddes i mars 2021 och avslutades i slutet av år 2024. Försöket syftade till att trygga en stark start för arbetssökningen och en smidig serviceprocess, så att tjänsterna leder till arbete eller andra tjänster i enlighet med servicebehovet, såsom kompetensutveckling. I försöket ansvarade kommunerna delvis för att tillhandahålla arbets- och näringstjänster (AN-tjänster) för de jobbsökande i sitt område. De viktigaste målgrupperna var unga, personer med främmande modersmål samt långtidsarbetslösa. I försöket strävade man efter att på effektivare sätt främja sysselsättningen för arbetslösa arbetssökande och hänvisningen av dem till utbildning samt erbjuda nya lösningar på tillgången på kompetent arbetskraft. Syftet var att i synnerhet personer som varit arbetslösa en längre tid och som befinner sig i en svagare ställning på arbetsmarknaden skulle ha bättre möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden. Vanda och Kervo bildade ett försöksområde.

Enligt statistiska analyser på kommunnivå som gjorts av statsrådets kansli hade kommunförsöket för främjande av sysselsättningen ingen betydande inverkan på utbudet av arbetskraftsservice, arbetslösheten eller dess strukturer. Mellan kommunerna fanns stora skillnader i fråga om tyngdpunktsområdena i de arbetskraftspolitiska tjänsterna. En del kommuner betonade utbildningsåtgärder, medan andra satsade mer på rehabiliterande åtgärder och åtgärder med lönesubvention. Vanda försökte skapa en kundorienterad sysselsättningsmodell som kombinerade processerna inom sysselsättningstjänsterna, vid läroanstalterna och i stödtjänsterna. En stödform för arbetstagarna var till exempel språkfaddertjänsten som sammanslog utveckling av språkkunskaperna och arbete och där målet var att utöka språkkunskaperna i arbetsmiljön.

En modell som användes brett i kommunförsöket var modellen med ansvariga arbetstagare, där samma arbetstagare hade ansvaret för kundens tjänster under samtliga faser i processen. Modellen med ansvariga arbetstagare upplevdes i försöken vara användbar. I Vanda fick varje kund en egen coach, och med detta eftersträvades individuellt bemötande av kunden. Beroende på servicebehovet hänvisades kunden till arbetsmarknaden, tjänster för kompetensutveckling eller sektorsövergripande tjänster.

Kundnöjdheten utvecklades positivt allteftersom kommunförsöket framskred. I början av försöket på våren 2021 gav kunderna i Vanda betyget 3,1 för tjänsterna. Våren 2024 hade kundnöjdheten stigit så att betyget var 3,5.

Förberedelserna inför AN-reformen

Ansvar för att ordna sysselsättningstjänsterna övergick från staten till kommunerna i början av 2025. I och med reformen finns i Finland 45 sysselsättningsområden, varav Vanda är ett. Tjänsterna ska inte bara överföras från staten till kommunerna, utan på samma gång också utvecklas. I utvecklandet utnyttjas hela verksamhetsmiljön i kommunen med beaktande av särdragen hos och förhållandena på den lokala arbetsmarknaden.

Överföringen av AN-tjänsterna från staten till kommunerna tar tjänsterna närmare kunderna. När samma anordnare har ansvaret för såväl sysselsättningstjänsterna

som kommunens utbildningstjänster och näringstjänster stöder dessa målet att snabbare komma ut på arbetsmarknaden. I utarbetandet av Vandas plan för ordnande av arbetskraftsservicen har man utgått från servicestrukturen och kundgrupperna i kommunförsöket samt uppföljningsdata från det. Som grund för planen har man utarbetat en utredning av arbetskraftsunderlaget och näringsstrukturen i Vanda samt servicebehoven hos olika kundgrupper. Baserat på utredningen har man tagit fram en situationsbild av hur effektivt utbud och efterfrågan på arbetskraft möts och om utvecklingsbehov.

I början av 2025 övergick till kommunerna både tjänster och kunder som under tiden för kommunförsöket ännu var kvar hos AN-byråerna och på AN-byråernas ansvar. I Vanda innebar detta 29 000 nya kunder, varav ungefär hälften arbetslösa. I reformen gick 190 nya arbetstagare över till sysselsättningstjänsterna i Vanda, utöver de nuvarande 88 sakkunniga som är anställda vid staden. Det lagstadgade serviceutbudet omfattar tjänster för både personkunder och arbetsgivare. Enligt uppskattning kommer i och med reformen serviceområdets personalkostnader att stiga med 12,7 miljoner euro och kostnaderna för köpta tjänster med 11,5 miljoner euro. Helheten av AN-tjänster kommer i fortsättningen att utgöra ungefär 12 procent av stadens ekonomi. Den lagstadgade servicehelheten finansieras med statsandelar.

Löneharmonisering

Lönen för en arbetstagare som gått över från staten betalas till en början som helhetslön. Med helhetslön avses lönen och alla tillägg såsom dessa var när personen var anställd vid staten. Helhetslönen motsvarar den uppgiftsrelaterade lönen, det individuella tillägget och arbetserfarenhetstillägget enligt det allmänna tjänste- och arbetskollektivavtalet för kommunsektorn AKTA. Lönen betalas som helhetslön oberoende av vad som betalas till andra anställda med samma arbetsuppgifter. Arbetsgivaren ska se till den uppgiftsrelaterade lönen är lika för alla anställda med samma arbetsuppgifter. Efter överlåtelsen av rörelse och efter att det nya lönesystemet byggts upp har arbetsgivaren en skälig tid på sig att se till att lönerna harmoniseras till samma nivå. Helhetslönen ska ändras så att den följer lönesystemet i det allmänna tjänste- och arbetskollektivavtalet för kommunsektorn senast 30.9.2025. De nationella avtalsparterna ger i början av 2025 separata anvisningar om hur helhetslönen ska ändras så att den följer lönesystemet i kollektivavtalet.

Informationssystem

Kommunerna är skyldiga att från och med år 2025 använda statens centraliserade helhet av informationssystem när de verkställer arbetskraftsservice. Ansvaret för de riksomfattande informationssystemtjänsterna och underhållet av dem ligger hos Närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret). Skyldigheten enligt ovan grundar sig på att man vill säkerställa en enhetlig dokumentation av kunduppgifter, minska informationssäkerhets- och dataskyddsriskerna i anslutning till hanteringen av kunduppgifter samt hålla utvecklings- och underhållskostnaderna för informationssystemen i schack. Ur stadens perspektiv bildar informationssystemen den mest utmanande helheten i reformen. Ibrukttagandet av systemet är förknippat med risker i det tidiga stadiet, då kommunerna inte varit involverade i utvecklingen av systemet. Kunderna som överförs i reformen anvisas till de ansvariga arbetstagarna manuellt. Informationssystemet möjliggör inte automatisk dataöverföring eller klassificering av kunderna i förväg. Reformens startskede har i huvudsak löpt väl och kundtjänsten fungerar normalt.

Ledning genom kunskap

Uppföljningen samt analyserna av arbetskraftsservicens kvalitet, verkningsfullhet och kostnader utvecklas baserat på erfarenheterna från kommunförsöket. Uppföljningen knyts till den nationella ledningen genom kunskap. Uppföljning görs på olika organisationsnivåer för att upprätthålla en uppdaterad lägesbild. Mätarna som producerar information uppdateras just nu. Detta gäller till exempel uppföljning av hänvisningen till tjänster och av verkningsfullheten, för att se om åtgärderna leder till sysselsättning.

Samarbete och kontaktytor

Ur sysselsättningstjänsternas perspektiv innebär kontaktytan samordning av arbetskraftsmyndighetens (kommun), Folkpensionsanstaltens (FPA) och välfärdsområdets sysselsättningsfrämjande tjänster och servicestigar. I kontaktytan mellan arbetskraftsservicen och social- och hälsovårdstjänster arbetar flera aktörer. Viktiga partner är exempelvis utbildnings-, förenings- och organisationsaktörer och den privata sektorn. Dessutom är övergångsarbetsmarknaden, såsom arbete med lönesubvention, bra för kompetensökningen och upprätthållandet av arbetsförmågan.

Samarbetet mellan Vanda stad samt Vanda och Kervo välfärdsområde bygger på parternas avtal om kontaktytan. Kundstyrningen utvecklas tillsammans med välfärdsområdet. Målet är att klienten ska få tjänster som motsvarar hens servicebehov, såsom bedömning av arbetsförmågan och rehabilitering. Exempelvis kan många långtidsarbetslösa behöva arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, för vilken välfärdsområdets har organiseringsansvaret, som stöd för att hitta sysselsättning. När åtgärder planeras måste man också ta hänsyn till att inte alla långtidsarbetslösa kan rehabiliteras och utbildas så att de har arbetsförmåga.

Utvidgning av kommunens finansieringsansvar

Fram till utgången av 2024 var kommunens finansieringsansvar begränsad till delfinansiering av arbetsmarknadsstödet. Arbetsmarknadsstödet är ett understöd som är avsett för att trygga försörjningen för en arbetslös person och med vilket man främjar stödtagarens förutsättningar att söka sig eller återgå till arbete. Den andel av arbetsmarknadsstödet som kommunerna har betalat, de så kallade straffavgifterna, stiger ju längre tid arbetslösheten pågår. Fram till utgången av 2024 betalade staten hela arbetsmarknadsstödet för de första 300 dagarna av arbetslöshet. Därefter delade staten och kommunen stödet jämnt mellan sig. När arbetslösheten hade pågått 1 000 steg kommunens finansieringsandel till 70 procent.

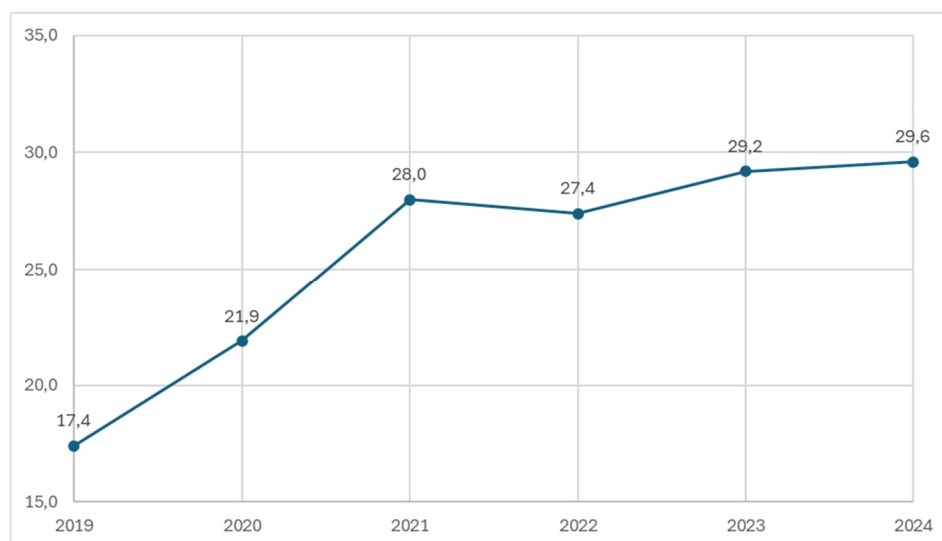
Från början av 2025 utvidgas och tidigareläggs kommunens finansieringsansvar och den ökar stegvis. Kommunernas finansieringsansvar utvidgas till att utöver arbetsmarknadsstödet även gälla grunddagpenningen och den inkomstrelaterade dagpenningen. Finansieringsansvaret börjar när en person har fått arbetslöshetsförmåner i 100 dagar. I början är kommunernas finansieringsandel tio procent, varefter den ökar stegvis i takt med att arbetslösheten drar ut på tiden. Som störst är andelen 50 procent efter att den arbetssökande har fått arbetslöshetsförmåner i 700 dagar. Kommunens finansieringsansvar fortsätter under den tid som kunden får tjänster som främjar sysselsättningen. Tabellen nedan visar förändringen i kommunernas finansieringsansvar.

Tabell: Förändringarna i kommunernas finansieringsansvar från 1.1.2025.

Arbetslöshetsförmån	Kommunens finansieringsandel
Arbetsmarknadsstöd	Finansieringsandel till 31.12.2024: 300 arbetslöshetsdagar 50 procent 1 000 arbetslöshetsdagar 70 procent
- Arbetsmarknadsstöd - Grunddagpenning - Inkomstrelaterad dagpenning	Finansieringsandel från 1.1.2025: 101 arbetslöshetsdagar 10 procent 201 arbetslöshetsdagar 20 procent 301 arbetslöshetsdagar 30 procent 401 arbetslöshetsdagar 40 procent 701 arbetslöshetsdagar 50 procent

Figuren nedan visar hur arbetsmarknadsstödet kommunandel har utvecklats i Vanda sedan 2019. Ökningen av arbetsmarknadsstödet kommunandel påverkas av försämringen av sysselsättningen till följd av den ekonomiska nedgången. Det finns färre lediga jobb och fler arbetslösa arbetssökande än för att år sedan. AN-reformen förutspås öka arbetsmarknadsstödet kommunandel med 13,7 miljoner euro under 2025. Största delen av kommunernas finansieringsansvar för utkomstskyddet för arbetslösa (85 procent) kommer även i fortsättningen att bildas av arbetsmarknadsstödet kommunandel.

Figur: Utvecklingen av arbetsmarknadsstödet kommunandel i Vanda 2019–2024 (miljoner euro).



Finansieringen av de nya uppgifterna

Ordnandet av arbetskraftsservice blir ett helt nytt statsandelsåliggande för kommunerna, till vilket man avser allokerar full finansiering på hela landets nivå. Finansieringen fördelas till kommunerna enligt utvalda kriterier. Den kommunspecifika finansieringen påverkas av antalet invånare i arbetsför ålder (45 procent), antalet arbetslösa (45 procent) samt antalet personer med främmande modersmål (10 procent). I fortsättningen kommer uppdateringar av statistiken, indexjusteringar och justeringar av kostnadsnivån att påverka den totala finansieringen och fördelningen mellan kommunerna. Om kommunen producerar tjänsterna effektivare får den allokeras de sparade medlen på valfritt sätt. Även om överföringen av AN-tjänsterna var tänkt att vara kostnadsneutral på hela landets nivå, överfördes tjänsterna till kommunerna med alltför små resurser på grund av stärkande av de statliga finanserna. Enligt finansministeriets kalkyl är differensen mellan kostnaderna och den finansiering som överförs omkring 80 miljoner euro på hela landets nivå.

Baserat på statsandelskalkylerna som finansministeriet publicerade i december 2024 skulle Vanda få sammanlagt omkring 44,4 miljoner euro i så kallad AN-statsandel, varav 34,2 miljoner euro för ordnande av tjänsterna. Hela statsandelen är en generell inkomstpost för kommunen, vilket betyder att kommunen själv bestämmer om dess användning och allokering. Kommunernas roll har förändrats i samband med social- och hälsovårdsreformen och AN-reformen förändrar den ytterligare. Därför pågår arbetet för att förnya den helhet som kommunernas finansiering och systemet med statsandelar bildar så att den ska motsvara kommunernas nya roll. Finansministeriet meddelade i oktober 2024 att ikraftträdandet av reformen av statsandelarna ska skjutas upp från 2026 till 2027.

Kommunerna kompenseras för den ökning av utgifterna för arbetslöshetsförmåner genom en kompensation som utbetalas i anslutning till statsandelen. Kompensationen fastställs baserat på arbetslöshetsförmånerna som betalats 2023. I Vanda uppgår kompensationen till 10,2 miljoner euro. Befolkningsmängden eller antalet arbetslösa påverkar inte kompensationen. Kompensationen justeras årligen endast enligt folkpensionsindexet. Enligt regeringsprogrammet för Orpos regering görs indexjusteringar dock ännu inte åren 2024–2027. Minskningen av kostnaderna för utkomstskyddet för arbetslösa ger alltid direkta besparingar i kommunekonomin. Utgifterna

för arbetslöshetsförmåner som förändras och den fasta kompensationen i anslutning till dem, skatteintäkterna samt tjänsternas statsandel bildar tillsammans ett ekonomiskt incitament att främja sysselsättningen och livskraften.

I reformen överfördes till kommunerna också en ungefär 1,5 år lång kö med obehandlade stödutbetalningar. Kommunerna kompenseras för de utbetalningar som på grund av dröjsmål i behandlingen är i kö, men inte för det extra arbete som behandlingen medför. I årsskiftet fick staden besked om antalet lönesubventions- och startpenningbeslut som staten fattat i förväg och som i praktiken redan på förhand lade beslag på stadens anslag för detta ändamål i budgeten för 2025, 7,9 miljoner euro. Av budgetorsaker kan staden inte bevilja nya lönesubventioner eller startpenning utan tilläggsanslag. Stadsfullmäktige behandlar beviljandet av tilläggsanslag i april 2025. Ämnet tangeras också i utvärderingsberättelsens avsnitt [3.4 Integrationstjänster och integrationsfrämjande](#)

Slutsatser:

Fullmäktige har satt som ett bindande mål att arbetslösheten ska minska till samma nivå som före coronan under ekonomiplaneperioden. Minskningen av arbetslösheten mäts med antalet och andelen av långtidsarbetslösa, arbetslösa under 30 år och arbetslösa med främmande modersmål. År 2024 nåddes detta mål överhuvudtaget inte. Arbetslösheten har ökat i alla grupper jämfört med året innan.

Kommunförsöket för främjande av sysselsättningen inleddes våren 2021 och avslutades i slutet av år 2024. Kommunförsökets viktigaste målgrupper var unga, personer med främmande modersmål samt långtidsarbetslösa. Vanda och Kervo var ett av försöksområdena. Målet var att ta fram en kundorienterad sysselsättningsmodell där varje kund utses en egen coach. Coachen stöder kunden i olika skeden under processen. Kundnöjdheten utvecklades positivt under försöket.

Ansvar för att ordna sysselsättningstjänsterna övergick från staten till kommunerna i början av 2025. I Vanda innebar detta 29 000 nya kunder och 190 nya arbetstagare. Helheten av AN-tjänster kommer i fortsättningen att utgöra ungefär 12 procent av stadens ekonomi. Ordandet av arbetskraftsservice är ett nytt statsandelsåliggande, och avsikten var att den skulle allokeras full finansiering på hela landets nivå. Trots

avsikten överfördes tjänsterna till kommunerna med alltför små resurser. Enligt finansministeriets kalkyl är differensen mellan kostnaderna och finansieringen omkring 80 miljoner euro på hela landets nivå. Ur kommunernas perspektiv är finansieringen förknippad med ett nytt incitament. Om kommunen producerar tjänsterna effektivare får den själv bestämma om allokeringen av de sparade medlen till nya ändamål.

I början av 2025 utvidgas och tidigareläggs kommunens finansieringsansvar för arbetslöshetsförmåner och den ökar stegvis. AN-reformen förutspås öka arbetsmarknadsstödet kommunandel med 13,7 miljoner euro under 2025. I reformen överförs till kommunerna också en ungefär 1,5 år lång kö med obehandlade stödutbetalningar. Kommunerna kompenseras för de utbetalningar som på grund av dröjsmål i behandlingen är i kö, men inte för det extra arbete som behandlingen medför. I årsskiftet fick staden besked om antalet lönesubventions- och startpenningbeslut som staten fattat i förväg, som i praktiken motsvarade stadens hela anslag för detta ändamål i budgeten för 2025.

Ur stadens perspektiv bildar informationssystemen den mest utmanande helheten i reformen. Arbetskraftsmyndigheterna är förpliktade att använda det informationssystem som produceras av staten. Manuella överföringar av data orsakar en risk, för vilken sysselsättningstjänsterna har försökt ha beredskap. Tack vare förberedelserna har reformens startskede i huvudsak löpt väl och kundtjänsten fungerar normalt.

I kontaktytan mellan arbetskraftsservicen och social- och hälsovårdstjänster arbetar flera aktörer och det är viktigt att samordna deras sysselsättningsfrämjande tjänster och servicestigar. Exempelvis ansvarar välfärdsområdet för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Samarbetet mellan Vanda stad samt Vanda och Kervo välfärdsområde bygger på parternas avtal om kontaktytan.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden anser att det är viktigt att trygga kontinuiteten i serviceutbudet för kunderna i Vanda sysselsättningsområde. Detta omfattar även säkerställande av en tillräcklig anslagspost till lönesubventioner och startpenning för 2025. Revisions-

nämnden betonar vikten av att förtydliga aktörernas roller, ta bort överlappande aktiviteter och identifiera eventuella skuggområden. Revisionsnämnden fortsätter att följa upp reformens verkningar.

3.4 Integrationstjänster och integrationsfrämjande

Serviceenheten för internationella kunder samordnar tjänsterna för integration och invandring på hela stadens nivå. Enheten främjar en hållbar integration och sysselsättning för personer som flyttar till Vanda och framför allt görs satsningar på integrationskunderna. Man utvecklar också mer individuella servicestigar där stöd för det egna agentskapet, etableringen i samhället, utvecklingen av språkkunskaperna och sysselsättningen är centrala.

Genomförande av integrationen på hela stadens nivå som ett budgetmål

Stadsfullmäktige ställde i budgeten för 2024 som mål att stadens alla tjänster och verksamhetsområden ska bidra till integrationen.

Till målet finns två mätare:

- Ett integrationsprogram har godkänts. Målet var att de åtgärder i integrationsprogrammet som planerats för år 2024 har genomförts.
- Integrationsprogrammets mätare, utredningar och åtgärdsplaner har utarbetats. Målen var att utarbeta en åtgärdsplan för integrationsstöd och att skapa en välkomstmodell för invandrare som gjort en flyttanmälan till Vanda samt en modell för uppföljning av när nya invånare börjar använda tjänsterna som produceras av verksamhetsområdet för stadskultur.

Enligt bokslutsrapporteringen uppnåddes målet delvis. Åtgärderna i integrationsprogrammet har i huvudsak framskridit enligt målen. Än så länge har man inte hittat en fungerande modell för uppföljning av utbildningsstödet för invandrare på alla utbildningsnivåer. Utvecklingsarbetet kring detta fortsätter under 2025. Utarbetandet av åtgärdsplanen för integrationsstöd och välkomstmodellen framskred enligt plan. Arbetet samordnades av integrationstjänsterna. Modellen för uppföljning av ibruktagandet av tjänsterna måste ännu preciseras.

Personal

Vid staden arbetar cirka 100 personer med uppgifter inom kundtjänsten i de lagstadgade integrationstjänsterna. När utvärderingen gjordes var antalet kunder per arbetstagare i tjänsterna för arbetssökande integrationskunder i genomsnitt 170–180 personer. I tjänsterna används en modell med en egen kontaktperson. Kundtjänstens sammanlagda resurser är dimensionerande för ett bättre konjunkturläge. I fortsättningen förväntas kunddimensioneringen per arbetstagare minska. I de flerspråkiga första tjänsterna och tjänsterna för integrationskunder utanför arbetskraften kommer det sammanlagda antalet kunder att vara cirka 2 500 personer i det första skedet. Kundmängderna är stora och målgruppen behöver individuellt stöd, vilket tar mer arbetstid i anspråk till exempel på grund av tolkningsbehovet. Utöver detta finns en del resurser för övriga centrala uppgifter och projektverksamhet. En tredjedel av personalen har en tidsbunden anställning, vilket utgör en utmaning med tanke på långsiktig utveckling av verksamheten.

Genomförandet av programmet för integrationsfrämjande 2023–2026

Integrationsprogrammet (till slutet av 2024 programmet för integrationsfrämjande) är ett lagstadgat dokument i kommunen. Vanda har haft ett program för integrationsfrämjande sedan början av 2000-talet. Programmet kallades under en lång tid för programmet för kulturell mångfald. Programmets syfte var att förbättra samordningen av tjänsterna och tjänsternas tillgänglighet på stadens nivå. Det nuvarande programmet har fyra spetsteman: staden som arbetsgivare och som aktör som främjar sysselsättning, staden som tjänsteleverantör, staden som upphandlare av varor och tjänster samt staden som beslutsfattare och som aktör som främjar delaktighet. Programmets mål framskred i huvudsak enligt plan. I många mål görs framsteg parallellt med bearbetningen av integrationsprogrammet enligt den nya integrationslagen. Det nya programmet kommer mer att likna en servicebricka, där man samlat alla tjänster för integrationens tidiga skede som tillhandahålls av kommunen. Integrationsprogrammet omfattar bland annat utarbetandet av en integrationsplan för invandrare, integrationsutbildning samt flerspråkig samhällsorientering. Tillgången till undervisning i finska språket har visat sig vara en kritisk punkt i processen. Enligt utredningen som fåtts ska en sammanfattning av flaskhalsarna i serviceprocessen utarbetas för stadsfullmäktige.

Resultat som uppnått genom projektverksamheten

I Vandas modell Föräldrarna med stärks integrationen för hemmavarande föräldrar som invandrat till Finland genom att erbjuda dem möjlighet att delta i verksamheten vid lågstadiets lägsta klasser eller i barngrupperna inom småbarnspedagogiken. Genom delta i verksamheten lär sig föräldrarna finska under dagliga möten med såväl barn som vuxna. Samtidigt stärker man deras agerande och delaktighet i det finländska samhället och studie- och arbetslivsfärdigheter och hjälper dem att komma framåt i processen. Av deltagarna har elva procent gått vidare till yrkesinriktade eller andra studier, tio procent till integrationsutbildning, fyra procent till utbildning i finska som andra språk (F2) och två procent direkt till arbetslivet. År 2023 deltog 120 föräldrar och 60 barn.

Med projektet Inledning i integrationen lades en grund för beredning och upphandling av samhällsorienteringsutbildningarna samt för kundhandledning. Målgruppen var personer utanför arbetskraften, i synnerhet hemmavarande föräldrar. Inom ramen för projektet ordnades samhällsorienteringskurser på deltagarnas eget språk; arabiska, engelska, ryska, albanska, somali och farsi. Under 2024 etablerades verksamheten i de flerspråkiga första tjänsterna och tjänsterna för integrationskunder utanför arbetskraften. De första samhällsorienteringsutbildningarna för personer utanför arbetskraften som hölls efter projektverksamheten startade i samarbete med Vanda vuxenutbildningsinstitut våren 2025. Samhällsorienteringsutbildning erbjuds även på huvudstadsregionens nivå.

I projektet SMILE (Familjerna, gemenskaperna, skolorna och tjänsterna i Vanda bygger nya dialoger för integration) är utgångspunkten familjernas och gemenskapernas potential i integrationen. Med projektet har man uppnått bra resultat för personer som befinner sig i en svår arbetsmarknadsställning. Arbetslivsträningen som genomfördes i projektet nådde sammanlagt 445 kunder, varav 54 procent var kvinnor. Av kunderna hittade 54 stycken ett fast eller tidsbundet jobb med hjälp av träningen och åtta av dem blev företagare. Skolornas potential när det gäller att nå fram till nya familjer och bygga tillit har identifierats. Samarbete med familjer och gemenskaper med främmande modersmål har utvecklats med fyra partnerskolor. Rundabordsdialogerna för gemenskaper har sammanfört representanter för gemenskaperna och staden.

Integration i två riktningar

Det väsentliga i integration som går i två riktningar är att främja välkomstkulturen i Vanda. Verksamhetsområdena har samarbeten där man bland annat utvecklar Welcome to Vantaa-träffar och förbättrar kommunikationen. Åtgärder riktas även till den så kallade stambefolkningen, stadens medarbetare, företag i Vanda och andra aktörer i området. Ett centralt mål är att stöda kundernas egen agentskap och aktivitet. Kunderna måste ges information om vad de kan göra för att även själva förbättra sin situation. Att sprida information är en central uppgift för rådgivningstjänsterna. Språkkunskaper och digitala färdigheter är viktiga delar som möjliggör delaktighet och sysselsättning.

Förberedelser inför den övergripande reformen av integrationslagen

Vanda är Finlands mest internationella stad befolkningsmässigt. Invandringen till Vanda och de inrikes flyttströmmarna förväntas vara fortsatt kraftiga under den kommande strategiperioden. Vid årsskiftet 2023/2024 var andelen av människor med främmande modersmål 26,9 procent av befolkningen i Vanda. I Vanda talas över 120 modersmål, varav de vanligaste främmande språken är ryska, estniska, arabiska, albanska och somali. Befolkningen med främmande modersmål är klart yngre än befolkningen som talar de inhemska språken och deras andel är störst bland barn i skolåldern och 30–44-åringarna. Andelen av personer med främmande modersmål varierar från några procent ända till 54 procent beroende på stadsdel.

I verksamhetsmiljön för integrationsfrämjandet har det skett flera förändringar de senaste åren. I början av 2023 gick ansvaret för ordnande av social- och hälsovården över från kommunerna till välfärdsområdena och i början av 2025 gick ansvaret för ordnande av den offentliga arbetskraftsservicen över från staten till kommunerna. I början av 2025 trädde också revideringen av integrationslagen i kraft, där målet är att stärka integrationen av och sysselsättningen, språkkunskaperna och delaktigheten i samhället för invandrare. Vidare är lagens syfte att främja jämställdheten, likabehandlingen och en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper. Genom förnyelsen eftersträvas också att integrationens tidiga skede ska gå fortare och vara mer målinriktad, när den maximala längden för integrationsplanen förkortas från tre till två år.

I och med den nya integrationslagen ökar kommunens ansvar för att nå de personer som befinner sig utanför arbetskraften och för främjandet av deras integration. I fortsättningen måste kommunen tillhandahålla integrationstjänster mer systematiskt även för bland annat föräldrar som tar hand om barn i hemmet. Hemmavarande föräldrars möjlighet att studera finska eller svenska på deltid till exempel under föräldraledigheten bidrar till hela familjens integration och förälderns senare övergång till jobbsökning. Tjänsterna inom småbarnspedagogiken bör utgöra en del av helheten så att det finns praktiska möjligheter att delta i utbildning. Sammanjämkandet och ordnandet av olika tjänster blir lättare när kommunerna har det övergripande ansvaret för främjandet av integrationen, kompetensutvecklingen och tjänsterna som främjar sysselsättningen. I ordnandet av skräddarsydda tjänster som passar för olika målgrupper är samarbetet med utbildningsanordnare och organisationsaktörer centralt. Kommunen måste också se till att planeringen och utvecklingen av integrationsfrämjandet sammanjämkas med de tjänster som omfattas av välfärdsområdets organisationsansvar.

Finansieringen av integrationsfrämjandet

Den statliga finansieringen till integrationsfrämjandet kommer från flera olika källor. Tjänsterna för integrationskunder som registrerat sig som jobbsökande finansieras som en del av statsandelen för arbetskraftsservicen. Tjänsterna för integrationskunder som befinner sig utanför arbetskraften finansieras via systemet för statsandelar för basservicen. Dessutom ersätter staten vissa kostnader exempelvis för personer som får internationellt skydd på kalkylmässiga grunder. Kalkylerad ersättning betalas bland annat för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster, utarbetandet av en integrationsplan, vägledning och rådgivning samt för ordnandet av en flerspråkig samhällsorientering och integrationsutbildning.

I integrationslagen gjordes ännu i slutet av 2024 ändringar som stärker de offentliga finanserna. Med dessa ändringar minskades statens ersättningar till kommunerna och kommunernas skyldigheter i planeringen, utvecklingen och uppföljningen av främjandet av integrationen. Den kalkylerade ersättningen minskades med ungefär en tredjedel för hela landet för 2025, alltså med 58 miljoner euro. Nedskärningen för 2026 är 52 miljoner euro. Nedskärningarnas effekter blir kännbara speciellt i de stora

städerna. Vandas andel av nedskärningen av den kalkylerande ersättningen är uppskattningsvis 3,9 miljoner euro för 2025 och 3,6 miljoner euro för 2026. Eftersom antalet kunder i de integrationsfrämjande tjänsterna har ökat, höjer regeringen den kalkylerande ersättningen för 2027 och 2028. På så sätt överstiger de sammanlagda nedskärningarna som riktar sig till kommunfinanserna inte sparmålet enligt regeringens budgetförhandlingar.

Enligt staden räcker finansieringen inte till för att täcka det ökade servicebehovet. Nedskärningarna av den kalkylerande ersättningen kan försämra tjänsterna som tillhandahålls av kommunerna och accelerera flyttströmmarna till tillväxtcentra, i synnerhet till de stora städerna. De stora städerna bär huvudansvaret för nyanlända i Finland och för de allt större kundmängderna inom integrationstjänsterna. Finansieringen med statsandelar borde motsvara både servicebehovet och omfattningen av ansvaret. En kraftig reglering av verksamheten genom lagstiftning gör det dessutom svårare att utveckla kundtjänsten på det sätt som behövs i regionen.

Informationssystem

I kundarbetet utnyttjas informationssystem som man enligt statens beslut är förpliktad att använda. Meningen är att de riksomfattande systemen ska stöda integrationsarbetet som görs i kommunerna, förbättra informationsutbytet mellan olika aktörer och producera information om integrationen på den kommunala, regionala och nationella nivån. Systemen öppnades för kommunerna i början av 2025, men skyldigheten att använda dem träder i kraft 1.1.2027. Enligt utredningen som fåtts är integrationens kunddatasystem inte kompatibel med det ärendehanteringssystem som används. Informationssystemen drabbades av ett långt driftavbrott vid årsskiftet, vilket orsakade köbildning till kundtjänsten. När utvärderingen skrivs fungerar systemen och man har kunnat avverka de köer som bildades.

Tjänsternas verkningsfullhet och ledning genom kunskap

Om tjänsternas verkningsfullhet finns för närvarande ingen täckande information. Mätare för uppföljningen tas fram just nu. Målet är att sammanjämka uppföljningen med de nationella mätarna. För att följa upp verkningsfullheten skulle det behövas möjlig-

het att utnyttja inkomstregistret som upprätthålls av Skatteförvaltningen. Förhandlingar om detta pågår just nu mellan närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret) och de sex största städerna.

Samarbete och kontaktytor

Främjandet av integrationen är sektorsövergripande verksamhet som förutsätter samarbete mellan olika myndigheter och aktörer. Serviceenheten för internationella kunder samordnar tjänsterna för integration och invandring på hela stadens nivå. Integration främjas i stor omfattning även i den kommunala basservicen. I synnerhet småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen spelar en viktig roll i främjandet av integrationen för barn. Också en smidig informationsöverföring mellan kommunerna och välfärdsområdet framhävs. Enligt utredningen som fåttts löper samarbetet med välfärdsområdet bra vad gäller socialtjänsterna som stöder integrationen. Till övriga delar kan man se tydliga utmaningar i kundhandledningen. Samarbetet med den tredje sektorn och med välfärdsområdet är speciellt viktigt för de kunder, för vilkas del en övergång till arbetsmarknaden inte är det främsta målet.

En god integration är nyckeln till sysselsättning. I Vanda är en stor del av de jobbsökande invandrare. En central faktor i tillgången på arbetskraft, utöver internationella rekryteringar, är utnyttjandet av kompetensen hos invandrare som redan bor i området. I årsskiftet fick staden besked om antalet lönesubventions- och startpenningsbeslut som staten fattat i förväg och som i praktiken redan på förhand lade beslag på stadens anslag för detta ändamål i budgeten för 2025. Mer information om detta finns i utvärderingsberättelsens avsnitt [3.3 Kommunförsök med sysselsättning och förbetsredelserna inför AN-reformen](#).

Informationen om tjänsterna

Kommunen ansvarar för den allmänna vägledningen och rådgivningen med låg tröskel i enlighet med servicebehoven hos invandrare. Vanda stad publicerar information om tjänsterna för invandrare [på stadens webbplats](#). På webbplatsen publiceras innehåll från integrationsplanen, där vägledning ges utifrån olika livssituationer. För servicehelheten bereds en kommunikationsplan just nu. Avsikten är att man utöver de traditionella kommunikationskanalerna också ska utnyttja sociala medier i kommunikationen.

Slutsatser:

Serviceenheten för internationella kunder samordnar tjänsterna för integration och invandring på hela stadens nivå. Serviceenheten har en nära koppling till kommunens övriga serviceproduktion, såsom utveckling av kompetensen och sysselsättningen. Samarbetet med välfärdsområdet löper väl i fråga om socialtjänsterna som stöder integrationen, men till övriga delar kan man se tydliga utmaningar i kundhandledningen. Statens nedskärningar av finansieringen påverkar framför allt de stora städerna, som bär huvudansvaret för nyanlända i Finland och för de allt större kundmängderna inom integrationstjänsterna.

Vid staden arbetar cirka 100 personer med uppgifter inom kundtjänsten i de lagstadgade integrationstjänsterna. Kundtjänstens sammanlagda resurser är dimensionerande för ett bättre konjunkturläge. När utvärderingen gjordes var den genomsnittliga kunddimensioneringen 170–180 kunder per arbetstagare. Målgruppen behöver individuellt stöd, vilket tar mer arbetstid i anspråk till exempel på grund av tolkningsbehovet. I fortsättningen förväntas kundmängderna per arbetstagare minska.

I kundarbetet utnyttjas informationssystem som man enligt statens beslut är förpliktad att använda, men i kompatibiliteten av dessa finns ännu utmaningar. Meningen är att de riksomfattande systemen ska stöda integrationsarbetet som görs i kommunerna, förbättra informationsutbytet och producera information om integrationen. Systemen öppnades för kommunerna i början av 2025, men skyldigheten att använda dem träder i kraft 1.1.2027.

En god integration är nyckeln till sysselsättning. I Vanda är en stor del av de jobbsökande invandrare. En central faktor i tillgången på arbetskraft, utöver internationella rekryteringar, är utnyttjandet av kompetensen hos invandrare som redan bor i området. I årsskiftet fick staden besked om antalet lönesubventions- och startpenningsbeslut som staten fattat i förväg och som i praktiken redan på förhand lade beslag på stadens anslag för detta ändamål i budgeten för 2025.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden konstaterar att personalstyrkan inom tjänsterna för integration är dimensionerad för ett bättre konjunkturläge än det rådande. Den svaga konjunkturen har gjort att antalet kunder och kunddimensioneringen per arbetstagare har stigit. Revisionsnämnden betonar vikten av en måttligare kunddimensionering med tanke på medarbetarnas orkande och tryggheten av en effektiv integration för kunderna. Revisionsnämnden oroar sig för statens nedskärningar av finansieringen. En god integration är nyckeln till sysselsättning och därigenom till ökad livskraft för kommunerna. Revisionsnämnden betonar vikten av intressebevakningen för att kommunerna ska få åtkomsträtt till inkomstregistret och kunna påverka funktionen av de informationssystem som de är förpliktade att använda. Satsningar på samarbetet med välfärdsområdet är nödvändiga för att trygga en smidig kundhandledning.

4 FOSTRAN OCH LÄRANDE

4.1 Grundläggande utbildning

Serviceområdet för den grundläggande utbildningen hör till verksamhetsområdet för fostran och lärande. Serviceområdet ansvarar för ordnandet av den finskspråkiga grundläggande utbildningen. I Vanda finns 41 finskspråkiga grundskolor med sammanlagt ungefär 24 000 elever. Läroämnena och timfördelningen i den grundläggande utbildningen fastställs genom statsrådets förordning. Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som utfärdas av Utbildningsstyrelsen är en föreskrift, utifrån vilken man utarbetar de lokala läroplanerna. Vanda har en gemensam läroplan för de finskspråkiga grundskolorna som kompletteras av skolornas egna läroplaner.

Personal

Personaltillgång och personalens behörighet

I de vidstående tabellerna beskrivs tillgången på personal i serviceområdet och personalens behörighet i olika personalgrupper inom den grundläggande utbildningen år 2023 och dels år 2024. Rekryteringsuppgifterna för 2024 avser situationen i augusti 2024. Uppgifterna om behörighet är från oktober 2024.

Tabell: Rekryteringarna i den grundläggande utbildningen år 2023 och i slutet av augusti år 2024.

År 2023	Lediga jobb	Alla sökanden	Behöriga sökanden	Inte tillsatta
Ordinarie	323	2 243	1 467	137
Tidsbundna	549	2 901	867	195
År 2024	Lediga jobb	Alla sökanden	Behöriga sökanden	Inte tillsatta
Ordinarie	376	2 703	1 400	170
Tidsbundna	401	3 486	807	169

Tabell: Behörighet i personalgrupperna inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen 2024.

	behörig	obehörig	behörig	obehörig
Specialklasslärare	107	73	59,8 %	40,8 %
Speciallärare	145	19	88,4 %	11,6 %
Lektor	516	53	90,7 %	9,3 %
Klasslärare	535	113	82,6 %	17,4 %
Timlärare i huvudsyssla	97	204	32,2 %	67,8 %
Timlärare i bisyssla	3	21	12,5 %	87,5 %

Antalet sökande till lärarjobben har varit måttligt, men i serviceområdet finns oro för att tillgången på behöriga lärare har börjat försämrats de senaste åren. Tillgången på specialklasslärare har varit sämre redan under en längre tid, men tillgången har försämrats även i de andra personalgrupperna. I de större personalgrupperna har andelen behöriga lärare inte förändrats avsevärt om man jämför åren 2023 och 2024.

Förbättring av elevernas läsfärdigheter som mål

År 2024 var stadens bindande strategiska mål att läsfärdigheterna och de matematiska färdigheterna hos grundskoleeleverna ska förbättras. Läsfärdigheterna mättes med testet Lukuseula bland eleverna i årskurs 2 och 7. Det finns olika tester för eleverna som avlägger lärokursen finska som modersmål (F1) respektive lärokursen finska som andra språk (F2). FUNA-testet som mäter de matematiska färdigheter gjordes inte 2024. Mätaren för målet som avsåg förbättring av läsfärdigheterna var att år 2024 ska andelen elever i den femtedel som presterar sämst vara mindre än vid föregående testtillfälle. För elever i den femtedel som presterar sämst förespås

svårigheter att uppnå målen för grundskolans läroämnena. Den vidstående tabellen visar målets mätare och utfall för 2024.

Tabell: Resultaten från testet Lukuseula för eleverna i årskurs 2 och 7 2024.

Målgrupp			Målgrupp		
<i>Elever i årskurs 2</i>	F1	F2	<i>Elever i årskurs 7</i>	F1	F2
Utgångsnivå: andelen elever i den femtedel som presterar sämst i slutet av 2022	24 %	61 %	Utgångsnivå: andelen elever i den femtedel som presterar sämst, år 2021	30 %	74 %
Målnivå (-4 %)	20 %	57 %	Målnivå (-4 %)	26 %	70 %
Utfall	32 %	80 %	Utfall	23 %	68 %

Mätresultaten visar att andelen F1- och F2-elever i årskurs 2 som hör till den femtedel som presterar sämst nu är klart större. Däremot uppnåddes målen för F1- och F2-eleverna i årskurs 7. Mätresultaten behandlas också i avsnitt [4.2 Stöd för elever med främmande modersmål i finskspråkiga grundskolor](#).

Utvecklingsåtgärder för att förbättra läsfärdigheterna

I nybörjarundervisningen utökades antalet undervisningstimmar i matematik och modersmål för F1- och F2-eleverna. Eleverna i årskurs 1 fick en veckotimme mer undervisning i finska och eleverna i årskurs 2 i sin tur en veckotimme mer undervisning i matematik. Man arbetar också systematiskt med Läscentrumet för att utveckla läsinteresset i skolan och hemma och man försöker hitta sätt att stöda läshobbyn framför allt i flerspråkiga familjer. Baserat på resultaten från testet Lukuseula riktas stödet bättre än tidigare till de elever som behöver det. Dessutom gavs i alla skolor läxläsningsstöd från början av 2024.

Förebyggande av mobbning

Förbättring av elevernas välbefinnande och minskning av mobbningen var både stadens strategiska mål och grundskolans eget resultatkortsmål. Elevernas välbefinnande följs i grundskolorna med hjälp av Institutet för hälsa och välfärds enkät Hälsa i skolan. Enkäten genomförs vartannat år bland eleverna i årskurs 4 och 5 samt årskurs 8 och 9. För den regelbundna uppföljningen av välbefinnandet har man under

den innevarande strategiperioden också infört webbtjänsten School Day för eleverna i årskurs 4 och 7. I tjänsten får eleverna frågor kring välbefinnande och bland svaren kan man till exempel plocka ut månadsvisa utvecklingsområden. Skolorna gör även egna välbefinnandeenkäter som en del av den generellt inriktade elevhälsans åtgärder. Utöver erfarenhetsinformationen som samlas in hos barnen och de unga används för uppföljningen av välbefinnandet också andra mätare, såsom elevernas frånvaro och uppgifter från elevvårdens egen övervakning. Enkäten Hälsa i skolan gjordes senast 2023.

När man mäter erfarenheterna av mobbning måste man beakta att förekomsten av mobbning påverkas av många fenomen som har med barnens och ungdomarnas uppväxtmiljö att göra och av samhällsliga förändringar. Det är svårt att mäta förändring i fråga om utvecklingen av de emotionella färdigheterna och växelverkansfärdigheterna. Mätarna som finns tillgängliga producerar tvärsnittsdata och ger inte möjlighet att följa utvecklingen av färdigheterna hos samma elever.

Grundskolorna i Vanda har fått följande resultat i enkäterna Hälsa i skolan och School Day.

Tabell: Resultat från enkäterna Hälsa i skolan och School Day.

Enkäten Hälsa i skolan		
<i>Blir utsatt för mobbning minst en gång i veckan</i>	2021	2023
Elever i årskurs 4–5	9,4 %	10,8 %
Elever i årskurs 8–9	5,1 %	8,2 %
Enkäten School Day		
<i>Det förekommer ingen mobbning i min klass</i>	Hösten 2023	Våren 2024
Elever i årskurs 4	67 %	69 %
Elever i årskurs 7	70 %	64 %
<i>Min skola ingriper i mobbning</i>		
Elever i årskurs 4	76 %	75 %
Elever i årskurs 7	66 %	61 %

Enkäten Hälsa i skolan visar att mobbningen har ökat i grundskolorna i Vanda under de senaste två åren. Resultaten från enkäten School Day är i huvudsak i linje med de

observationer som gjorts i enkäten Hälsa i skolan. Ett positivt resultat från enkäten Hälsa i skolan 2023 var att de flesta barnen och ungdomarna i Vanda är nöjda med sitt liv och tycker om skolgången. En specifik oro som kom fram var försämringen av säkerheten i barns och ungas uppväxtmiljö: i Vanda blir fler grundskoleelever än tidigare utsatta för mobbning och trakasserier i skolan samt för diskriminering och hot om våld i skolan eller på fritiden. Dessutom har ångest- och utmattningskänslorna ökat hos högstadieläverna.

Åtgärder för att förebygga mobbning

Handlingssätten i arbetet mot mobbning utvecklas kontinuerligt i grundskolorna. I Vanda infördes ett åtgärdsprogram för förebyggande av och ingripande i mobbning i augusti 2022. Åtgärdsprogrammet anger ramarna för skolornas systematiska förebyggande arbete och ger anvisningar om hur man ingriper i mobbning. Programmet förbinder skolorna och personalen i arbetet mot mobbning och förenhetligar skolornas arbete mot mobbning. Arbetet för att sprida och förankra programmet fortsätter fortfarande.

Våren 2024 startades ett inriktat stöd för de skolor som fått sämre resultat i fråga om mobbning i enkäten Hälsa i skolan. Under det innevarande läsåret fokuserade man i synnerhet på att stärka en verksamhetskultur där mobbning inte accepteras, stöda kompetensen hos skolornas team för ingripande i mobbning samt utveckla processen för att utreda och dokumentera mobbning. Vid mobbning och trakasserier på sociala medier erbjuds hjälp via tjänsten Someturva. Eleverna i årskurs 3–9, deras vårdnadshavare och skolornas personal har tillgång till tjänsten. I den grundläggande utbildningen infördes i mars 2024 nya anvisningar om användningen av mobila enheter. Ett syfte med anvisningarna är att minska mobbningen. Varje skola i Vanda sätter upp reglerna för användningen av mobila enheter för varje nytt läsår. För skolorna rekommenderas att de engagerar eleverna i planeringen av gemensamma praxis för användningen av mobila enheter.

Stöd för elevernas välbefinnande

Elevernas välbefinnande stöds i grundskolorna i ett sektorsövergripande samarbete. Skolorna har egna elevvårdsgrupper och ett team för ingripande i och förebyggande av mobbning, flerspråkiga handledare och skolungdomsarbetare.

Den senast tillkomna gruppen som erbjuder stöd för elevernas välbefinnande är skolcoacherna. Skolcoacherna är ett pilotprojekt som startade i augusti 2023 då elva skolcoacher inledde sitt arbete vid skolorna i Vanda. Skolcoachen arbetar inte med undervisningen, utan hens uppgift är att vara en lättillgänglig vuxen som har tid att lyssna på elevernas bekymmer. I enkäterna som gjordes i november 2023 och på våren 2024 fick man mycket positiv respons på skolcoachernas arbete. Det konstaterades bland annat att eleverna upplevde att skolcoachernas arbete bidragit till ett bättre klimat i hela skolan och att de får viktigt stöd av skolcoacherna om de har bekymmer samt även i frågor som rör lärandet. Skolcoacherna har anställts med finansiering från undervisnings- och kulturministeriet. Man har fått ny projektfinansiering för anställning av skolcoacher och arbetet kommer att fortsätta under läsåret 2024–2025. Målet är att kunna ge skolcoacherna ordinarie anställningar och att anställa fler skolcoacher.

I skolorna i Vanda finns många slags delaktighetsstrukturer, såsom elevkårerna, stödeleverna och elevmedlemmarna i elevvårdsarbetsgruppen, genom vilka eleverna själva deltar i skolans välbefinnandearbete. Elevernas deltagande och växelverkansfärdigheter samt engagerandet av eleverna stöds också genom gruppbildningsverksamhet. Vid gruppbildning ges eleverna medvetet stöd för att lära känna varandra och samspela. Som stöd för gruppbildningen används också andra verksamhetsmodeller såsom gruppbildningsdagar i början av läsåret och regelbundna lektioner i emotionella färdigheter och växelverkan.

Samarbetet med välfärdsområdet

I början av 2023 gick ansvaret för att genomföra tjänsterna inom elevvården över till välfärdsområdet. Elevvårdspersonalen arbetar fortsättningsvis i skolorna. De deltar i både det generellt inriktade och det individuellt inriktade elevhälsoarbetet genom att medverka i skolornas egna elevvårdsarbetsgrupper tillsammans med skolpersona-

len. Strukturerna för samarbetet mellan välfärdsområdet, den grundläggande utbildningen och elevvårdstjänsterna har skapats och samarbetet utvecklas fortsättningsvis.

Elevvårdens resurser har förbättrats något under 2024 jämfört med 2023. I och med de förbättrade resurserna har också tillgången till tjänster förbättrats, bortsett från de omfattande, regelbundna hälsoundersökningarna.

Slutsatser:

Under 2024 har serviceområdet för den grundläggande utbildningen i sina egna mål och åtgärder i synnerhet försökt bidra till förbättrandet av elevernas läsfärdigheter och matematiska färdigheter och förbättrandet av elevernas välbefinnande, vilka lyfts fram som strategiska mål på hela stadens nivå.

Personaltillgången har varit måttlig, men tillgången på behöriga lärare har börjat förädlas i samtliga yrkesgrupper inom undervisningen. Det innebär att det i skolorna arbetar allt fler lärare som saknar formell behörighet.

Ett bindande strategiskt mål för 2024 var att förbättra elevernas läsfärdigheter och matematiska färdigheter. Läs- och matematikundervisningen utvecklades inom den grundläggande utbildningen på många olika sätt i olika årskurser. Resultaten från Lukuseula visade att läsprestationerna hos eleverna i årskurs 2 hade försämrats under läsåret 2023–2024 jämfört med det föregående testillfället. Hos eleverna i årskurs 7 däremot var läsprestationerna bättre jämfört med den föregående mätningen. Arbetet för att förbättra elevernas läsfärdigheter fortsätter och resultaten som fås utnyttjas för att effektivare rikta in stödet för lärandet till de skolor och elever som behöver det mest. Matematiktesterna gjordes inte år 2024.

Också stödet för elevernas välbefinnande och förebyggandet av mobbning var stadens strategiska mål 2024. Alla serviceområden inom fostran och lärande har infört åtgärdsprogrammet för förebyggande av mobbning. Programmet förbinder skolorna och personalen i arbetet mot mobbning och förenhetligar skolornas arbete mot mobbning. I grundskolorna finns som stöd för elevernas välbefinnande stödnätverk som består av sektorsövergripande yrkesgrupper och eleverna har själva möjlighet

att delta i främjandet av sitt välbefinnande. För eleverna hålls regelbundet lektioner i emotionella färdigheter och växelverkan och man försöker förebygga mobbning på sociala medier med hjälp av tjänsten Someturva. Skolcoachverksamheten som inleddes med extern projektfinansiering hösten 2023 fick mycket positiv respons på en kort tid. Projektet fick tilläggsfinansiering för läsåret 2024–2025 och målet är att utvidga och etablera verksamheten.

Baserat på enkäten Hälsa i skolan som görs vartannat år och de månadsvisa School Day-enkäterna upplever eleverna i grundskolorna i Vanda mer mobbning än tidigare. Ett positivt resultat från enkäten Hälsa i skolan som lyftes fram var dock att de flesta grundskoleleverna i Vanda mår bra och är intresserade av skolgången. Arbetet med åtgärderna fortsätter baserat på de erfarenheter och enkätresultat som nu har fått och stöd riktas i synnerhet till de skolor där mobbning förekommer i en större omfattning.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden oroar sig för den tydliga försämringen av läsfärdigheterna hos eleverna i årskurs 2 och för att elevernas erfarenheter av mobbning i grundskolorna i Vanda har ökat. Revisionsnämnden konstaterar att de resultat och erfarenheter som fått måste användas som underlag för att stärka åtgärderna som redan har satts in och att man måste fortsätta utvecklingsarbetet för att hitta nya arbetssätt. Också åtgärdernas effekt måste följas upp. Revisionsnämnden instämmer i den oro kring den försämrade tillgången på behöriga lärare, som serviceområdet för den grundläggande utbildningen lyft fram.

4.2 Stöd för elever med främmande modersmål i finskspråkiga grundskolor

Elever med främmande modersmål vid de finskspråkiga grundskolorna i Vanda

I Vanda finns 41 finskspråkiga grundskolor som har sammanlagt över 8 000 elever med främmande modersmål, vilket är över 33 procent av alla eleverna. Variationen mellan skolorna är stor, och den relativa andelen elever med främmande modersmål är störst vid Kytöpuiston koulu (över 80 procent) och minst vid Ylästön koulu (ungefär 6 procent). Eleverna med främmande modersmål vid grundskolorna i Vanda har över

100 olika modersmål. De största språkgrupperna är ryska, arabiska, estniska, albanska och somali.

I tabellen nedan visas jämförelsedata om antalet elever med främmande modersmål för städerna i huvudstadsregionen och Tammerfors. Vandas uppgifter är från år 2024, de övriga städernas från år 2023. De övriga städernas uppgifter har fått från respektive stads revisionsnämnd 2023.

Tabell: Elever med främmande modersmål i grundskolorna, de stora städerna i huvudstadsregionen och Tammerfors.

	Helsingfors	Esbo	Vanda	Tammerfors
Alla elever	43 777	31 117	24 070	18 520
Elever med främmande modersmål	11 468	8 708	8 285	3 236
Andel elever med främmande modersmål %	26,1 %	27,9 %	34,4 %	17,5 %

F2-undervisning

De olika behoven hos eleverna med främmande modersmål i fråga om språkinläringen beaktas vid de finskspråkiga grundskolorna i Vanda genom att erbjuda möjlighet att läsa lärokursen finska som andraspråk (nedan F2), som är en lärokurs i läroämnet modersmål och litteratur. Vid grundskolorna i Vanda kan lärokursen finska som andraspråk och litteratur läsas av elever som inte har finska som modersmål eller som kommer från en flerspråkig bakgrund.

Elevens behov av lärokursen F2 fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Vilken lärokurs som väljs bestäms utifrån elevens finskakunskaper inom olika delområden (tal, läsning, hörförståelse, skrivning, struktur och ordförråd) samt elevens behov av undervisning. För fastställande av elevens behov av undervisning i F2 finns ingen enskild bedömningsmetod eller ett enskilt test, utan behovet fastställs baserat på en bedömning av elevens språkkunskaper i undervisningssituationer. Valet av lärokurs ska diskuteras med elevens vårdnadshavare senast i samband med bedömningssamtalet i årskurs 1 eller när eleven inleder skolgången i Vanda. Elevens vårdnadshavare har rätt att besluta vilken lärokurs som väljs för barnet och vård-

nadshavaren ska ges tillräckligt mycket information för beslutsfattandet. Vårdnadshavarna ska till exempel ges tillräckligt mycket information om lärokurserna F1 respektive F2 och om hur valet påverkar de fortsatta studierna. Processen för val av lärokurs ska förnyas under läsåret 2025–2026 så att vårdnadshavarna får mer information och lärarna fler redskap som hjälper dem att rekommendera vilken lärokurs som passar bäst. Skolan bestämmer hur den ordnar F2-undervisningen. Undervisningen ordnas antingen i samma undervisningsgrupp med F1-eleverna, i en separat F2-undervisningsgrupp eller både och. Sättet att ordna undervisningen kan variera under olika perioder eller läsår.

Förberedande undervisning

Undervisningen som förbereder för den grundläggande utbildningen är avsedd för alla barn och unga med invandrabakgrund i förskole- eller grundskoleåldern, som ännu inte har tillräckliga språkliga färdigheter för att delta i undervisningen i förskolan eller den grundläggande utbildningen. Både nyanlända barn och unga och barn och unga med invandrabakgrund som är födda i Finland kan delta i undervisningen. I praktiken är eleverna som deltar i den förberedande undervisningen i grundskolan nyanlända, medan det i förskoleundervisningen kan finnas vissa barn som är födda i Finland, men som inte har deltagit i småbarnspedagogik.

Omfattningen av den förberedande undervisningen motsvarar lärokursen för ett läsår. Undervisning ges 900 timmar för eleverna i åldern 6–10 år och minst 1 000 timmar för äldre elever. Eleven kan flyttas till grundläggande utbildning redan innan fullt antal timmar i den förberedande undervisningen uppnåtts, om det bedöms att eleven har tillräckliga färdigheter för detta.

I Vanda sker ansökan till den förberedande undervisningen via områdeskoordinatorerna för den grundläggande utbildningen. I Vanda finns sju områdeskoordinatorer, varav tre ansvarar för elevantagningen till den förberedande undervisningen. Områdeskoordinatorn stöder familjer med främmande modersmål i ansökningsprocessen till den förberedande undervisningen. Innan den förberedande undervisningen börjar kommer läraren för den förberedande undervisningen överens om välkomsträffar (2 st.) med familjen, där man bland annat ser till att Wilma tas i bruk. Även efter detta har man ett fortlöpande samarbete med vårdnadshavarna.

Genomförandet av den förberedande undervisningen

I grundskolorna genomförs den förberedande undervisningen som inkluderande undervisning (alla elever studerar i samma grupp) så att eleverna i årskurs 1 deltar i grupper inom den allmänna undervisningen och eleverna i årskurs 2–9 undervisas i gruppform. Förberedande undervisning ges i högst ett år. Eleverna som deltar i den förberedande undervisningen studerar så tidigt som möjligt de ämnen i vilka de klarar sig med språkkunskaper på nybörjarnivån i de finskspråkiga undervisningsgrupperna. Det viktigaste målet för undervisningen som förbereder för den grundläggande utbildningen är att lära sig finska.

Utveckling av undervisningen av språk- och kulturgrupper samt en språkmedveten verksamhetskultur

Varje grundskola i Vanda har en språkmedvetenshetsansvarig som främjar en språkmedveten verksamhetskultur i den egna skolan. Hit hör planering av en språkmedveten verksamhetskultur tillsammans med skolans ledningsgrupp och aktiv utveckling av språkmedveten verksamhet och pedagogik. Den språkmedvetenshetsansvariga vägleder dessutom medlemmarna i skolgemenskapen i språkmedvetna verksamhetssätt, följer den aktuella debatten om språkmedvetenhet och upprätthåller diskussionen på den egna arbetsplatsen. Som stöd för sitt arbete får de utbildning och kollegial mentorshandledning.

Stödpersoner för elever med främmande modersmål och deras föräldrar

Områdeskoordinatorn ger föräldrarna till elever med främmande modersmål vägledning, stöd och råd i ansökningsprocessen till den förberedande undervisningen.

De flerspråkiga handledarna är inte lärare, men de ger familjerna och eleverna stöd i många slags frågor kring skolgången. Varje flerspråkiga handledare ansvarar för flera skolor, men under veckorna tillbringar de mest tid i den skola där behoven är som störst. Utöver finska talar handledarna också albanska, arabiska, somali, estniska och ryska. Handledarna stöder både eleverna och elevernas familjer och samarbetar med andra instanser som tillhandahåller tjänster för unga. Av handledarna krävs förutom utmärkta kunskaper i finska och det andra arbetsspråket, också en lämplig högskoleexamen. De flerspråkiga handledarnas verksamheten inleddes 2020 och år 2024 fanns det 19 flerspråkiga handledare, varav nio ordinarie anställda.

Stödåtgärder för undervisningen

Undervisning i elevens eget modersmål

Undervisningen i elevens eget modersmål är undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen och dess omfattning är två årsveckotimmar. Undervisningen i det egna modersmålet stöder elevens språkliga och kulturella identitet och inhämtning av kunskaper i finska och skapar en grund för fungerande flerspråkighet. Undervisningen är frivillig och elevens måste själv ansöka till den. Målet inom undervisningen i elevens eget modersmål är att samarbeta med de olika lärokurserna i modersmål och undervisningen i andra ämnen. I Vanda ordnas undervisning i det egna modersmålet för närvarande i omkring 40 språk. Man försöker också ordna stödundervisning på elevens eget modersmål alltid när detta är möjligt och i enlighet med elevernas behov.

Läxläsningssöd

Läxläsningssödet inleddes systematiskt i samtliga grundskolor i Vanda 2024. Verksamheten stöder i synnerhet elever med främmande modersmål, vars föräldrar inte har tillräckliga språkkunskaper för att stöda sitt barns skolgång.

Kompanjonundervisning på elevens eget modersmål

Kompanjonundervisning på elevens eget modersmål är punktstöd som riktas till ett visst läroämne. Stödet kan till exempel ges på matematiklektionerna på en viss veckodag under en period på sex veckor. Verksamheten har testats i liten skala vid vissa skolor i Vanda.

Kompanjonundervisning som ges på något annat språk än elevens eget modersmål används i stor utsträckning i skolorna, till exempel så att historieläraren och F2-läraren undervisar tillsammans på historiektionerna eller så att två klasslärare undervisar två grupper tillsammans.

Extra lektion i matematik och finska

I detta sammanhang kan ännu en åtgärd som satts in för att stärka alla grundskoleelevers inläring av modersmål och matematik nämnas. Det strategiska målet för

Vanda stads verksamhetsområde för fostran och lärande åren 2022–2025 är att säkerställa tillräckligt och rättidigt stöd till alla elever. I anslutning till detta vill man inom den grundläggande utbildningen stärka barns och ungas grundläggande färdigheter i finska och matematik. Behovet av att stärka de grundläggande färdigheterna i läsning och matematik steg också fram i resultaten från PISA-studien 2022. Grunden för lärandet läggs i början av skolgången, och av denna anledning lade man från och med hösten 2023 till en extra veckotimme undervisning i finska för årskurs 1 och en extra veckotimme undervisning i matematik för årskurs 2.

Målen för utveckling av stödet till eleverna och elevernas språkkunskaper i Vandas stadsstrategi

Vandas stadsstrategi

I Vandas stadsstrategi 2022–2025 finns följande allmänna konstaterande: "Uppmärksamhet bör fästas vid övergångsskedena i utbildningen och språkkunskaperna stärkas både inom vuxenutbildningen och den allmänbildande undervisningen i S2- och R2-språken (finska eller svenska som andra språk)." I strategin har man uppställt följande mål för fullmäktigeperioden: "Ett lärande baserat på inlärares behov och möjligheter att framskrida utifrån de egna förutsättningarna stöds."

Utveckling av läsfärdigheterna som strategiskt årsmål och måluppfyllelsen

Som ett av Vanda stads strategiska mål har man under åren 2022–2024 följt utvecklingen av läsfärdigheterna hos eleverna i årskurs 2 med testet Lukuseula. Det årliga målet har varit att andelen elever i den femtedel som presterar sämst ska minska varje år. För elever i den femtedel som presterar sämst förespås svårigheter att uppnå målen för grundskolans läroämnen. År 2024 följdes också läsfärdigheterna hos eleverna i årskurs 7. Utveckling av läsfärdigheterna är fortsättningsvis ett mål för 2025. I de vidstående tabellerna visas målnivåerna för läsfärdighetsmålet och målfallet 2022–2024.

Tabell: Utfall av läsfärdighetsmålet 2022–2024.

Målgrupp	2022			Målgrupp	2023	
<i>Elever i årskurs 2</i>	S1	S2		<i>Elever i årskurs 2</i>	S1	S2
Utgångsnivå år 2020	23 %	69 %		Utgångsnivå år 2022	24 %	61 %
Målnivå	Minskar	Minskar		Målnivå (-3 %)	21 %	58 %
Utfall	24 %	61 %		Utfall	28 %	64 %
Målgrupp	2024			Målgrupp	2024	
<i>Elever i årskurs 2</i>	S1	S2		<i>Elever i årskurs 7</i>	S1	S2
Utgångsnivå, slutet av 2022	24 %	61 %		Utgångsnivå år 2021	30 %	74 %
Målnivå (-4 %)	20 %	57 %		Målnivå (-4 %)	26 %	70 %
Utfall	32 %	80 %		Utfall	23 %	68 %

År 2022 uppnåddes målnivån för F2-eleverna i årskurs 2, men 2023 och 2024 försämrades läsfärdigheterna hos alla elever i årskurs 2. Särskilt kraftigt försämrades 2024 läsfärdighetsresultaten för F2-eleverna i årskurs 2. Å andra sidan hade läsfärdighetsresultaten hos eleverna i årskurs 7 förbättrats jämfört med utgångsnivån och de var över målnivån.

Utvecklingsprogram för flerspråkiga elever för åren 2024–2027

År 2024 var stadens strategiska mål att flerspråkiga elevers inlärningsfärdigheter och kunskaper i finska (svenska) förbättras från och med småbarnspedagogiken upp till andra stadiet. Mätaren för målet var att under 2024 utarbeta ett utvecklingsprogram för flerspråkiga elever från och med småbarnspedagogiken upp till andra stadiet. Utvecklingsprogrammet färdigställdes 2024. I tabellen nedan visas programmets åtgärder för den grundläggande utbildningen.

Tabell: Mål för utvecklingsprogrammet för flerspråkiga elever.

Åtgärd	Genomförande
Läsläsningsstöd i samtliga grundskolor	Genomfördes under 2024.
Beaktande av vårdnadshavare med främmande modersmål i kommunikationen	Genomförs via de flerspråkiga handledarna. Dessutom utökas kommunikationen på lätt språk.

Val av lärokurs för F2	Mer systematisk granskning, förenhetligande av praxis, fler redskap för lärarna att rekommendera rätt lärokurs och mer information till vårdnadshavarna om valet av lärokurs.
Kunskapsbaserad ledning	För åtgärdsprogrammet anställs en specialsakkunnig på verksamhetsområdets nivå 2025.

Grundskolorna fick dessutom extra finansiering om 10 euro/elev för utveckling av läsfärdigheterna för år 2025, som används till att skaffa böcker, tidningar och annan läsning till skolorna.

Slutsatser:

I de finskspråkiga grundskolorna i Vanda gick år 2024 över 8 000 elever med främmande modersmål, vilket är över 30 procent alla eleverna. Antalet elever med främmande modersmål vid grundskolorna i Vanda ökar. I Vanda kan en elever som inte har finska som sitt modersmål eller som kommer från en flerspråkig bakgrund läsa lärokursen finska som andraspråk och litteratur (F2) i grundskolan. F2-undervisning ges för närvarande vid samtliga finskspråkiga grundskolor i Vanda. Vid grundskolorna i Vanda erbjuds också förberedande undervisning till alla barn och unga i grundskoleåldern, som har invandrarbakgrund och som ännu inte har tillräckliga språkliga färdigheter för att delta i den grundläggande utbildningen.

Elevens behov av lärokursen finska som andraspråk fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Valet av lärokurs ska diskuteras med elevens vårdnadshavare och vårdnadshavaren ska ges tillräckligt mycket information så att hen kan fatta beslut om lärokursen. Elevens vårdnadshavare har rätt att fatta beslutet om barnets lärokurs. Processen för val av lärokursen F2 ska förnyas under läsåret 2025–2026 så att vårdnadshavarna får mer information och lärarna fler redskap som hjälper dem att rekommendera vilken lärokurs som passar bäst. I Vanda sker ansökan till den förberedande undervisningen via områdeskoordinatorerna för den grundläggande utbildningen, varefter läraren för den förberedande undervisningen kommer överens om träffar med familjen.

Som stöd för eleverna med främmande modersmål och även deras föräldrar finns olika stödpersoner. Områdeskoordinatorerna stöder föräldrarna till elever med främmande modersmål i processen för ansökan till förberedande undervisning och vid grundskolorna finns flerspråkiga handledare som ger stöd till både barnen och föräldrarna. Som stödåtgärder i anslutning till undervisningen ordnas i Vanda undervisning i det egna modersmålet, kompanjonundervisning och som de senaste stödåtgärderna läxläsningsstöd och kompanjonundervisning på elevens eget modersmål som testats i liten skala. Som en åtgärd för att stärka alla grundskoleelevers inläring av modersmål och matematik utökades dessutom undervisningen i modersmål och matematik för alla elever i årskurs 1 och 2 under 2023.

Vanda stads strategiska mål har sedan 2022 varit förbättring av läsfärdigheterna hos eleverna i årskurs 2. Läsfärdigheterna mäts med testet Lukuseula och målet har varit att andelen elever i den femtedel som presterar sämst ska minska varje år. Att ingå i den femtedel som presterar sämst förutspår svårigheter att uppnå målen för grundskolans läroämnen. Åren 2022–2024 har läsfärdighetsresultaten hos F2-elever i årskurs 2 (liksom även F1-elever) försämrats och år 2024 ingick redan 80 procent av F2-eleverna i den femtedel som presterar sämst. År 2024 hade däremot resultaten för F2-elever i årskurs 7 förbättrats.

Målet för utvecklingsprogrammet för flerspråkiga elever som färdigställdes 2024 var att flerspråkiga elevers inlärningsfärdigheter och kunskaper i finska (svenska) förbättras från och med småbarnspedagogiken upp till andra stadiet. Programmets åtgärder inom den grundläggande utbildningen genomfrös redan och till exempel i anslutning till F2-undervisningen är målet att ge lärarna fler redskap som hjälper dem att rekommendera vilken lärokurs som passar bäst och vårdnadshavarna mer information om valet av lärokurs. Ett annat mål för programmet är att vårdnadshavare med främmande modersmål ska beaktas bättre än hittills i kommunikationen om skolrelaterade ärenden. Många av de nya metoderna har införts nyligen eller är på väg att införas och därmed kan deras effekt ännu inte bedömas.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden konstaterar att i de finskspråkiga grundskolorna i Vanda används olika metoder för att stöda lärandet hos elever med främmande modersmål och utvecklingsprogrammet som färdigställdes 2024 innehåller nya stödåtgärder. Den betydande försämringen av läsfärdighetsresultaten hos elever i årskurs 2 i den senaste mätningen är oroväckande. Resultaten visar att det måste satsas på stöd till elever med främmande modersmål och utvecklingen av stödåtgärderna måste fortsätta. Också åtgärdernas effekt måste följas upp. Nämnden betonar att stödet till barns och ungas språkkunskaper måste genomsyra alla stadens tjänster.

5 STADSKULTUR OCH VÄLFÄRD

5.1 Aktiva Vanda

Bakom verksamheten Aktiva Vanda finns undervisnings- och kulturministeriets riksomfattande modell, Finlandsmodellen för hobbyverksamhet, som lanserades 2021. Modellen syftar till att erbjuda så många barn och unga i grundskoleåldern kostnadsfri hobbyverksamhet i anslutning till skoldagen. Verksamhetsmodellen infördes i ungdomslagen (955/2022 § 12 a) i början av 2023. Stiftelsen Me-säätiö utredde under läsåret 2024–2025 genomslagskraften hos de kostnadsfria hobbyerna som ordnats enligt Finlandsmodellen för hobbyer. Enligt uppgifterna som samlats in från över 5 000 hobbydeltagare ökar hobbygrupperna de flesta deltagarnas välbefinnande och känsla av samhörighet. Enligt utredningen är de kostnadsfria hobbygrupperna platser som är fria från mobbning, diskriminering och rasism för många barn som utsätts för dessa på andra ställen.

Vanda har varit med i Finlandsmodellen för hobbyverksamhet sedan pilotsäsongen (våren 2021). För verksamheten ansvarar i Vanda serviceområdet för livslångt lärande vid verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd. Ansvarig för verksamheten Aktiva Vanda och dess utveckling är ett team bestående av tre personer, varav en är en ordinarie projektkoordinator (verksamhetsansvarig expert) och två projektkoordinatorer har tidsbundna anställningar. Verksamhetens årsbudget har varit strax

under en miljon euro per år, varav största delen (70 procent år 2024) fått som statsandelar.

Målgruppen för verksamheten Aktiva Vanda är alla barn och unga i grundskoleåldern i Vanda, vilket under läsåret 2024–2025 betyder ungefär 25 000 individer. Hobbyer erbjuds vid alla 47 skolor och 45 andra verksamhetsställen, varav elva är privata hobbylokaler.

Om verksamhetens volymer

Tabell: Aktiva Vanda, verksamhetsvolymer.

	2023–2024	2024–2025
Antal grupper	231	318 (+38 %)
Motion	84	101 (+20 %)
Kultur	50	103 (+106 %)
Övriga	68	79 (+16 %)
Krävande särskilt stöd	29	35 (+21 %)
Antal startplatser	3 262	4 525 (+39 %)
Grupper för högstadieelever	40	95 (+138 %)
Grupper för lågstadieelever	185	223 (+21 %)
Antal besök under året	46 000	Uppgift om antalet besök fås i slutet av läsåret

Jämförelsen omfattar de två senaste läsåren, eftersom antalet deltagare räknats på samma sätt under dessa läsår och de är därmed jämförbara. Under det innevarande läsåret (2024–2025) har antalet startplatser och hobbygrupper ökat.

Huvudprinciperna för verksamheten

Huvudprinciperna som styr verksamheten är delaktighet samt hörande av barnen och de unga, minskning av segregation och ensamhet samt öppenhet och jämlikhet.

Delaktighet

Bland eleverna i grundskolans årskurs 1–9 görs enkäter om hobbyönskemål och önskemålen tas i beaktande när hobbyverksamheten planeras. Våren 2024 besvarades enkäten av omkring 6 500 elever. Dessutom ges barn och unga möjlighet att delta i planeringen och genomförandet av innehållet i hobbyerna.

Minskning av segregation och ensamhet

I verksamheten viktas områden för positiv särbehandling och skolor där få elever har hobbyer. I planeringen försöker man ta mer hänsyn till önskemålen från de barn och unga som inte har hittat en hobby som de vill delta i. Man har ett nära samarbete med regionala aktörer och skolorna (ungdomsarbetet i skolorna och elevvården) för att framför allt nå de barn och unga som har sämre möjlighet att idka hobbyer. Hobbygruppernas handledare använder finska eller svenska och därmed bidrar verksamheten även till att utveckla språkkunskaperna hos deltagare med invandrarbakgrund. Trots vissa viktningar i verksamheten är hobbygrupperna avsedda för alla barn och unga, inte enbart dem som har störst behov av dem.

Öppenhet och jämlikhet

Verksamheten är aktiviteter med låg tröskel, inte tävlingsinriktade aktiviteter. Målet är långsiktigt deltagande under hela läsåret. Sedan hösten 2024 är ett bestämt antal platser reserverade för elever med särskilda behov. Dessa platser tilldelas behovsbaserat till elever som bland annat elevvården och ungdomsarbetet hänvisar till tjänsten. Hobbyer erbjuds även för följande grupper med behov av krävande särskilt stöd: eftermiddagsverksamheten inom undervisningen för elever med funktionsvariation, verkstadsverksamheten, den polikliniska undervisningen och Etappi-verksamheten.

Hobbyarrangörer, konkurrensutsättning och urvalskriterier

Tjänsterna för hobbyverksamheten skaffas i det dynamiska upphandlingssystemet. I det första skedet anmäler sig aktörerna till önskade innehållsområden och geografiska områden i upphandlingsregistret. De aktörer som väljs till registret kan lämna anbud till konkurrensutsättningar per delområde. Beställaren begär specificerade anbud på hobbyer inom delområdena. Delområdena är idrottshobbyer, konst- och kulturhobbyer, digitala hobbyer och övriga hobbyer samt hobbyer för deltagare med behov av krävande särskilt stöd. I fortsättningen kommer kvalitet och regional placering

att viktas i upphandlingskriterierna. Den regionala placeringen syns på så sätt att en aktör i fortsättningen kan anmäla sig som hobbyarrangör i alla storområden eller endast ett storområde. På så sätt har även mindre aktörer bättre möjligheter att delta i konkurrensutsättningen. Hobbyarrangörer är föreningar, klubbar och företag samt andra professionella aktörer. År 2024–2025 hade staden avtal om tjänster med 62 aktörer.

Kvalitetsövervakning och anvisningar till aktörerna

Varje aktör ska utarbeta en preliminär plan för innehållen i de hobbyer som den erbjuder, men barns och ungas önskemål måste ändå kunna beaktas i verksamheten. Handedarna ska vara utbildade och ha erfarenhet av handledning av barn och unga. Ansvaret för att genomföra hobbyerna ligger hos den enskilda aktör, vars anbud staden har valt, och Vanda stad ansvarar för att följa upp verksamheten. Hobbykoordinatorerna besöker olika hobbygrupper under säsongen. Om det upptäcks kvalitetsavvikelser i verksamheten och verksamheten inte motsvarar kriterierna i anbudsförfrågan, ingriper man i saken omgående och vid behov reklamerar saken. Med aktörerna förs en aktiv dialog under hela hobbyssäsongen. För aktörerna har det även tagits fram en guide med konkreta anvisningar om hur man sätter upp reglerna i hobbygruppen och agerar i utmanande situationer och vid frånvaro. Hobbyaktörerna deltar enligt avtalet på koordineringsteamets informationsmöten ungefär två gånger om året och från dem insamlas respons för utveckling av verksamheten två gånger om året.

Framgångar och utmaningar

Aktiva Vanda har arbetat för att utveckla hobbyverksamheten som erbjuds olika grupper med krävande behov (till exempel undervisningen för elever med funktionsvariation). Sedan början av läsåret 2024–2025 har verksamheten även kunnat utvidgas till andra smågrupper med behov av krävande särskilt stöd. Informationsinsamlingen för att ta vara på barns och ungas hobbyönskemål har ständigt utvecklats och man har blivit allt bättre på att tillgodose önskemålen i ordnandet av hobbyerna. Aktiva Vanda är ett agilt verksamhetssätt som ger möjlighet att erbjuda ett omfattande utbud av olika hobbyer. Verksamheten har kunnat utvidgas utan att utöka årsbudgeten särskilt mycket.

Utmaningen i verksamheten är tidsbundenheten, då endast en av tre medarbetare i teamet har en ordinarie anställning. Också tidsplanerna är en utmaning, eftersom den årliga finansieringsansökan, hobbybeställningarna via konkurrensutsättningen och skolornas årsplanering är överlappande. Helheten av hobbyer står inte färdig för rän i augusti och familjerna kan informeras om hobbyerna först när läsåret redan har börjat. Därför blir anmälningstiden till hobbyerna ofta mycket kort och lokalbokningarna måste göras med kort varsel. För att verksamheten ska lyckas måste alla instanser vara engagerade i den gemensamma verksamhetsmodellen. Annars blir programmet för splittrat, vilket gör att barns och ungas möjligheter att delta i hobbyer på lika villkor försämras.

Utveckling av verksamheten

Verksamheten utvecklas baserat på enkätundersökningar, respons och forskningsrön. Utöver enkätundersökningar bland deltagare och hobbyarrangörer utnyttjas till exempel informationen från enkäten Hälsa i skolan. Också det uppsökande arbetet och skolornas och elevvårdens aktiva arbete bidrar till att identifiera i synnerhet de barn och unga som särskilt skulle gagnas av att ha en hobby.

Utvecklingsområden i fortsättningen är särskilt kommunikationen samt att öka kännedomen om platser som tilldelas behovsbaserat och förståelsen om regionala förhållanden. Kommunikationskanalen är skolornas Wilma-system och kommunikationen utvecklas i samarbete med den grundläggande utbildningen. Avsikten är att utöka och förtydliga kommunikationen om hobbymöjligheterna för att på så sätt förbättra utnyttjandet av hobbymöjligheterna inom Aktiva Vanda. Likaså strävar man efter att öka det regionala samarbetet med lokala aktörer och tillgodose de särskilda behoven i olika områden. Genom att beakta områdenas demografiska och socioekonomiska särdrag kan hobbyverksamheten riktas in effektivare och stödet till utsatta barn och unga kan bli ännu bättre.

Slutsatser:

Enligt utredningen som gjordes under läsåret 2024–2025 ökar de kostnadsfria hobbygrupperna i Aktiva Vanda-verksamheten, som bygger på Finlandsmodellen för hobbyer, välbefinnandet och känslan av samhörighet hos de flesta deltagarna. För många barn var hobbygrupperna också platser som är fria från mobbning, diskriminering och rasism.

Under läsåret 2024–2025 erbjöd Aktiva Vanda över 4 000 startplatser i olika hobbygrupper för grundskoleelever. Verksamheten är gratis och öppen för alla barn och unga i grundskoleåldern, med sedan hösten 2024 har ett litet antal platser kvoterats för elever med särskilda stödbehov. Man samarbetar med regionala aktörer och skolorna för att framför allt nå de barn och unga som har de sämsta möjligheterna att idka hobbyer. När hobbygrupperna planeras tas hänsyn till barns och ungas önskemål. Dessa kartläggs med årliga enkäter där man samtidigt utreder barns och ungas vilja och möjligheter att ha hobbyer. I verksamheten betonas barns och ungas delaktighet och de får delta i planeringen av hobbyverksamheten även när verksamheten redan är i gång.

Verksamheten inom Aktiva Vanda utvecklas utifrån enkätundersökningar, respons och forskningsrön. Utöver enkätundersökningar bland deltagare och hobbyarrangörer utnyttjas till exempel informationen från enkäten Hälsa i skolan. Också det uppsökande arbetet och skolornas och elevvårdens aktiva arbete bidrar till att identifiera de barn som särskilt skulle gagnas av att ha en hobby. Som utvecklingsområden har man identifierat kommunikationen samt att öka kännedomen om platser som tilldelas behovsbaserat och förståelsen om regionala förhållanden. Kommunikationen utvecklas tillsammans med den grundläggande utbildningen och avsikten är att öka och förtydliga kommunikationen. Man strävar efter att öka det regionala samarbetet med lokala aktörer och tillgodose de särskilda behoven i olika områden. Konkurrensutsättningen av hobbyverksamheten, beställningarna och den årliga finansieringsansökan överlappar i viss utsträckning med skolornas årsplanering. Således har man endast en för kort tid på sig att till exempel boka lokaler, informera om hobbygrupperna och anmäla sig till hobbyer.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden uppmantrar till att fortsätta att utveckla verksamheten utifrån responsen som fått och erfarenheterna hittills. I fortsättningen lönar det sig att satsa i synnerhet på att utveckla kommunikationen och utnyttja olika slags nya kommunikationsmöjligheter, för att kunna ännu bättre sprida informationen om de hobbymöjligheter som erbjuds bland målgrupperna. Ett nära samarbete mellan stadens egna aktörer och deras engagemang i verksamhetsmodellen är förutsättningen för att verksamheten ska lyckas.

5.2 Skolan i rörelse

Projektet Skolan i rörelse har ingått i regeringsprogrammet sedan 2009 och det inleddes med ett pilotprojekt i 21 kommuner under 2010–2012. Ursprungligen var målet för Skolan i rörelse att förankra motionsrekommendationen för barn i skolåldern i alla grundskolor i Finland.

Verksamheten i projektet Skolan i rörelse inleddes i Vanda redan 2010 i form av ett samarbetsprojekt mellan idrottstjänsterna och de grundläggande utbildningen. Verksamheten är etablerad och organiseras av två motionskoordinatorer. Målet är ett främja en rörlig och aktiv verksamhetskultur i den grundläggande utbildningen samt att stöda personalens kunnande och arbetshälsa. Skolan i rörelse erbjuder alla kommunala grundskolor som deltar i verksamheten nya utbildningar och verkstäder varje år samt motionskampanjer och -evenemang. Skolorna har också möjlighet att låna redskap kostnadsfritt för 1–2 veckor åt gången, som de kan använda för att göra undervisningen eller rastverksamheten mångsidigare.

Genom Skolan i rörelse fick man hösten 2024 kontakt med nästan 90 procent av grundskolorna. Under läsåret 2023–2024 deltog i verksamheten ungefär 6 000 elever och 293 lärare. Man har också lyckats öka engagerandet av olika målgrupper. Utvecklingsområden är fortsättningsvis förbättring av verksamhetens tillgänglighet och informationen om verksamheten. Utmaningar är målgruppens storlek (ungefär 24 000 grundskoleelever), tiden som lärarna har till sitt förfogande, som begränsar lärarnas möjligheter att delta i verksamheten inom Skolan i rörelse, och att det endast finns två motionskoordinatorer. I verksamheten försöker man framöver även bidra till genomförandet av målen för Vandas rörlighetsprogram som godkändes 2024.



Bild: Kaisa Sunimento

Projektet Move your koulu

Vanda fick statsunderstöd för projektet Move your koulu som bedrivs under programmet Finland i rörelse och som kombinerar främjande av motionsfostran och utveckling av Move!-processerna. Move! är ett nationellt datainsamlings- och responssystem som används för att mäta den fysiska funktionsförmågan hos elever i årskurs 5 och 8 i den grundläggande utbildningen. Huvudsyftet är att uppmuntra till eget ansvarstagande för att upprätthålla den fysiska funktionsförmågan.

I Vanda deltar i projektet tio pilotskolor som erbjuder olika slags aktiviteter och rådgivning för elever i olika åldrar. Projektet Move your koulu omfattar tre delområden: SkolPT-verksamhet, ett utvecklingsprojekt för främjande av rastmotion och cykling samt sportkompisar.

SkolPT-verksamheten består av motions- och välbefinnanderådgivning med låg tröskel för högstadieelever. Till verksamheten har det anställts två personliga tränare. Målgruppen är i synnerhet unga som baserat på sin livssituation och sina levnadsvanor kan ha nytta av rådgivning. Verksamheten omfattar också prova på-verksamhet i olika grenar för att hitta en lämplig motionsform parallellt med arbetet för att engagera de unga via motionen. PT-coacherna har ett nära samarbete med personalen vid skolorna och de deltar i Move-mätningar och gymnastiklektioner.

I utvecklingsprojektet för främjande av rastmotion och cykling arbetar man tillsammans med eleverna till exempel kring idéer om hur skolgården kan användas för rastmotion, beställning av skolcyklar, olika slags utmaningar och tävlingar samt motionsteam som består av eleverna. Barnen och de unga engageras i planeringen av verksamheten via enkäter och motionsteamets möten. Motionsteamerna deltar också i genomförandet av verksamheten.

Sportkompisverksamheten är avsedd för lågstadielever. I projektet arbetar fyra motions- och hobbyexperter som projektanställda. Målet är att öka elevernas aktivitet under skoldagen och hänvisa elever till hobbyer. Verksamheten omfattar individuell handledning, verksamhet i smågrupper och samarbete med familjer. Verksamheten pågår under skoldagen, i skolans lokaler eller i skolans omedelbara närhet. Projektarbetarna i sportkompisverksamheten deltar också i att utveckla elevernas Move!-färdigheter och instruerar lärare i utförandet av Move!-mätningar.

Om framåtskridandet av delprojekten och utvecklingsområden inom Move your koulu

Samarbetet med skolorna har löpt smidigt i alla delprojekt. I SkolPT-verksamheten har man framför allt lyckats nå flickor med invandrabakgrund och nöjdheten med handledningen har varit hög (medelvärde 8,6/10). De elever som påbörjat handledningen har varit engagerade och slutfört perioden. I projektet för rastmotion och cykling har eleverna bidragit till utveckling av verksamheten med många egna idéer. I sportkompisverksamheten har i synnerhet flickor med invandrabakgrund aktivt deltagit i rastmotion.

I sportkompis- och SkolPT-verksamheten har målet att bättre nå vårdnadshavarna, framför allt vårdnadshavare med främmande modersmål, lyfts fram som ett utvecklingsområde.

Slutsatser:

Verksamheten Skolan i rörelse har funnits med i regeringsprogrammen redan länge och i Vanda har verksamhet inom ramen för Skolan i rörelse funnits sedan 2010. Verksamhetens mål är att främja en fysiskt aktiv verksamhetskultur och lärarnas arbetshälsa inom den grundläggande undervisningen. I verksamheten deltog under

läsåret 2023–2024 ungefär 93,5 procent av skolorna, 6 000 elever och närmare 300 lärare.

Läsåret 2024–2025 startades i Vanda ett utvecklingsprojekt i anslutning till den etablerade Skolan i rörelse-verksamheten: Move your koulu. I projektet har man vid tio pilotskolor testat olika sätt att främja grundskoleelevernas fysiska aktivitet. Projektet omfattar motionsrådgivning och -handledning (personliga tränare som anställts till projektet finns vid fyra pilotskolor), cyklingsfostran, idéarbete för rastmotion och sportkompisverksamhet. Projektarbetarna som anställts till projektet deltar dessutom i att utveckla elevernas Move!-färdigheter och instruerar lärare i utförandet av Move!-mätningar. I projektet försöker man också få med eleverna till planeringen och idéarbetet för verksamheten. Projektet främjar för egen del också målen för Vandas rörlighetsprogram som godkändes 2024.

Skolan i rörelse är etablerad verksamhet som täcker de flesta grundskolorna i Vanda. Tiden som lärarna har till sitt förfogande kan till viss del begränsa skolornas deltagande i Skolan i rörelse.

Målgruppen är stor (ungefär 24 000 elever), och därmed riktas utvecklingen till kommunikationen för att på så sätt bättre nå ut till målgruppen. I projektet Move your koulu som bedrivs i anslutning till verksamheten identifierades som utvecklingsområde att bättre nå i synnerhet vårdnadshavare med främmande modersmål.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden konstaterar att det är viktigt att främja grundskoleelevernas aktivitet och en fysiskt aktiv verksamhetskultur. Verksamheten Skolan i rörelse och det tillhörande delprojektet Move your koulu omfattar även element som stärker delaktighet och förebygger segregation, vilka ytterligare framhäver verksamhetens betydelse. Revisionsnämnden uppmuntrar till att fortsätta att utveckla verksamheten utifrån erfarenheterna och de utvecklingsbehov som identifierats.

5.3 Förebyggande av segregationen av bostadsområden med hjälp av MEK-programmet

Särpräglade bostadsområden är ett karakteristiskt och naturligt inslag i stadsutvecklingen. Ofta är det dessutom ofrånkomligt att det förekommer vissa välfärdsskillnader

mellan olika bostadsområden. Om skillnaderna emellertid blir för stora, kan man tala om regional separering, alltså segregation. Med segregation menas åtskillnad av befolkningsstrukturen i olika bostadsområden baserat på demografiska, socioekonomiska eller etniska faktorer. Segregationsutvecklingen syns i anhopning av välstånd respektive utsatthet till olika bostadsområden.

Den regionala segregationen har stärkts i huvudstadsregionen under flera årtionden. I Vanda har utvecklingen dock skett förhållandevis långsamt och situationen på hela stadens nivå har inte förändrats nämnvärt de senaste åren. Utsattheten har dock förstärkts kraftigt även i Vanda, särskilt i vissa stadsdelar. Kriserna, såsom coronan, inflationen och de höjda levnadskostnaderna samt recessionen, har försämrat välfärden särskilt hos barn, unga och unga vuxna samt barnfamiljer. Också segregationen mellan områden med höghus och egnahemshus har förstärkts. Planeringen av nya bostadsområden och storleken på bostäderna har betydelse för människornas boendemöjligheter. Genom reglering av bostädernas storlek kan man påverka segregationsutvecklingen och i Vanda har denna reglering ändrats. I Vanda har sedan 2021 den relativa andelen ettor minskat och den genomsnittliga storleken på bostäderna ökat. Staden kan påverka segregationsutvecklingen i sitt område också till exempel genom detaljplaneringen, trafikarrangemangen och planeringen av servicenätet.

Målet är att bromsa segregationen av bostadsområden

Ett budgetmål för 2024 som fullmäktige har ställt är bromsande av segregationen av bostadsområdena. Målets utveckling mäts genom förverkligandet av åtgärderna enligt Handlingsprogrammet för positiv särbehandling (MEK). Enligt bokslutsrapporteringen genomfördes 81 procent av åtgärderna fullt ut och 19 procent delvis. Inom ramen för programmet har det bland annat uppstått nya idéer, utövats påverkan på stadens centrala processer och utvecklats samarbetsmodeller både inom staden och över organisationsgränserna. Att förebygga och bromsa segregationen är en omfattande helhet som förutsätter långsiktigt arbete samt uppföljning under en längre tid.

Genomförande av handlingsprogrammet för positiv särbehandling (MEK) 2023–2025

MEK-programmet är ett program på stadsnivå som tar starkt stöd av stadens strategi, i synnerhet de teman som rör förebyggande av ojämlikhet och blomstrande

stadscentrum. Målet för programmet som omfattar hela staden är att minska välfärdsskillnaderna mellan invånare och bostadsområden. För genomförandet av programmet har det sammanlagt reserverats två miljoner euro per år, alltså sex miljoner euro för hela programperioden.

I valet av MEK-områden fästes uppmärksamhet vid fyra kriterier: inkomstnivå, sysselsättningen, utbildningen och språket. Baserat på de utvalda kriterierna stack stadsdelarna Havukoski, Västerkulla, Håkansböle och Mikkola i östra Vanda ut tydligt. Enligt stadsstyrelsen borde man i valet av områden inte enbart titta på östra Vanda. Faktorer som talar för att även inkludera Myrbacka är områdets stora invånarantal och roll som centrum för storområdet. På dessa grunder riktas åtgärderna under MEK-programperioden i synnerhet till dessa fem stadsdelar (Havukoski, Västerkulla, Håkansböle, Mikkola och Myrbacka). Oavsett de primära regionala viktningarna avgränsas programmet inte enbart till dessa stadsdelar, utan åtgärder kan även riktas till andra områden där segregation observeras. MEK-programmet består av fyra spetsteman, vars mål beskrivs kort nedan. Mer information om programmets teman och projekten kring dessa finns på www.vantaa.fi/MEK.

Effektivitet genom kunskapsbaserad ledning

Syftet med det första spetstemat är att skapa bättre ramar för kunskapsbaserad ledning, undersökning av effektiviteten samt behovsbaserad finansiering. I temat främjas principerna för kontinuerlig utveckling, systematiskt arbete och samarbete med verksamhetsområdena och stadens samarbetspartner.

Investeringsstrategi med barn i fokus

Det andra spetstemat syftar till att förstärka barns och ungas etablering i skolan och samhället och att motverka ojämlikheter i utbildning bland annat med hjälp av idrottslag i skolorna, skolungdomsarbetet, projektet Nuorisotyö raiteilla (ungdomsarbete på spåret) och Tempo-orkesterverksamheten. I temat startas pilotprojekt med nya slags musikfostran i daghem och vardagsrum för föräldrarna i skolorna.

Välfärd genom utbildning, sysselsättning och hälsa

I det tredje spetstemat stärks utbildning och sysselsättning samt etablering i samhället i synnerhet för invånare med invandrarbakgrund exempelvis genom projektet

Föräldrarna med i skolan och arbetslivet och undervisning i finska. Sunda levnadsvanor och invånarnas känsla av gemenskap och samhörighet stärks med hjälp av idrottslag i skolorna och näridrottsgrupper, vars verksamhet bygger på kamrathandledarverksamheten i stadsdelarna.

Blomstrande stadscentrum

I det fjärde spetstemat är målet att göra förorterna till levande, mångsidiga mötesplatser för gemenskap. Bostadsområdena utvecklas med hjälp av en gemenskapsutvecklarmodell, där huvudtanken är att stärka och föra samman invånare och grupper i områdena och att förbättra samarbetet mellan regionala aktörer. Socialt hållbar områdesutveckling görs genom kunskapsbaserad mark- och bostadspolitik, utvecklingsplaner för centrumområden, storområdenas kommunikationsvarumärken, arbete i en segregationsarbetsgrupp och genom säkerhetssamarbete.

MEK-programmets administration

Fram till utgången av 2024 låg ansvaret för att samordna MEK-programmet hos verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd, där man reserverat 1–1,5 årsverken för administrationen av programhelheten. Ansvaret för att genomföra åtgärderna har fördelats till flera olika funktioner inom staden och i ledningsgruppen för programmet sitter representanter för alla verksamhetsområden. Programmets årsbudget är två miljoner euro, och budgeten för hela programperioden är sammanlagt sex miljoner euro. Enligt redogörelsen som fått är resurserna som tilldelats programmet inte tillräckliga i förhållande till målets omfattning. Bindandet av årsbudgeten till projekt som valts ut i förväg och bristande flexibilitet i planerna under året kan dessutom leda till att de idéer som skulle ha störst effekt inte kan genomföras.

Man försöker följa upp programmets verkningsfullhet via projekten genom att ta fram olika mätare, såsom förändringen i deltagarnas välbefinnande, att deltagarna hittar sysselsättning eller går vidare på andra sätt. Att projekten är kortvariga gör det emellertid svårt att uppnå verkliga effekter.

Utvecklingen av ledningssystemet för segregationshelheten tog ett steg framåt när beredningen av det tvååriga handlingsprogrammet för förebyggande av segregation

inleddes i årsskiftet 2025. Målet är att påverka segregationsutvecklingen på ett övergripande sätt och att samla de separata programmen kring detta tema till en helhet. Programmet kommer att genomföras på hela stadens nivå och det byggs tillsammans med bland annat välfärdsområdet, polisen samt organisationer och andra aktörer i området. I samband med detta gick ansvaret för samordningen över till verksamhetsområdet för koncernledning och livskraft och samordningen fick utökade personalresurser. Från och med början av 2025 ansvarar ett team bestående av tre personer för programarbetet och dessutom har man tillgång till några experter. Även sättet att budgetera programmet granskas på nytt för att öka flexibiliteten i genomförandet av projekt.

Framgångar och utmaningar i programmet

MEK-programmet har lyckats utöka de tväradministrativa arbetssätten i arbetet mot segregation. Inom ramen för programmet har man kunnat testa nya, innovativa handlingssätt, som sedermera införlivats i eller kommer att införlivas i den etablerade verksamheten. Utmaningen i arbetet inom MEK har varit att projekten som genomförts inom ramen för programmet har varit just projektartade. För att få genomslag krävs ett långsiktigare arbetssätt. Åtgärderna under programperioden har dessutom utgått från administrationen, snarare än att basera sig på områdesspecifika behov.

Slutsatser:

Målet för MEK-programmet som omfattar hela staden är att minska välfärdsskillnaderna mellan invånare och bostadsområden. I valet av MEK-områden fästes uppmärksamhet vid fyra kriterier: inkomstnivån, sysselsättningen, utbildningen och språket. Baserat på de utvalda kriterierna stack stadsdelarna Havukoski, Västerkulla, Håkansböle och Mikkola i östra Vanda ut tydligt. Stadsstyrelsen lade till Myrbacka i målområdena på grund av områdets stora invånarantal och roll som centrum för storområdet. Oavsett de primära regionala viktningarna avgränsas programmet inte enbart till dessa stadsdelar, utan åtgärder kan även riktas till andra områden där segregation observeras.

För genomförandet av MEK-programmet har det reserverats två miljoner euro per år, alltså sex miljoner euro för hela programperioden. Samordningsansvaret för programmet låg fram till utgången av 2024 hos verksamhetsområdet för stadskultur och

välfärd. Ansvaret för att genomföra åtgärderna enligt programmet har spridits till flera olika funktioner inom staden.

MEK-programmet har lyckats utöka de tväradministrativa arbetssätten i arbetet mot segregation. Inom ramen för programmet har man kunnat testa nya, innovativa handlingsätt, som sedermera införlivats i eller kommer att införlivas i den etablerade verksamheten. Utmaningen har varit att projekten som genomförts inom ramen för MEK-programmet har varit just projektartade. För att få genomslag krävs ett långsiktigare arbetssätt och å andra sidan mer flexibilitet i användningen av årsbudgeten.

I årsskiftet 2025 startade ett tvåårigt handlingsprogram för förebyggande av segregation, där målet är att påverka segregationsutvecklingen på ett övergripande sätt och att samla de separata programmen till en helhet. Programmet genomförs på hela stadens nivå och byggs tillsammans med bland annat välfärdsområdet, polisen samt organisationer och andra aktörer i området. I samband med detta gick ansvaret för samordningen över till verksamhetsområdet för koncernledning och livskraft och samordningen fick utökade personalresurser.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden konstaterar att MEK-programmet är en del av helheten för förebyggande av områdenas segregationsutveckling. Åtgärderna i programmet har gått framåt tack vare verksamhetsområdenas goda samarbete. Det är oroande att segregationen av områdena fortsätter, trots arbetet som gjorts. Revisionsnämnden ser det som positivt att man just nu arbetar med att ta fram ett övergripande handlingsprogram för förebyggande av segregation som omfattar hela staden. Det nya handlingsprogrammet samlar samman alla separata program och bearbetas tillsammans med olika aktörer.

5.4 Vanda stads förebyggande rusmedelsarbete

Alkohol, droger, tobaks- och nikotinprodukter samt penningspel orsakar många slags skador inte bara för användaren, utan även för hans närstående, andra personer och hela samhället. Med förebyggande rusmedelsarbete avses verksamhet som syftar till att minska användningen av rusmedel och till att begränsa de hälsorelaterade, sociala och samhällsrelaterade skador som användningen av rusmedel orsakar. Enligt

lag ska det förebyggande rusmedelsarbetet grundas på uppföljning av rusmedelsanvändningen och därmed relaterade skador, tillgänglig vetenskaplig evidens och på god praxis. Ett högkvalitativt kunskapsunderlag skapas genom att kombinera forskningsrön, uppgifter i register, statistik samt kundernas kunskaper och erfarenhetskunskap.

Även efter välfärdsområdesreformen ansvarar kommunerna för att främja det förebyggande rusmedelsarbetet inom olika tjänster, till exempel i småbarnspedagogiken, vid skolorna och läroanstalterna samt inom ungdomsarbetet, sysselsättnings- och integrationstjänsterna och samhällsplaneringen. Skolor och läroanstalter är centrala aktörer i det förebyggande rusmedelsarbetet, eftersom de möter varje barn och varje ung i ett skede som har stor betydelse för individens utveckling. Skolorna och läroanstalterna når också vårdnadshavarna.

Välfärdsområdena stöder kommunerna i genomförandet och utvecklingen av det förebyggande rusmedelsarbetet. De har dessutom egna ansvarsuppgifter inom det förebyggande rusmedelsarbetet i social- och hälsovårdstjänsterna. I Vanda och Kervo välfärdsområde finns en enhet för förebyggande rusmedelsarbete som ingår i missbrukar- och mentalvårdstjänsterna.

Det nationella rusmedelsarbetet leds av social- och hälsovårdsministeriet samt utvecklas och styrs av Institutet för hälsa och välfärd. Regionförvaltningsverken stöder kommunerna och välfärdsområdena i sitt område i genomförandet och utvecklingen av det förebyggande rusmedelsarbetet. Lokala aktörer vid sidan av kommunerna och välfärdsområdena är polisen, alkoholinspektörerna och miljö- och hälsoskyddets inspektörer, lokala näringar, organisationer, församlingar och religiösa samfund samt medier och invånare. Alla kan göra sitt för att stötta det förebyggande rusmedelsarbetet.

Allokeringen av resurser till och kompetensutvecklingen inom det förebyggande rusmedelsarbetet i Vanda

Före välfärdsområdesreformen ansvarade stadens verksamhetsområde för social- och hälsovård för det förebyggande rusmedelsarbetet. Efter reformen, sedan 2023, har verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd haft ansvaret för koordinering av

det förebyggande rusmedelsarbetet på stadsnivå. Åren 2023 och 2024 hade man ingen separat personresurs för det förebyggande rusmedelsarbetet. Arbetet har skötts parallellt med det övriga arbetet för främjande av hälsa och välfärd. Enligt redogörelsen som fåtts har man inom ramen för de befintliga resurserna inte alltid kunnat utföra det förebyggande rusmedelsarbetet långsiktigt och systematiskt. Förebyggande rusmedelsarbete har dock gjorts oavbrutet på gräsrotsnivå inom tjänsterna, bland annat vid ungdoms- och gemenskapstjänsterna och vid tjänsterna inom verksamhetsområdet för fostran och lärande. Enligt uppgift som fåtts kommer resursen år 2025 att utökas med en person.

Stadens medarbetare har möjlighet att utveckla sin kompetens genom att delta i ett rusmedelsforum som välfärdsområdet ordnar årligen. På rusmedelsforumet behandlas aktuella teman om mentalt välbefinnande och rusmedel. För stadens personal ordnas dessutom vid behov utbildning om förebyggande rusmedelsarbete.

Samarbete och kontaktytor

Kommunen och välfärdsområdet har många gemensamma uppgifter och ansvarsområden, till exempel att följa upp rusmedelsförhållandena i regionen och informera om detta samt att öka kunskaperna om ämnet. I kommunen avser detta framför allt bildnings-, idrotts- och ungdomstjänsterna samt näringsverksamheten. Kommunen och välfärdsområdet bör samarbeta för att samordna åtgärderna och åtgärderna bör samordnas med de insatser som bedrivs av polisen och andra myndigheter, näringslivet och i synnerhet allmännyttiga organisationer som deltar i det förebyggande rusmedelsarbetet. Hittills har stadens resurser inte gett möjlighet till ett omfattande samarbete med andra aktörer. Situationen förutspås förbättras tack vare resursökningen 2025.

Välfärdsområdet är ännu en relativt ny aktör och dess interna organisering tar sin tid. Under 2024 har man diskuterat arbetsfördelningen mellan staden och välfärdsområdet och bättre fått i gång samarbetet mellan bland annat elevvården och verksamhetsområdet för fostran och lärande. En del frågor kring arbetsfördelningen, allokeringen av resurser och finansieringen har lyckats lösas, medan andra ännu kräver arbete. I huvudsak har saker kunnat avtalas utan att man upplevt att det finns ett behov av att ingå avtal om kontaktytor. Barns och ungas användning av rusmedel förändras

snabbt och därför anser staden att den arbetstid som välfärdsområdet lägger på det förebyggande rusmedelsarbetet borde i en större utsträckning riktas till arbete som görs direkt i elevgrupperna. För detta arbete behövs välfärdsområdets och stadens gemensamma insatser. En speciellt viktig målgrupp är de elever som befinner sig i övergången mellan låg- och högstadiet. Trots resursbristen och avsaknaden av avtal om kontaktytor löper samarbetet med välfärdsområdet i huvudsak väl.

Aktörer i den tredje sektorn är viktiga samarbetspartner för den grundläggande utbildningen i rusmedelsfostran. Organisationerna har kunskande och verksamhetsmodeller för att genomföra en mångsidig rusmedelsfostran och stötta personalen vid skolorna. Staden tryggar för egen del verksamhetsförutsättningarna för den tredje sektorn genom understöd för verksamheten. Staden beviljar inte några understöd för tjänster som omfattas av Vanda stads avtal om köpta tjänster. Staden kan med andra ord inte samtidigt både bistå en aktör med understöd och köpa en tjänst av samma aktör.

Uppföljning av rusmedelsförhållandena

I Vanda följer man upp rusmedelsfrågor i de årliga välfärdsöversikterna, där man bland annat rapporterar om indikatorer för rusmedelsanvändningen. Det förebyggande rusmedelsarbetets teman ingår också i arbetet med välfärdsplanen. I planen behandlas barn, unga, barnfamiljer, personer i arbetsför ålder, unga vuxna och äldre för sig, och rusmedelsfrågor granskas separat ur perspektivet för respektive grupp.

Information om rusmedelssituationen i regionen fås från den årliga rusmedelsenkäten som välfärdsområdet låter genomföra. Informationsutbyte om aktuella rusmedelsfenomen sker också i Vanda och Kervo städernas och välfärdsområdets gemensamma arbetsgrupp för förebyggande rusmedelsarbete. Om rusmedelsförhållandena i staden finns lösryckta observationer, statistik och andra uppgifter, men informationen är än så länge utspridd. I organisationernas gemensamma arbetsgrupp för förebyggande rusmedelsarbete har tiden mest gått åt till att diskutera arbetsfördelningen. I fortsättningen bör ledning genom kunskap mellan städerna och välfärdsområdet intensifieras.

Information

Vandas välfärdsöversikter rapporterar årligen om situationen för de viktigaste rusmedelsindikatorerna. Dessutom publiceras information om aktuella teman inom det förebyggande rusmedelsarbetet på Vandas kanaler på sociala medier. Undervisningens informationssystem Wilma används för informationsförmedling mellan hemmen och skolorna. Via systemet informeras bland annat om kommande informationsmöten och aktuella rusmedelsfenomen. Exempelvis skickades våren 2024 via Wilma ett meddelande till vårdnadshavarna till alla elever i årskurs 5–9 med information om aktuella fenomen inom rusmedelsbruket, hur rusmedel syns i skolornas vardag samt om hur vårdnadshavare kan identifiera och ingripa i ungdomarnas experimenterande med och användning av rusmedel. Vårdnadshavarna informerades också om ett digitalt föräldramöte med information om e-cigarettor och riskerna med användningen av dem.

Välfärdsområdet ordnade våren 2024 öppna informationskampanjer för vårdnadshavarna till studerande på andra stadiet. Elevvården har också riktat in information till de studerande på andra stadiet. I verksamhetsområdet för fostran och lärande har man identifierat ett behov av regionala föräldramöten och informationsmöten. Utmaningen vad gäller information är att nå vårdnadshavarna, inklusive olika språk- och kulturgrupper. Det finns ett tydligt behov av flerspråkig information och diskussion inom det förebyggande rusmedelsarbetet.

Invånarnas delaktighet

Enligt lag ska kommunen och välfärdsområdet främja invånarnas möjligheter att delta och påverka. Hittills har insatserna för att delaktiggöra invånarna i planeringen av det förebyggande rusmedelsarbetet varit ringa. Unga har dock hörts som experter i Vanda och Kervo städers samt välfärdsområdets gemensamma planeringsmöte för rusmedelsfostran. År 2025 torde det finnas möjlighet att utveckla invånarnas delaktighet i och med den nya personalresursen.

Slutsatser:

Det förebyggande rusmedelsarbetet är en omfattande helhet i vilken flera aktörer deltar ur sina egna utgångspunkter. Att samordna det arbete som utförs av olika aktörer

och koordinera helheten är en utmanande uppgift som kräver tillräckliga resurser. Det är också viktigt att trygga verksamhetsförutsättningarna för den tredje sektorn.

Under 2023 och 2024 har det funnits resursbrist inom det förebyggande rusmedelsarbetet i Vanda och uppgiften har skötts parallellt med det övriga arbetet för främjande av hälsa och välfärd. Koordineringen av stadens förebyggande rusmedelsarbete som helhet har varit bristfällig och åtminstone för någon utveckling av arbetet verkar det inte ha funnits realistiska möjligheter. Förebyggande rusmedelsarbete har dock gjorts oavbrutet på gräsrotsnivå inom tjänsterna, bland annat vid ungdoms- och gemenskapstjänsterna och vid tjänsterna inom verksamhetsområdet för fostran och lärande. År 2025 fås till det förebyggande rusmedelsarbetet en separat resurs på en person. I och med detta kan man förhoppningsvis börja utveckla den helhet som det förebyggande rusmedelsarbetet bildar i Vanda och öka invånarnas möjligheter att delta och påverka.

Välfärdsområdet är ännu en relativt ny aktör och där har mycket arbetstid gått åt också till den interna organiseringen. Samarbetet med välfärdsområdet fungerar i huvudsak väl. Vissa frågor som rör arbetsfördelningen, allokeringen av resurser och finansieringen återstår dock ännu att lösa.

Om rusmedelsförhållandena i staden finns lösryckta observationer, statistik och andra uppgifter, men informationen är än så länge utspridd. Enligt Vanda stad bör ledning genom kunskap mellan städerna och välfärdsområdet intensifieras.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden konstaterar att stadens förebyggande rusmedelsarbete har lidit av resursbrist efter välfärdsområdesreformen. Uppgiften har skötts parallellt med det övriga arbetet för främjande av hälsa och välfärd och på två år har det inte funnits möjlighet att systematiskt utveckla stadens förebyggande rusmedelsarbete. Resursbristen konstaterades redan i utvärderingsberättelsen för 2023, där revisionsnämnden bedömde arbetet i kontaktytan med välfärdsområdet. Förhoppningsvis leder den resursökning som planerats till 2025 till en förbättring av situationen. Revisionsnämnden betonar fortsättningsvis vikten av att trygga tillräckliga resurser för det förebyggande rusmedelsarbetet.

6 STADSMILJÖN

6.1 Kollektivtrafiken i Vanda

Mål 2024

Vanda stads strategiska mål för kollektivtrafiken 2024 var att öka kollektivtrafikens passagerarmängder till 135 000 påstigningar vardag. Utfallet var 146 000 påstigningar vardag, vilket innebär att målet överskreds. Passagerarmängden överskred 2019 års nivå med ungefär sex procent. Ett annat mål, som också delvis berör kollektivtrafiken, var att minska växthusgasutsläppen. För trafikens del var målet en utsläppsminskning på 25 procent åren 2020–2023. Trots att utsläppen från trafiken minskade med 11 procent under perioden, uppnåddes inte målnivån.

Ordnandet av kollektivtrafiken och samarbetet med HRT

För planeringen och ordnandet av samt passagerarinformation om kollektivtrafiken ansvarar samkommunen Helsingforsregionens trafik HRT i enlighet med grundavtalet. Vanda stad är en av medlemskommunerna i HRT. Vanda deltar i HRT:s beslutsprocesser via sina representanter som utsetts till samkommunens beslutsorgan (bodelagsstämma och styrelse) och ger årligen ett utlåtande om HRT:s verksamhets- och ekonomiplan. De viktigaste kollektivtrafikplanerna upprättas i ett samarbete mellan HRT och staden eller så ges staden möjlighet att kommentera dem. HRT och staden samarbetar varje vecka kring frågor som rör kollektivtrafikens infrastruktur och planeringen av kollektivtrafikslinjerna.

Staden sköter planläggningen, planeringen, byggandet och underhållet av kollektivtrafikens ruttgator, hållplatser, bussterminaler och vändplatser. Inom staden hör kollektivtrafiksfrågorna till stadsmiljöns verksamhetsområde och där till serviceområdet Gator och parker, under vilken också enheten för kollektivtrafik är verksam.



Bild: Ilari Lehtinen, Dickusby station

Kollektivtrafikens servicenivå

Vid bestämning av kollektivtrafikens servicenivå utnyttjas principerna enligt HRT:s planeringsanvisning för kollektivtrafiken (2016). Planeringsanvisningen för kollektivtrafiken fastställer miniminivån för tillgänglighet. Planeringsanvisningen är redan över nio år gammal och Vanda har föreslagit uppdatering av den. Uppdateringsarbetet torde inledas under 2025

Kollektivtrafikens avgifter och det ekonomiska utfallet 2024

Samkommunen finansierar sina verksamhetskostnader med biljettintäkterna, tariffstöden som kommunerna betalar, statliga understöd och andra intäkter. Kommunerna betalar till samkommunen tariffstöd (kommunandel) för den del av kostnaderna

som avgifterna som tas ut för skötseln av uppgiften och de övriga intäkterna inte täcker. Tariffstöden täcker mellanskillnaden mellan de kostnader och intäkter som allokaterats till varje kommun. Samkommunen betalar ersättning för nyttjanderätten (infrastrukturersättning) för den infrastrukturegendom som medlemskommunerna använt för samkommunens användning genom separata avtal. Principerna för fördelning av intäkterna, kostnaderna och infrastrukturersättningen fastställs i HRT:s grundavtal.

HRT:s budget ändras ofta under året, i vissa fall även betydligt. Kalkylerna har ofta överbudgeterats försiktigt baserat på det föregående årets siffror, och till exempel för biljettintäkterna prognosticeras ingen betydande ökning. HRT:s verksamhetskostnader har ökat bland annat på grund av trafikeringsavtalens inflationsjusteringar, det vill säga indexjusteringar, och för att nyttjandeersättningen för kollektivtrafikinfrastrukturen som betalas till kommunerna har ökat. Enligt HRT:s bokslut var totalkostnaden för kollektivtrafiken i Vanda år 2024 ungefär 124,7 miljoner euro. Vandas biljettintäkter var ungefär 57,7 miljoner euro och avdragen från kommunandelen ungefär 0,8 miljoner euro. Vandas kommunandel efter avdrag av ackumulerat överskott uppgick till ungefär 66,2 miljoner euro. Subventionsgraden för kollektivtrafiken i Vanda år 2024 var 53 procent.

Utvecklingsområden inom kollektivtrafiken i Vanda 2024–2025

Inledandet av Vandaspårans byggfas förutsätter trafikarrangemang under byggtiden, exempelvis arrangemang som avser terminaler, linjenätet och gator. Man har som avsikt att uppdatera planeringsanvisningen för kollektivtrafiken och i Vanda avser man börja tillämpa information som HRT samlar in om kollektivtrafiken, till exempel information som fås från den fortlöpande mobilitetsundersökningen, information om kundnöjdhet, antalet påstigande resenärer och om att kollektivtrafiken blivit långsammare samt GPS-data. I Vandas trygghetsenkät upplevdes omgivningarna runt stationsområden som otrygga platser. Planeringen av åtgärder för förbättring av säkerheten inleds 2025.

Slutsatser:

Användningen av kollektivtrafiken i Vanda ökade år 2024. Antalet påstigningar var 146 000 påstigningar/vardag, vilket överskred Vanda stads strategiska mål (135 000 påstigningar/vardag).

Planeringen och ordnandet av samt passagerarinformation om kollektivtrafiken i Vanda sköts av samkommunen HRT. Staden betalar till HRT kommunandelar, ger årligen ett utlåtande om HRT:s verksamhets- och ekonomiplan samt deltar i samarbetet för planering av kollektivtrafiken. Staden sköter planläggningen, planeringen, byggandet och underhållet av kollektivtrafikens ruttgator, hållplatser, bussterminaler och vändplatser.

Vanda deltar i HRT:s beslutsprocesser via sina representanter som utsetts till samkommunens beslutsorgan (bolagsstämma och styrelse). HRT utarbetar sina viktigaste kollektivtrafikplaner i samarbete med medlemskommunerna eller ger dem möjlighet att kommentera planerna. HRT och staden samarbetar varje vecka kring frågor som rör kollektivtrafikens infrastruktur och planeringen av kollektivtrafikslinjerna.

HRT Samkommunen finansierar sina verksamhetskostnader med biljettintäkterna, tariffstöd som kommunerna betalar (kommunandel), statliga understöd och andra intäkter. Kommunandelar betalas för den del av kostnaderna som avgifterna som tas ut för skötseln av uppgiften och de övriga intäkterna inte täcker. Samkommunen betalar infrastrukturersättning för den infrastrukturegendom som medlemskommunerna anvisat för samkommunens användning genom separata avtal. Principerna för fördelning av intäkterna, kostnaderna och infrastrukturersättningen fastställs i HRT:s grundavtal. Enligt HRT:s bokslut var totalkostnaden för kollektivtrafiken i Vanda år 2024 ungefär 124,7 miljoner euro. Vandas kommunandel efter avdrag av ackumulerat överskott uppgick till ungefär 66,2 miljoner euro. Subventionsgraden för kollektivtrafiken i Vanda var 53 procent år 2024.

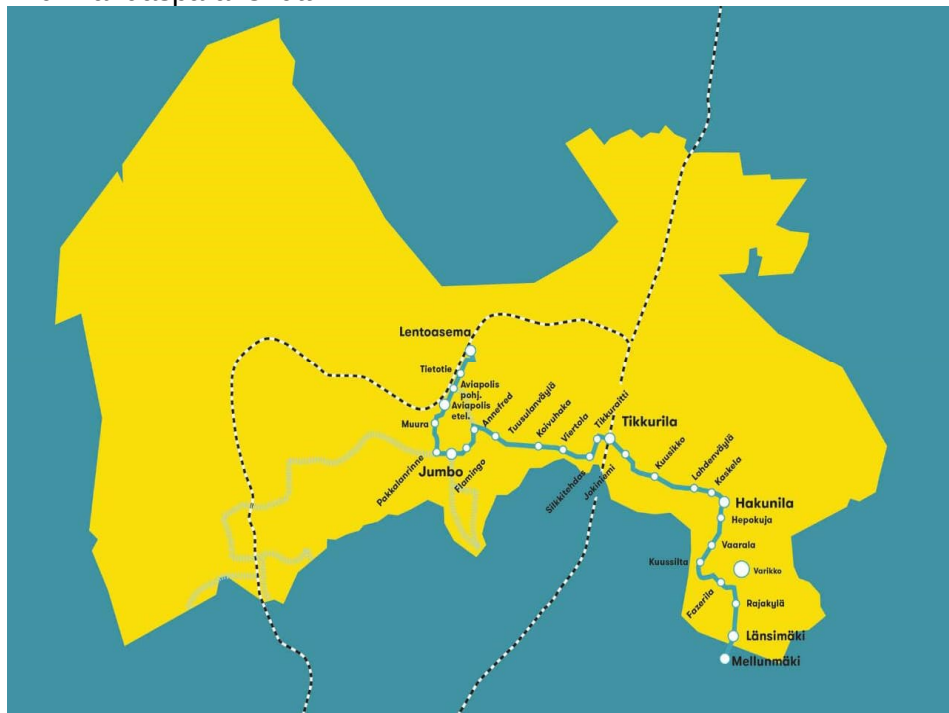
Betydande faktorer som kommer att påverka kollektivtrafiken i Vanda i fortsättningen är bland annat uppdateringen av kollektivtrafikens planeringsanvisning samt planeringen och genomförandet av de trafikarrangemang som krävs för Vandaspårans byggfas.

6.2 Vandasþáran

Vandaspårans rutt

Vandaspåran är en 19 kilometer lång tvärgående spårvägsförbindelse som börjar vid Mellungsbacka metrostation i Helsingfors och går via Håkansböle, Dickursby och Aviapolis till flygplatsen.

Bild: Vandaspårans rutt.



Planeringens framåtskridande, information och uppdatering av kostnadskalkylen

År 2018 färdigställdes den preliminära utredningsplanen för spårvägen, där man fastställde den preciserade linjedragningen för spårvägen och skissade upp antalet hållplatser och deras placering. Stadsfullmäktige godkände inledandet av den fortsatta planeringen av spårvägen 16.12.2019 baserat på utredningsplanen som blivit färdig samma år. Under planeringsfasen 2020–2024 utarbetades en dispositionsplan för spårvägen, detaljplaner för spårväggatorna och gatuplaner, i syfte att kunna presentera lösningarna till markägare och stadsbor som en helhet. I början av 2025 har 17 av sammanlagt 22 spårvägsplaner blivit godkända och 16 av dem har vunnit laga kraft. Alla planer har varit framlagda till påseende och målet är att de detaljplaneförslag som ännu inte är godkända ska kunna godkännas under början av 2025.

Stadsborna hördes aktivt genom växelverkan vid allmänna spårvägsinformationsmöten och under den tid då planutkastet presenterades och var framlagda. Spårvägen har en egen webbsida [Vandaspåran | Vanda](#), där man har sammanställt information från planerna för spårvägen, utredningar och olika slags material. Sidan uppdateras allteftersom projektet framskrider. För uppföljning av byggandet planeras ett kartbaserat system där vem som helst kan följa byggandets framåtskridande och tidsplanen.

Byggkostnads kalkylen för spårvägen uppdaterades i en kostnadsrapport som färdigställdes 12.3.2023. I denna beaktades höjningen av byggkostnaderna sedan 2019 och olika slags förändringar som skett i förhållande till utredningsplanen från 2019. I rapporten uppskattades att totalkostnaden för Vandaspåran blir 659 miljoner euro. Kostnaderna fördelas enligt följande: Helsingfors 15 miljoner, HRM 53 miljoner, Vanda 591 miljoner. I rapporten förväntades att Vanda får MBT-understöd från staten för genomförandet av projektet, som täcker 30 procent av kostnaderna, alltså ungefär 177 miljoner euro, varefter Vandas andel av kostnaderna är 414 miljoner euro.

Beslutsfattande

Vanda stadsfullmäktige godkände byggandet av Vandaspåran 22.5.2023. Villkor för godkännandet var att staten förbinder sig till 30 procent av kostnaderna, alltså ungefär 177 miljoner euro. Förhandlingarna om Helsingforsregionens MBT-avtal om markanvändning, boende och trafik avslutades 23.9.2024. Statens finansieringsandel till Vandaspåran som ingår i MBT-avtalet omfattade dels en direkt finansieringsandel om 144,1 miljoner euro, dels täckande av den återstående finansieringsandelen genom överlåtelse av statens markområden till Vanda. Vanda stadsfullmäktige godkände MBT-avtalet 21.10.2024 och avtalet undertecknades 13.12.2024.



Bild: Rambol, observationsbild på spårvägen

Stadens strategiska mål för spårvägen för 2024

Vanda stads strategiska mål för 2024 var att arbetet för att göra Vanda till en spårvagnsstad framskrider på ett heltäckande sätt i enlighet med de ramvillkor som stadsfullmäktige har godkänt. Mätaren för detta mål var valet av allianspartner till byggandet av spårvägsinfrastrukturen samt starten av grundberedningen av spårväggatorna.

Målet uppnåddes i fråga om alliansupphandlingen och stadsrumsnämnden fattade beslut om alliansernas serviceproducenter 4.9.2024. På grund av dröjsmålet med MBT-avtalet kunde alliansernas verksamhet inte inledas förrän sent under 2024, och då hade man inte längre förutsättningarna eller beredskapen för att inleda grundberedningsarbetena under 2024. Enligt planen ska förberedande arbeten inledas sommaren 2025, vilket framför allt avser arbeten med hjälpbron vid Dickursby bangård som kräver avbrott i tågtrafiken.

Alliansförfarandet

Vandaspårans byggande är fördelat mellan två allianser. Den ena alliansen ansvarar för spårvägsprojektets västra del på avsnittet Flygplatsen–Dickursby samt för tunneln

i Dickursby och den andra för projektets östra del på avsnittet Dickursby–Mellungsbacka. I ett alliansprojekt arbetar alla parter i alliansen i ett gemensamt projektkontor, där byggentreprenörerna har ett nära samarbete och funderar under hela projektet tillsammans med planerarna och beställaren på vilka lösningar som är bäst för projektet. Såväl tidsplanen för planeringen och byggandet som budgeten och andra projektmål bestäms i ett samarbete mellan de olika parterna.

Allianserna inledde utvecklingsfasen 23.10.2024. Utvecklingsfasen omfattar utveckling av planeringslösningarna och finjustering av planerna. Också beredningen av avtal och tillstånd pågår. Enligt tidsplanen för utvecklingsfasen ska man i september 2025 gå vidare till alliansens genomförandefas. Tidsplanen för byggstarten kommer ännu att preciseras under utvecklingsfasen. Fastställandet av startobjekten pågår just nu.

Tillsyn

Uppföljningen och övervakningen av byggandet kommer att preciseras under alliansernas utvecklingsfas, när planen för genomförandefasen utarbetas. För Vandas del är resurserna en projektledare och en byggledare. Huruvida Vanda skaffar ytterligare resurser till övervakningen kommer att preciseras under utvecklingsfasen.

Slutsatser:

Vandaspåran är en 19 kilometer lång tvärgående spårvägsförbindelse från Mellungsbacka metrostation i Helsingfors via Håkansböle, Dickursby och Aviapolis till flygplatsen. Stadsfullmäktige godkände inledandet av den fortsatta planeringen av spårvägen 16.12.2019 baserat på utredningsplanen som blivit färdig samma år. Under planeringsfasen utarbetades en dispositionsplan, detaljplaner för spårvägs gatorna och gatuplaner. I början av 2025 har 17 av sammanlagt 22 spårvägsplaner blivit godkända och 16 av dem har vunnit laga kraft. Målet är att de detaljplaneförslag som ännu inte är godkända ska kunna godkännas under början av 2025.

Beslut om byggande fattades av stadsfullmäktige 22.5.2023. Villkor för beslutet var att staten förbinder sig till 30 procent av kostnaderna, alltså ungefär 177 miljoner euro. Förhandlingarna om Helsingforsregionens MBT-avtal om markanvändning, boende och trafik avslutades 23.9.2024. Statens finansieringsandel till Vandaspåran

som ingår i MBT-avtalet omfattade dels en direkt finansieringsandel om 144,1 miljoner euro, dels täckande av den återstående finansieringsandelen genom överlåtelse av statens markområden till Vanda. MBT-avtalet undertecknades 13.12.2024.

Vandaspåran genomförs enligt en alliansmodell. Byggandet fördelas mellan två allianser, varav den ena ansvarar för spårvägsprojektets västra del på avsnittet Flygplatsen–Dickursby samt för tunneln i Dickursby och den andra för projektets östra del på avsnittet Dickursby–Mellungsbacka. I ett alliansprojekt har samtliga parter i alliansen ett nära samarbete under hela projektet. Allianserna inledde utvecklingsfasen som omfattade utveckling av planeringslösningarna och finjustering av planerna 23.10.2024. Enligt tidsplanen för denna utvecklingsfas kommer man att i september 2025 gå vidare till alliansens genomförandefas (byggfas). Fastställandet av startobjekten pågår just nu. Spårvägen har en egen webbsida som uppdateras allteftersom projektet framskrider och där det finns information om planerna för spårvägen, utredningar och annat material i anslutning till spårvägen.

År 2024 var mätaren för det bindande målet för spårvägen valet av allianspartner till byggandet av spårvägsinfrastrukturen samt starten av grundberedningen av spårväggatorna. Grundberedningen kunde inte inledas enligt den tidsplan som var målet, då MBT-avtalet blev försenat.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden konstaterar att Vandaspåran är ett mycket viktigt projekt för Vanda, både ekonomiskt och trafikmässigt. Nämnden betonar att särskild uppmärksamhet bör fästas vid att projektets tidsplan och kostnadskalkyl håller. Tillräcklig information och en heltäckande riskhantering inom projektet måste säkerställas och det ska ses till att dessa rapporteras i tillräcklig utsträckning till stadsstyrelsen och stadsfullmäktige under projektets gång.

7 BEREDSKAP FÖR EXTREMA VÄDERFENOMEN

I den gemensamma utvärderingen mellan städerna i huvudstadsregionen utreddes städernas situation i fråga om anpassningen till och beredskapen för extrema väderfenomen, som är bland annat översvämningar, skyfall och stormar samt värmeböljor, torka och terrängbränder. Utvärderingen riktades till åtgärderna för anpassningen och beredskapen. Utvärderingen riktades framför allt till stadsmiljöns verksamhetsområde och i Helsingfors även till social- och hälsovårdens samt räddningsväsendets åtgärder för anpassning och beredskap. I övrigt lämnades social- och hälsovårdens samt räddningsväsendets tjänster utanför utvärderingen. Utanför utvärderingen lämnades också huvudstadsregionens kollektivtrafiksystém. Promemorian om utvärderingen, Sään ääri-ilmiöihin sopeutuminen ja varautuminen pääkaupunkiseudulla, publicerades 5.5.2025 ([länk till promemorian](#)).

Klimatförändringens effekter och extrema väderfenomen i huvudstadsregionen

Meteorologiska institutet har 2023, på uppdrag av samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster HRM, tagit fram en översikt för huvudstadsregionen, där man sammanställt information om klimatförändringens effekter baserat på de klimatmallar som används i FN:s mellanstatliga klimatpanel IPCC:s (The Intergovernmental Panel on Climate Change) sjätte utvärderingsrapport.

I sammandraget i denna översikt konstateras att klimatförändringen redan syns konkret i klimatet i huvudstadsregionen. Temperaturerna har stigit under alla årstider, men i synnerhet på vintern. Under vintermånaderna har också nederbörden ökat. Enligt prognos kommer vindförhållandena inte att förändras väsentligt. Enligt prognos kommer havsytan inte att stiga ännu före mitten av århundradet, eftersom landhöjningen till stor del tar ut den prognostiserade globala havsnivåhöjningen. Enligt utsläppsscenarioet på medelnivå kan däremot havsvattenståndet stiga, utöver vilket det även tillkommer havsöversvämningar till följd av vinterstormar. I huvudstadsregionen utgör i synnerhet översvämningar, skyfall och extremheta hot mot samhällets funktionsförmåga, invånarnas och miljöns välbefinnande samt integriteten hos byggnader, infrastruktur och egendom.

Sammanfattning av utvärderingens observationer

Klimatarbetet i städerna i huvudstadsregionen styrs av stadsstratregierna, i vilka man ställt upp mål för kolneutralitet eller utsläppsminskning. Städerna har tagit fram planer, färdplaner eller program som styr klimatarbetet. Uppföljningen i anslutning till klimatiförändringen har i huvudsak fokuserat på utsläppsminskning, i mindre utsträckning på anpassning eller beredskap. Helsingfors är en föregångare i expertarbetet kring extrema väderfenomen, men staden har ingen systematisk uppföljning av åtgärderna. Esbo har ett åtgärdsprogram för anpassning till klimatiförändringen, där man har fastställt ansvariga instanser och en målsättning för tidsplanerna för åtgärderna. Uppföljning görs årligen. Vandas anpassningsåtgärder har samlats till Färdplanen för resurskloket och ansvaren för dessa har tilldelats olika instanser och åtgärderna följs upp.

Esbo och Helsingfors har enheter på stadens nivå som ansvarar för att främja och styra klimatarbetet och i Vanda samordnas klimatarbetet på stadens nivå, men Vanda har ingen särskild enhet för främjandet av klimatarbetet. Städerna har olika arbetsgrupper med fokus på anpassning och beredskap, såsom dagvattenarbetsgruppen som övervakar och styr genomförandet av dagvattenprogrammet eller översvämningarbetsgruppen. HRM samordnar samarbetet mellan städerna i bland annat dagvattenfrågor. Det övriga samarbetet mellan städerna består i huvudsak av samarbete mellan experter kring klimatfrågor eller planeringen av markanvändningen i gränsområden, om behov för detta finns.

I utvärderingen steg framför allt grönstrukturernas betydelse i beredskapen för översvämningar och värmeböljor fram. Utmaningen för bevarandet av träd och växtlighet i de växande städerna är platsbristen. Detta gäller framför allt äldre planområden, till vilka det riktas kraftigt kompletterande byggande. Att skydda byggnadsbeståndet mot översvämningar i sin tur kräver åtgärder på både stadens egen och privatägd dagvatteninfrastruktur. Man måste även fästa uppmärksamhet vid underhållet av dagvatteninfrastrukturen. Mer uppmärksamhet skulle kunna fästas vid att utöka stadsgrönkan som begränsar översvämningar och hetta, även i byggandet. Arbetet för att utreda sätt att kyla byggnader har precis kommit i gång.

Extrema väderfenomen är lokala, och därför måste även beredskapen vara lokal. När extrema väderfenomen ökar och blir kraftigare måste åtgärderna prioriteras och effekten, resurserna och kostnaderna kartläggas. Städerna i huvudstadsregionen växer och byggandet är aktivt. Investeringarna riktas i huvudsak till nya områden, men beredskapen för extrema väderfenomen förutsätter också reparationsinvesteringar för förbättring av den befintliga stadsstrukturens motståndskraft mot översvämningar och dagvatten samt hetta. Genom anpassningen till och beredskapen för extrema väderfenomen tryggas invånarnas och miljöns välbefinnande.

Om beredskapen för extrema väderfenomen i Vanda

Vanda stads klimatarbete och genomförandet av Färdplanen för resursklokhetsstyrning styrs på stadens nivå av kol-ledningsgruppen, den tväradministrativa ledningsgruppen för strategitemat Ett ekologiskt hållbart Vanda. Miljöcentralen i sin tur samordnar genomförandet av Färdplanen för resursklokhetsstyrning och kol-ledningsgruppens verksamhet. Verksamhetsområdena ansvarar för det konkreta genomförandet av målen. Framstegen i genomförandet av åtgärderna uppdateras i Vandas Miljövakt. Åtgärdernas framåtskridande sammanfattas också i den årliga miljöansvarsrapporten. I synnerhet åtgärderna för stärkande av grönstrukturen och dagvattenhanteringen anses vara centrala i beredskapen för de extrema väderfenomen som klimatförändringen orsakar. Färdplanen för resursklokhetsstyrning innehöll tio åtgärder i anslutning till anpassningsåtgärderna för åren 2021–2025, varav tre har slutförts, fem genomförs som fortlöpande praxis, en åtgärd genomförs just nu och en åtgärd kommer inte att genomföras. Åtgärden som inte kommer att genomföras är det regelbundna underhållet av öppna dagvattenobjekt, alltså bland annat bäckar och diken, eftersom den inte går att genomföra med de nuvarande resurserna. I Vanda dagvattenprogram som uppdaterades 2023 har man lagt till flera åtgärder, vars genomförande uppdateras i systemet för verksamhetsstyrning som används vid stadsmiljöns verksamhetsområde. Anvisningar om anpassning finns även i stadens övriga direktiv och föreskrifter (t.ex. byggordningen och lokalanvisningar).

Stärkandet av grönstrukturen

I planeringen av markanvändningen förbereder man sig på ökade värmeböljor och översvämningar genom att stärka grönstrukturen i staden. Grönstrukturen kyler byggnaderna och erbjuder också skugga och skydd. Växtlighet och träd bildar strukturer

som fördröjer vattnet, och när regnvatten blir kvar i växtligheten och i trädens lövverk fördröjer och kvarhåller detta dagvatten och minskar risken för översvämningar.

Grönytefaktorn är ett krav i samtliga detaljplaner i Vanda. Med grönytefaktorn avses kvoten mellan yta som är täckt av växtlighet samt andra ytor som släpper igenom regnvatten och totalytan för området som granskas. I 2023 års detaljplaner har kravet på grönytefaktorn uppfyllts. I synnerhet i tätbebyggda områden är det svårt att nå en bra grönytefaktor. För att förbättra grönytefaktorn krävs i de flesta detaljplanerna användning av gröna tak åtminstone på carportar och gårdshus. Man försöker underhålla grönområdena i enlighet med den riksomfattande underhållsklassificeringen, men den årliga underhållsbudgeten är ganska liten i förhållande till ytan som ska underhållas och det uppskattas att det finns reparationsskuld för grönområdena.

Dagvattenprogrammet

Vandas nya dagvattenprogram som godkändes 2023 innehåller flera åtgärder med vilka man förbereder sig på ökade dagvattenmängder. År 2024 anlades dagvattenstrukturer vid fyra objekt. Dessutom har strukturer för hantering av dagvatten i allmänna områden och vid objekt med dagvattenolägenheter införts i platsdata och uppgifterna upprätthålls. Det regelbundna underhållet av dagvattensystem i naturligt tillstånd/öppna dagvattensystem (t.ex. bäckar och diken), som anses vara viktigt, uppnås inte med de nuvarande resurserna. Med den nuvarande investeringsnivån kommer dessutom reparationsskulden för gator, parker och avlopp att öka årligen. Ett mål enligt dagvattenprogrammet var också att förbättra informationsöverföringen om dagvattenfrågor, men i kommunikationen om dagvattenfrågor till stadsborna finns ännu utrymme för förbättring.

Byggande

Enligt anvisningarna om planering av lokaler ska man i placeringen av byggnader beakta mikroklimatförhållandena, såsom solförhållandena på tomten, påverkan på omgivningen genom skuggning, vindförhållandena, partikelutsläppen från vägtrafiken, höjdförhållandena och växtligheten. I planeringen av utemiljöer i sin tur påverkas bland annat regleringen av mikroklimatet genom lösningarna i gårdsområden, och utgångspunkten är att befintlig växtlighet ska bevaras och att det ska finnas skydd mot

sol och regn i gårdsområden. Det finns även anvisningar om uppvärmningen och kylningen av byggnaderna.

Slutsatser:

I Meteorologiska institutets översikt över klimatförändringens effekter konstateras att klimatförändringen redan syns konkret i klimatet i huvudstadsregionen. Av de extrema väderfenomenen bildar i synnerhet översvämningar, skyfall och extremhetta ett allt större hot för invånarnas och miljöns välbefinnande.

Enligt utvärderingen av situationen för anpassningen till och beredskapen för klimatförändringen i städerna i huvudstadsregionen har städerna förberett sig på extrema väderfenomen på det operativa planet, men mellan städerna finns skillnader i hur uppdaterade riktlinjerna och planerna för anpassningen och beredskapen är. I och med att extrema väderfenomen ökar och blir kraftigare måste åtgärderna prioriteras och effekten, resurserna och kostnaderna kartläggas. En utmaning är att investeringar i huvudsak riktas till nya områden, vilket leder till att det inte finns tillräckliga investeringsmedel till åtgärder för förbättring av den befintliga stadsstrukturens motståndskraft mot översvämningar och dagvatten samt hetta.

I Vanda har man sammanställt åtgärderna för anpassning till klimatförändringen till ett program som omsätter strategin, Färdplanen för resurskloket, och alla åtgärder förutom en har kunnat genomföras eller inledas. Vid sidan av Färdplanen finns åtgärder och mål för beredskap inför översvämningar även i Vandas dagvattenprogram. Också genomförandet av åtgärderna enligt dagvattenprogrammet pågår. Utmaningen i dagvattenfrågor är att det inte finns tillräckliga resurser för ett regelbundet underhåll av öppna dagvattenobjekt (till exempel bäckar och diken). Också informationen om dagvattenfrågor kan bli bättre. Dessutom finns det reparationsskuld för många gator, parker och avlopp i Vanda och med den nuvarande investeringsnivån kommer denna skuld att växa. Således ökar också risken för skador orsakade av extrema väderfenomen.

Rekommendationer:

Revisionsnämnden anser att det är viktigt att man har fäst uppmärksamhet vid de risker som är förknippade med extrema väderfenomen i planeringen av och anvisningarna för markanvändningen och byggandet och att de anpassningsåtgärder i anslutning till extrema väderfenomen som ingår i Vandas Färdplan för resurskloshet genomförs. I fortsättningen är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid de utmaningar som är förknippade med anpassningen, till exempel den växande reparationsskulden för gator, parker och avlopp, för att kunna minimera risken för skador orsakade av extrema väderfenomen. Räddningsväsendet, som är välfärdsområdets ansvar, lämnades utanför utvärderingen, men det är nödvändigt att ha ett samarbete kring beredskapen med det regionala räddningsverket.

8 VANTAAN TILAPALVELUT VANTTI OY

Vantti som ägs av Vanda stad producerar måltids-, renlighets- och fastighetstjänster samt receptions- och säkerhetstjänster för Vanda stad. Vantti är en anknuten enhet till staden och endast en liten del av dess omsättning bildas av de fastighetstjänster som produceras för välfärdsområdet.

Fullmäktiges budgetmål

Stadsfullmäktige har ställt sammanlagt elva mål för bolaget i budgeten för 2024. Åtta av målen uppnåddes i sin helhet, två delvis och ett inte alls. Målen och utfallet av dem sammanställs i tabellen nedan.

Tabell: Stadsfullmäktiges mål för Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy.

Ekonomiska ansvar			
Mål	Mätare	Målnivå 2024	Utfall 2024
Hållbar och ansvarstagande skötsel av ekonomin	Räkenskapsperiodens resultat minst en procent av omsättningen	1,00	1,30
Mål för den operativa förmågan och kvaliteten			
Mål	Mätare	Målnivå 2024	Utfall 2024
Förbättring av kundnöjdheten (NPS)	NPS	3	5

Utvecklingsprogram: Kundnöjdheten inom måltidsservicen utvecklas positivt	NPS för måltidsservicen	-30	8
Utvecklingsprogram: Renhållningstjänsternas kostnadseffektivitet	Kostnadseffektiviteten minst en procent (prishöjningen mindre än höjningen av den allmänna kostnadsnivån)	1,00	1,12
Personalmål			
Mål	Mätare	Målnivå 2024	Utfall 2024
Personalnöjdhet	Numerisk: 1–5	4,20	4,11
Sjukfrånvaro	Sjukfrånvaro i procent	5,6	5,67
Ansvarsmål			
Mål	Mätare	Målnivå 2024	Utfall 2024
SDG 12: Hållbar konsumtion (miljöansvar)	Total mängd bioavfall gram/måltidsgäst	49,5	43,0
SDG 12: Hållbar konsumtion (miljöansvar)	LUKEs mätare för matproduktionens koldioxidavtryck införs under 2024	Införs under 2024	Införs 2025
SDG 12: Hållbar konsumtion (miljöansvar)	Orsakade CO ₂ -utsläpp (ton/produktionsbil)	0,50	0,53
SDG 3: God hälsa och välbefinnande (socialt ansvar)	eNPS (arbetstagarnas rekommendationsgrad)	8	8
SDG 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (god förvaltnings- och god ledning av organisationen)	Fortbildningar för utveckling av personalens yrkeskunskaper under året (antal)	90	285

Ekonomi

Nästan hälften av Vanttis omsättning bildas av måltidstjänsterna, en fjärdedel av renhållningstjänsterna och resten av fastighets-, säkerhets- och transporttjänsterna. Av omsättningen för fastighetstjänsterna kommer två procent från tjänster som säljs till Vanda och Kervo välfärdsområde.

I tabellen nedan finns en sammanställning av ekonomiska nyckeltal för Vantti. Det ekonomiska målet har redan länge varit att räkenskapsperiodens resultat ska vara

minst en procent av omsättningen, och detta har uppnåtts i varierande grad under uppföljningsperioden. Under 2024 uppnåddes det ekonomiska målet. Soliditeten har utvecklats positivt under flera års tid, och likaså har kassalikviditeten varit god under hela uppföljningsperioden.

Tabell: Ekonomiska nyckeltal för Vantti 2021–2024.

Nyckeltal	2021	2022	2023	2024
Omsättning, 1 000 euro	51 557	53 695	49 275	52 903
Räkenskapsperiodens resultat, 1 000 euro	295	853	199	702
Räkenskapsperiodens resultat av omsättningen, procent	0,57 %	1,59 %	0,40 %	1,30 %
Soliditet, procent	24,2 %	27,7 %	29,0 %	36,0 %
Kassalikviditet	1,18	1,24	1,32	1,40

Personal

Personalstyrkan i måltidstjänsterna är 319, i renhållningstjänsterna 330 och i fastighets-, säkerhets- och transporttjänsterna 226. Anställningarna är i huvudsak ordinarie. Tidsbundna anställningar används vid vikariat. Vantti erbjuder dessutom arbetsmöjligheter för läroavtalsstuderande, för personer som deltar i arbetsförsök eller arbetar med lönesubvention samt för praktikanter. Sjukfrånvaroprocenten har sjunkit stadigt. År 2024 var sjukfrånvaroprocenten 5,67 och året innan var den 5,9. I den årliga personalenkäten har Vantti flera år i rad förbättrat sin placering. År 2023 uppnådde Vantti den högsta klassificeringen (utmärkt). Samtidigt fick Vantti rätt att använda beteckningen Finlands mest inspirerande arbetsplatser.

Kundnöjdhet

I bokslutet för 2022 var den sammanlagda kundnöjdheten -62. Vantti inledde våren 2023 ett program för utveckling av kundupplevelsen. I anslutning till programmet genomfördes en kundenkät, där kontakterna med kunderna lyftes fram som ett utvecklingsområde. Man försökte förbättra kundupplevelsen med hjälp av regelbundna kundbrev och -träffar samt genom att satsa på kommunikationens kvalitet. Kundnöjdheten utvecklades positivt under 2023, och betyget i bokslutet var -9. Våren 2024 hade kundnöjdheten stigit så att betyget var +5. Enligt bolaget skulle ett toppresultat för verksamhetsområdet ligga på +30.

Ägarstyrning

Med ägarstyrning avses åtgärder genom vilka staden som ägare kan inom ramen för aktiebolagslagen medverka i förvaltningen i ett bolag, dess strategiska beslutsfattande och verksamhetsprinciper. Ett viktigt redskap för ägarstyrningen är de mål som ställs för verksamheten och övervakningen av genomförandet av dem. Enligt stadens koncerndirektiv ska man i sammansättningen av dottersammanslutningarnas styrelser ta hänsyn till en med tanke på sammanslutningens verksamhetsområde tillräcklig sakkunskap om ekonomin och affärsverksamheten. Vidare definieras i de sammanslutningsspecifika ägarpolitiska riktlinjerna de särskilda kompetenskraven som ställs för styrelsen i varje dotterbolag. För Vanttis del är de särskilda kraven kompetens inom affärsledning och -utveckling, kunskaper om kundfunktioner samt kompetens inom företagsekonomi och personalledning. Koncernsektionen följer den sammanlagda expertisen i koncernsammanslutningarnas styrelser genom regelbundna självvärderingar.

Den interna kontrollen och riskhanteringen

Riskerna i anslutning till verksamheten bedöms regelbundet och man upprätthåller en riskhanteringsplan. Enligt bolaget är situationen väl under kontroll vad gäller de risker som identifierats. I riskanalysen som gjordes våren 2024 lyfte man fram utvecklingen av Vanda stads köksnätverk. Ur Vanttis perspektiv kommer en utveckling där tillagningskökens kapacitet minskar att leda till att mat köps utifrån i allt större omfattning. Detta ökar för sin del kostnadstrycket i måltidspriserna och försämrar möjligheterna att påverka matens kvalitet. Stadsstyrelsen godkände i december 2024 principerna för utarbetandet av kökens servicenätsplan. Köksnätsplanen kommer i fortsättningen att vara en del av stadens servicenätsplan.

Stadens serviceenhet för internrevisionen upptäckte i sin revision av 2022 brister i upphandlingarna vid Vanttis fastighetstjänster. Enligt observationerna hade Vantti agerat i strid med upphandlingslagen. Också Konkurrens- och konsumentverket fattade intresse för de upptäckta missförhållandena och bad om närmare utredningar. Konkurrens- och konsumentverket gav i augusti 2024 Vantti en anmärkning för försummelse att iaktta upphandlingslagen i upphandlingarna i fråga. Bolaget har redan korrigerat sin verksamhet på det sätt som krävs i internrevisionens rapport.

Välfärdsområdesreformens effekter

Vantti slutade producera måltids- och renhållningstjänster för social- och hälsovårdens verksamhetsställen när Vanda och Kervo välfärdsområde inledde sin verksamhet. Från Vantti överfördes 104 personer genom överlåtelse av rörelse till arbete för välfärdsområdet och vidare till arbete för välfärdsområdes serviceproducent. Vantti producerade bevakningstjänster för välfärdsområdet fram till utgången av 2023, till dess att välfärdsområdet hade hunnit konkurransutsätta sina bevakningstjänster. Från Vantti överfördes 23 personer genom överlåtelse av rörelse till arbete för välfärdsområdes serviceproducent.

Bedömning av effekterna av regeringsprogrammets reglering av anknutna enheter

Regeringsprogrammet strävar till att förbättra effektiviteten inom den offentliga sektorn och stärka förutsättningarna för företagande genom att avgränsa den offentliga sektorns möjligheter att vid anknutna enheter producera sådana stödtjänster som det finns en fungerande marknad för. Sådana tjänster är till exempel städtjänster och måltidstjänster. Enligt Konkurrens- och konsumentverkets utredning leder begränsningen av upphandlingar från anknutna enheter sannolikt direkt till en ökning av kostnaderna i den offentliga sektorn. Begränsningarna skulle inte direkt öka upphandlingarna av tjänster på marknaden, utan sannolikt skulle kommunerna återföra funktioner som sköts via anknutna enheter till kommunens egen verksamhet. Lagutkastet som rör situationen för anknutna enheter är tänkt att behandlas av riksdagen hösten 2025.

Utveckling av verksamheten

Tvättinrättningsverksamheten i anslutning till textilvården vid stadens daghem startade i början av 2024 i lokaler som hyrts av Vanda stads depå. Under 2024 testade Vantti att sköta idrottstjänsternas kvällsbevakning vid utvalda objekt. Hittills har all kvällsbevakning inom idrottstjänsterna köpts av utomstående aktörer. I Vanttis serviceproduktion avser man i början av 2025 gå över till en fullservicemodell, där kunden betjänas via en och samma kontaktperson. Förändringen syftar bland annat till att förbättra kundorienteringen, tjänstens kvalitet och på längre sikt även kostnadseffektiviteten. Den nya servicemodellen har testats under två år i utvalda områden och man har fått god respons på den.

Slutsatser:

Vantti som ägs av Vanda stad producerar måltids-, renlighets- och fastighetstjänster samt receptions- och säkerhetstjänster för Vanda stad. Vantti är en anknuten enhet till staden och endast en liten del av dess omsättning bildas av de fastighetstjänster som produceras för välfärdsområdet.

Fullmäktige har ställt upp elva mål för bolaget som rör ekonomin, den operativa förmågan och kvaliteten, personalen och ansvarsfullheten. Åtta av målen uppnåddes i sin helhet, två delvis och ett inte alls.

Minskningen av tillagningskökens kapacitet och dess effekter på måltidsproduktionen bildar en operativ risk. Utvecklingen ökar måltidsanskaffningarna utifrån och orsakar för egen del kostnadstryck på priserna. Dessutom försämras möjligheterna att påverka matens kvalitet. Stadsstyrelsen godkände i december 2024 principerna för utarbetandet av kökens servicenätsplan. Köksnätsplanen kommer i fortsättningen att vara en del av stadens servicenätsplan.

Staden internrevision upptäckte i sin revision av 2022 brister i upphandlingarna vid Vanttis fastighetstjänster. Konkurrens- och konsumentverket gav i augusti 2024 Vantti en anmärkning för försummelse att iaktta upphandlingslagen i upphandlingarna i fråga. Bolaget har redan korrigerat sin verksamhet på det sätt som krävs i internrevisionens rapport.

I Vanttis serviceproduktion avser man i början av 2025 gå över till en fullservicemodell, där kunden betjänas via en och samma kontaktperson. Syftet är att förbättra kundorienteringen, tjänstens kvalitet och på längre sikt även kostnadseffektiviteten.

Bolaget strävar i sin verksamhet efter att aktivt främja de mål som fullmäktige ställt för det. Verksamhetens kundorientering ökar ytterligare i och med den nya fullservicemodellen. Man har aktivt ingripit i missförhållanden som upptäckts i upphandlingsverksamheten. Köksnätsplanen, som är central med tanke på bolagets verksamhetsförutsättningar, kommer i fortsättningen att vara en del av stadens servicenätsplan. Baserat på den genomförda utvärderingen kan det konstateras att verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt.

9 UPPFÖLJNING AV IAKTTAGELSENA I UTVÄRDERINGSBERÄTTELSEN 2023

I detta kapitel avses med iakttagelserna i utvärderingsberättelsen revisionsnämndens rekommendationer, kommentarer, sammanfattning av utvärderingens objekt eller situationen samt positiva bedömningar. Till skillnad från revisionsarbetet bygger utvärderingen på en mer djupgående analys, och baserat på den går det inte alltid att entydigt säga att ett mål har nåtts eller inte nåtts.

Iakttagelserna i utvärderingsberättelsen kan ha såväl direkta och konkreta som indirekta effekter. Stadens verksamhet är långsiktig och förändringar sker ofta långsamt på grund av verksamhetens och beslutsfattandets karaktär och syfte. En iakttagelse som framförs i utvärderingsberättelsen kan sätta i gång en förändring, vars resultat syns först på lång sikt.

Utvärderingsprocessen ses ofta som ett verktyg för lärande. Den utvecklar argumenten och ökar interaktionen mellan organisationen och beslutsfattandet. Verksamhetsområdena och nämnderna har i sina svar gett fullmäktige och andra förtroendevalda information om sin verksamhet. Denna information finns tillgänglig även för invånarna i bilagan till stadsfullmäktiges protokoll.

Genom tidsplanen för behandlingen för utvärderingsberättelsen har man säkerställt att utvärderingsberättelsen för 2023 har kunnat påverka beredningen av nästa budget och ekonomiplan. Stadsfullmäktige antecknade vid sitt sammanträde 20.5.2024 utvärderingsberättelsen för 2023 för kännedom och skickade den till stadsfullmäktige för åtgärder. Under samma sammanträde hölls också remissdebatten om ekonomiplanen för 2025–2028.

Stadsstyrelsen godkände vid sitt sammanträde 7.10.2024 redogörelsen för de åtgärder som följde av utvärderingsberättelsen för 2023 och föredrog den som stadsstyrelsens förslag till stadsfullmäktige för kännedom. Stadsstyrelsens och verksamhetsområdenas svar till stadsfullmäktige behandlades i stadsfullmäktige 21.10.2024, § 7.

Nedan följer utdrag ur verksamhetsområdenas svar:

Som helhet bedöms den interna revisionen i genomsnitt ligga på en bra nivå. Det är viktigt att se till att personalen på alla organisationsnivåer känner till vikten av den interna kontrollen och ansvaret för att genomföra den. Det finns dock visst utrymme för förbättring vad gäller genomförandet av rekommendationerna som den interna kontrollen har gett. Enligt svaret till utvärderingsberättelsen har enheten tillräckliga resurser. Stadsfullmäktige godkände i augusti 2024 stadskoncernens uppdaterade principer för riskhanteringen och den interna kontrollen. Enligt dessa principer ska man fortsätta att utveckla processerna och utbilda verksamhetsområdena och serviceområdena om vikten av riskhantering och intern kontroll och genomförandet av dem. För staden ska också ett program för förebyggande av korruption utarbetas.

Nämnden betonade kommunikations roll i delningen av information, förmedlingen av stadens värderingar och mål samt främjandet av stadens anseende och attraktionskraft. Det är viktigt att man kontinuerligt fäster uppmärksamhet vid att förbättra informationens tillgänglighet och effektivitet. Enligt svaret har man i kommunikationen i synnerhet satsat på tillgängligheten på stadens webbplats och på att språket på webbplatsen är tydligt standardspråk. Man har också tagit fram en webbplats på lättläst språk och infört ett översättningsprogram som översätter texterna på webbplatsen till över 100 språk. Vanda tog våren 2024 guld i FM i kommunal kommunikation 2024 i utvecklingen av information på lättläst språk.

Stadens mål för ägarstyrningen är att koncernsammanslutningarna ska beakta stadskoncernens totalintresse i sin verksamhet. Det är i stadens intresse att ha en koncernstruktur som betjänar serviceproduktionen. Revisionsnämnden konstaterade att även intressebevakning behövs bland annat när man utvecklar regleringen av anknutna enheter. Enligt svaret till utvärderingsberättelsen kommer helhetsplanen för ägarandelarna i koncernbolagen att uppdateras under 2025. Intressebevakning har gjorts i samarbete med Kommunförbundet och städerna i huvudstadsregionen.

Vid yrkesinstitutet Varia görs satsningar på stödet för de studerandes välbefinnande. I utvärderingsberättelsen framfördes beröm för att åtgärderna har minskat antalet studieavhopp i den yrkesinriktade utbildningen. Nämnden betonade att studerande-

vårdens verksamhetsmodeller avtalas med välfärdsområdet och att man bedriver aktiv intressebevakning i anslutning till den yrkesinriktade utbildningen. I verksamhetsområdets svar konstateras att verksamhetsmodellerna avtalas med välfärdsområdet inom ramen för en större samarbetshelhet mellan verksamhetsområdet och välfärdsområdet och att intressebevakning kommer att bedrivas aktivt även framöver.

Inom småbarnspedagogiken var man under 2023 tvungen att anlita inhyrd arbetskraft i större omfattning än tidigare, vilket gjorde att man behövde ett betydande tilläggsanslag. I revisionsnämndens utvärdering konstaterades att orsakerna bakom behovet av vikarier var bland annat rekryteringssvårigheter, ökade sjukfrånvaro, barnens ökade stödbehov och den stora andelen barn under tre år i småbarnspedagogiken. Det konstaterades också att nämnden för fostran och utbildning har följt situationen noggrant och krävt åtgärder. Verksamhetsområdet uppger i sitt svar att småbarnspedagogiken har utarbetat en anvisning om planering och allokering av personalresurser som stöd för daghemsföreståndarnas arbete. Anvisningen omfattar skiftplaneringen och beställningen av vikarier, agerandet vid oväntade frånvaro och anvisningar om semester och jourtider. Småbarnspedagogiken slutade byta semesterpenningen mot ledighet, eftersom också detta har orsakat vikariebehov.

Situationen för 2024: Revisionsnämnden konstaterar att det har vidtagits åtgärder i rätt riktning. Trots det behövdes på grund av inhyrningen av arbetskraft under 2024 omkring 13 miljoner euro i tilläggsanslag till verksamhetsområdets budget.

Kulturtjänsterna i producerar och ordnar mångsidig kulturverksamhet som beaktar olika målgrupper. Stadens egen verksamhet kompletteras av andra kulturaktörer i området, som staden samarbetar med. Kulturtjänsterna skapar en levande stad, delaktiggör invånarna och erbjuder hobbymöjligheter. Inom kulturtjänsterna fortsätter man att utveckla och tillhandahålla mångsidiga tjänster som når olika befolkningsgrupper.

General- och detaljplaneringen ansvarar för en balanserad och resursklok utveckling av stadsstrukturen i ett nära samarbete med olika intressegrupper. I stadsplaneringen eftersträvas balans mellan närservice, bostäder och arbetsplatser. Revisionsnämnden konstaterade att utarbetandet av en färdplan för segregationsutvecklingen

är stödvärt. Det är också viktigt att förmedla information om ärenden i rätt tid, på ett sätt som når invånarna och genuint lyssnar på dem. I svaret nämns att stadsmiljöns verksamhetsområde har utarbetat en färdplan för segregationsutvecklingen, där målet är att via ett exempelområde hitta verksamhetsområdets metoder för att korrigera segregationsutvecklingen. Växelvekan och kommunikationen om aktuella ärenden inom stadsplaneringen och planläggningen utvecklas kontinuerligt. Ett nytt inslag under 2024 är storområdesspecifika möten om aktuella ämnen för områdets invånare. I kommunikationen strävar man efter att mångsidigt utnyttja olika kanaler. Problemen med inomhusluften som upptäcktes på vissa arbetsplatser åtgärdades på många olika sätt. I slutet av 2024 flyttade hela verksamhetsområdet till de nya lokalerna som färdigställdes.

Välfärdsområdena har sedan början av 2023 ansvarat för ordnandet av social- och hälsovårdens tjänster samt räddningsväsendet. Staden och välfärdsområdet har i samarbete kartlagt de gemensamma processerna och förhandlat om samarbetet. Gemensamma praxis och verksamhetssätt söker ännu delvis sin form. Svaret till utvärderingsberättelsen är mångsidigt och omfattande. Strukturer för samarbetet och avtal har skapats i alla verksamhetsområden.

VTK Kiinteistöt Oy uppnådde år 2023 målen som staden ställt för bolaget och bolagets ekonomi fortsatte att utvecklas positivt. I bolagets ägarpolitiska riktlinjer uppmärksammas fastighetsägarens ansvarsfullhet ännu mer än tidigare. Målen i VTK-koncernens ansvarsprogram stöder också uppnåendet av stadens kolneutralitetsmål. I bolagets affärsverksamhet kommer ledningen av investeringsprojekt att framhävas under de närmaste åren, eftersom bolagets investeringsprogram är omfattande. I planeringen och genomförandet av investeringsprojekten måste man se till en tillräcklig riskhantering. Bolagets ledning och styrelse följer aktivt med hur projekten framskrider och om riskhanteringen rapporteras regelbundet till koncernledningen.

Mercuria kauppapilaitos Oy är en yrkesläroanstalt som i huvudsak erbjuder utbildning för grund-, yrkes- och specialyrkesexamen i affärsverksamhet. Revisionsnämnden ansåg att verksamhetens studerande- och arbetslivsorientering syns i de höga responsbetygen som läroanstalten fått. Läroanstalten erbjuder också ett stort också utbud av stödtjänster för studierna och välbefinnandet. Baserat på utvärderingen är

verksamheten ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt. I koncerntjänsternas svar anges att man i sammanslutningens kommande ägarpolitiska riktlinjer kommer att framhäva förebyggandet av marginalisering bland studeranden, slutförandet av studierna och allmänt taget bolagets utvecklingsåtgärder ur det sociala ansvarets perspektiv. I svaret konstateras också att nedskärningarna i statens anslag till yrkesutbildning måste beaktas i planeringen av affärsverksamheten.

I svaret på utvärderingen av strategitemat "Ett ekologiskt hållbart Vanda" belyser verksamhetsområdet situationen för åtgärderna i färdplanen för resurskloket efter uppdateringen, som visar på framsteg jämfört med det som framfördes i utvärderingsberättelsen. Nästan 90 procent av åtgärderna är färdiga, genomförs just nu eller är fortlöpande praxis. Det relativt sett högsta antalet åtgärder som ännu inte har påbörjats hörde till spåret Materialens livscykel och cirkulär ekonomi (16 procent), spåret Ett hållbart Vanda (15 procent) samt spåret Kolsänkor och compensation (14 procent).

Slutsatser:

Revisionsnämnden konstaterar att svaren som fåtts till utvärderingsberättelsen för 2023 var sakliga. Verksamhetsområdena har styrt sitt utvecklingsarbete i den riktning som rekommenderas i utvärderingsberättelsen.

10 REVISIONSNÄMNDENS UPPGIFTER OCH VERKSAMHET

Uppgifter och sammansättning

Revisionsnämnden är ett lagstadgat organ som lyder under stadsfullmäktige och som har till uppgift att organisera granskningen av Vanda stads och stadskoncerns förvaltning och ekonomi samt bedöma huruvida staden har uppnått sina mål och ordnat verksamheten på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt på det sätt som fastställs i kommunlagen. Nämnden bereder de ärenden som gäller granskningen av förvaltningen och ekonomin och som fullmäktige ska fatta beslut om samt övervakar att skyldigheten att redogöra för bindningar iakttas.

Enligt förvaltningsstadgan ska nämndens ordförande och vice ordförande vara fullmäktigeledamöter. Nämndens övriga medlemmar ska vara fullmäktigeledamöter eller första eller andra ersättare enligt respektive fullmäktigegrupps ordningsföljd för ersättare.

Stadsfullmäktige tillsatte 23.8.2021 revisionsnämnden för mandatperioden 2021–2025. Nämnden består av tretton medlemmar och en personlig ersättare för varje medlem. Revisionsnämndens sammansättning presenteras i [bilaga 1](#). Jämvigheterna för medlemmarna i revisionsnämnden i utarbetandet av utvärderingsberättelsen presenteras i [bilaga 2](#).

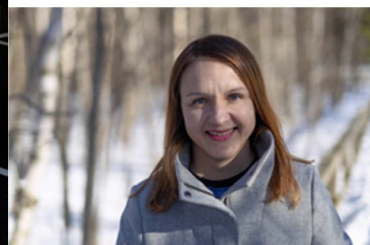


Bild: Sakari Manninen

Översta raden till vänster: Paula Lehmuskallio, Nina Nummela, Tuire Kaimio, Juha Järä, Tarja Eklund, Oskari Iivari. Nedre raden till vänster: Funda Demiri, Jussi Särkelä, Naima el Issaoui, Reija Friman ja Markku Weckman. Högre bild Siri Ahokas.

Revisionsnämndens verksamhet

Planering och genomförande av utvärderingen

Revisionsnämnden godkände utvärderingsplanen för 2024 på sitt sammanträde 12.6.2024. Den årliga utvärderingsberättelsen ingår i fullmäktigeperiodens utvärderingsplan. Revisionsnämnden granskar i sitt utvärderingsarbete verksamheten och

serviceproduktionen i stadens olika verksamhetsområden. Detta görs genom att läsa handlingar, höra ansvariga personer, göra studiebesök till verksamhetsområdena samt intervjua tjänstemän. Syftet är att bedöma utfallet av de bindande målen och omsättningen av den strategiska styrningen. Samtidigt kartlägger man huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt.

Utvärderingen är styrning och utveckling av verksamheten. Tanken är att utvärderingen ska utnyttjas i ekonomiplanerings-, verksamhets- och strategiprocesserna. Revisionsnämnden är ett verktyg för säkerställande av den strategiska styrningen, demokratin och redovisningsskyldigheten. Revisionsnämndens utvärderingsplan har genomförts som planerat.

Revision

Enligt kommunlagen väljer fullmäktige för granskning av förvaltningen och ekonomin en revisionssammanslutning som ska förordna en OFGR-revisor till ansvarig revisor. Till revisor i kommunens dottersammanslutningar ska kommunens revisionssammanslutning väljas, om det inte i anslutning till ordnandet av granskningen finns grundad anledning att avvika från detta. Stadens och koncernens dotterbolags revisor är under perioden 2021–2024 KPMG Oy Ab. Stadens ansvariga revisor har varit OFGR, CGR Juha Huuskonen. Revisionsnämnden förberedde konkurrensutsättningen om den nya perioden som inleds 2025 under hösten 2024.

Redogörelse för bindningar

Revisionsnämnden har övervakat efterlevnaden av skyldigheten att redogöra för bindningar enligt 84 § i kommunlagen och tillkännagett redogörelserna för fullmäktige.

Skyldigheten att redogöra för sina bindningar gäller kommunstyrelsens ledamöter, ledamöter i organ som sköter uppgifter som avses i markanvändnings- och bygglagen, ordföranden och vice ordförande i fullmäktige och nämnder, kommundirektören, borgmästaren och vice borgmästare samt föredragande i kommunstyrelsen och nämnder. För sektionernas del gäller samma skyldighet att redogöra för bindningar som för det organ under vilket de lyder.

Redogörelse för bindningar ska lämnas för uppgifter i ledningen för eller förtroendeuppdrag i företag och andra sammanslutningar som bedriver näringsverksamhet. Redogörelse ska också lämnas för betydande förmögenhet och för andra bindningar som kan vara av betydelse vid skötseln av förtroende- och tjänsteuppdrag.

Övrig verksamhet

Revisionsnämnden har fört vidare samarbetet med huvudstadsregionens städer Helsingfors, Esbo och Grankulla i form av utbildning och ett gemensamt utvärderingsämne. Verksamheten samordnas av en styrgrupp som består av revisionsnämndens ordföranden och cheferna för den externa revisionens enheter. Städernas gemensamma eftermiddagsseminarium ordnades i Esbo 28.11.2024. Det gemensamma utvärderingsämnet rörde beredskap för extrema väderfenomen och presenteras sammanfattat i [kapitel 7](#).

Revisionsnämnderna i Vanda och Kervo städer samt Vanda och Kervo välfärdsområde ordnade ett gemensamt kvällsseminarium 9.10.2024 kring temat elevvårdstjänster inom förskoleundervisning och grundläggande utbildning.

Information

På Vanda stads webbplats, på sidan [Extern revision | Vanda](https://www.vantaa.fi/sv/staden-och-beslutsfattandet/organisation/extern-revision) (<https://www.vantaa.fi/sv/staden-och-beslutsfattandet/organisation/extern-revision>) presenteras stadens revisionsnämnd och externa revision samt nämndens årliga utvärderingsberättelser, där uppnåendet av de operativa och ekonomiska målen behandlas.

Revisionsnämndens föredragningslistor och protokoll finns tillgängliga på www.vantaa.fi/maatoksenteke. Revisionsnämnden rapporterar och informerar om ärenden i anslutning till sitt uppdrag i första hand till stadsfullmäktige. I informationen iakttas till lämpliga delar de allmänna anvisningarna om stadens principer för informationen som stadsfullmäktige har godkänt.

Vanda, 29.4.2025
Revisionsnämnden

FÖRKORTNINGAR:

Inkomstrelaterad

dagpenning Betalas till en arbetslös person som är medlem i en arbetslöshetskassa. Betalaren är arbetslöshetskassan. Den inkomstrelaterade dagpenningen består av en grunddel som är lika stor som grunddagpenningen och av en förtjänstdel som bestäms utifrån lönen.

Cloudia System för upphandlingar och avtalshantering

CO2-ekv. Koldioxidekvivalent, ett mått som används för att jämföra olika växthusgasers uppvärmande effekt på klimatet.

DigiOne Digital serviceplattform och ekosystem för utbildning

Digital och grön omställning Genomförandet av den gröna omställningen genom att utnyttja den digitala informationsteknologins möjligheter i utvecklandet av produkter, tjänster, operativa processer och arbetsmiljöer.

NTM-centralen Närings-, trafik- och miljöcentralen

eNPS Arbetstagarnas rekommendationsgrad

EU Europeiska unionen

Funa-testet Bedömning av de funktionella matematiska färdigheterna (functional numeracy assessment)

HankintaHeimo Assistenttjänst för offentlig upphandling

IKT Informations- och kommunikationsteknik

OFGR Revisor som sköter revisionsuppdrag i offentligt rättsliga samfund och koncerner

UF-centret Närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter

FPA Folkpensionsanstalten

CGR Av Centralhandelskammaren godkänd revisor

Matchning Ett matchningsproblem innebär att jobben och arbetskraften inte möts. Det finns jobb, men de sökande har inte den kompetens eller utbildning som behövs för de lediga jobben.

SkolPT Personlig tränare som arbetar i en skola

AKTA Det allmänna tjänste- och arbetskollektivavtalet för kommunsektorn

LUKE Naturresursinstitutet

Lukuseula Digitalt verktyg för bedömning av läsfärdigheterna

Likviditetskvot Beskriver företagets kortsiktiga kassalikviditet

MBT	Markanvändning, boende och trafik
MEK	Handlingsprogrammet för positiv särbehandling
Move	Nationellt datainsamlings- och responssystem som är avsedd för mätning av den fysiska funktionsförmågan hos elever i årskurs 5 och 8 i den grundläggande utbildningen
NEET	Ung person som inte arbetar, studerar eller avlägger vapentjänst eller civiltjänstgöring (Not in Employment, Education or Training)
NPS-värde	Rekommendationsgrad för tjänster (net promoter score)
Soliditet	Beskriver företagets betalningsförmåga
Ab	Aktiebolag
Lönesubvention	Prövningsbaserat stöd avsett för att främja sysselsättningen av arbetslösa arbetssökande som beviljas och betalas av arbetskraftsmyndigheten.
Grunddagpenning	Betalas till en arbetslös person som inte är medlem i en arbetslöshetskassa. Betalaren är Folkpensionsanstalten.
F1	Finska som modersmål
F2	Finska som andraspråk
Enkäten School Day	Samlar in information om elevernas välbefinnande
SDG	Globala mål för hållbar utveckling enligt Agenda 2030 (sustainable development goals)
Segregation	Med regional segregation menas åtskillnad av befolkningsstrukturen i stadens olika bostadsområden baserat på demografiska, socioekonomiska eller etniska faktorer
FM	Finska mästerskapet
SMILE	Projektet Familjerna, gemenskaperna, skolorna och tjänsterna i Vanda bygger nya dialoger för integration
Sohä	Social- och hälsovården
Startpeng	Prövningsbaserat stöd som betalas till en ny företagare som stöd för försörjningen i början av företagsverksamheten.
AN	Förkortning för orden arbets- och näring i sammansättningar
PRAO	Praktisk arbetslivsorientering
Arbetsmarknadsstöd	Understöd som är avsett för att trygga försörjningen för arbetslös person, med vilket man främjar stödtagarens förutsättningar att söka sig eller återgå till arbete.
Vantti	Vanda stads bolag för fastighets- och lokalservice Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy
Varia	Vandas yrkesinstitut Varia

VAV	Vanda stads hyreshusbolag VAV Yhtymä Oy
FM	Finansministeriet
VTK	Vanda stads industrifastighetsbolag VTK Kiinteistöt Oy
Övergångsarbets- marknaden	Tjänster mellan arbetslöshet och den öppna arbetsmarknaden, såsom arbete med lönesubvention, arbetsprövning, träning, utbildning och verkstadsverksamhet, där målet är att få personen ut på arbetsmarknaden.
Wilma	Informationssystem som används för informationsförmedling mellan hem och skola

BILAGA 1

Revisionsnämndens sammansättning i utarbetandet av utvärderingsberättelsen för året 2024:

<u>Medlem</u>	<u>Ersättare</u>
Kaimio Tuire, ordförande	Viilo Mikko (fge till 16.12.2024)
	Kauppinen Sirpa (fge fr.o.m. 16.12.2024)
Weckman Markku, vice ordförande	Karhu Suvi (fge till 16.12.2024)
	Aidanjuuri Tanja (fge fr.o.m. 16.12.2024)
Ahokas Siri	Åstrand Stefan
Demiri Funda	Eerola Antero
Eklund Tarja	Sodhi Ranbir
Iivarinen Oskari	Siniketo-Pietilä Katja
El Issaoui Naima	Kiljunen Kimmo
Järä Juha	Saimen Tuukka (fge till 27.1.2025)
	Mäkipernaa Aki (fge fr.o.m. 27.1.2025)
Lehmuskallio Paula	Norres Lasse
Norrena Vaula (fge till 16.12.2024)	Friman Reija
Mutanen Tuomas (fge fr.o.m. 16.12.2024)	
Nummela Nina	Jääskeläinen Jouko (fge till 16.12.2024)
	Suni Antti (fge fr.o.m. 16.12.2024)
Phull Manav	Orlando Carita (fge till 16.12.2024)
	Multala Sari (fge fr.o.m. 16.12.2024)
Särkelä Jussi	Tamminen Ida

BILAGA 2

Jämvigheterna i utarbetandet av utvärderingsberättelsen för år 2024:

Markku Weckman, koncernen VAV-yhtymä Oy, styrelseledamot,
Siri Ahokas, stadsmiljönämnden, ledamot,
Funda Demiri, nämnden för fostran och lärande, ersättare,
Tarja Eklund, stadsmiljönämnden, vice ordförande,
Oskari Iivarinen, stadsmiljönämnden, ledamot,
Naima el Issaoui, nämnden för fostran och lärande, ledamot och koncernen VAV-yhtymä Oy, styrelseledamot,
Juha Järä, nämnden för stadskultur och välfärd, ledamot,
Paula Lehmuskallio, nämnden för fostran och lärande, ordförande,
Tuomas Mutanen, stadsmiljönämnden, ledamot,
Vaula Norrena, stadsmiljönämnden, ledamot,
Manav Phull, nämnden för fostran och lärande, ledamot,
Jussi Särkelä, koncernen VAV-yhtymä Oy, ordförande i styrelsen,
Reija Friman, nämnden för stadskultur och välfärd, ledamot,
Suvi Karhu, stadsmiljönämnden, ledamot och koncernen VAV-yhtymä Oy, styrelseledamot,
Sirpa Kauppinen, stadsrumsnämnden, ersättare och samkommunen Helsingforsregionens trafik (HRT), styrelseledamot,
Ida Tamminen, stadsmiljönämnden, ledamot.

